

نالە شکینه

له عهقلیه تی فەردیه وه
بۆ دامەزراوه یی

دزی خهونه کان

ئامانج و کاریگه ری
له ژیا نی مرۆقدا

چۆن په یوه ندییه کی
کارا دروست
ده که یین؟

نامه وئ
بیمه بکوژی
مندالە که م

مندال و پشووی هاوین!

بره و

گۆقارىكى بواری پهره پیدانی مړوئى گشتیه
ژماره (11) حوزهیرانی 2013

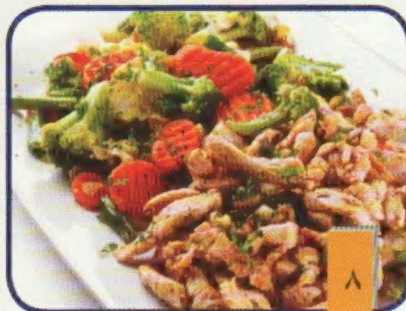
۲۷

۳

۳۶

۸

۴۲

۱۳

۴۸

۱۸

۲۳

ناردنی بابەت و په یوه نډیه کان
له ړنگای سهرنوسه روه ده بیت.

نرخى 2500 دیناره

هولیر- شەقامی نیسکان بهرامبه راین مۆل

راویژکاران

شه مال موفتی د. که ریم نه حمده
د. سادق عه زیز خوشناو د. نه حمده وهرتی

خاوهنی ئیمتياز

نه وزاد سه لام خوشناو

۰۷۵۰۴۵۳۲۲۲۴

khoshnaw_n@yahoo.com

سهر نووسهر

ياسين نه حمده زهنگه نه

۰۷۷۰۱۴۸۸۹۶۲ - ۰۷۵۰۴۳۳۸۵۸۷

yaseenzangana@yahoo.com

ده ستمی نو سهران

عەلى ئیبراهیم حەسەن

نومید مسته فا

نیحسان برهان الدین

نەمیر نه حمده عه بدولقادر

نیمان ناصح

بهشی ریکلام

۰۷۵۰۴۳۳۸۵۸۷

تایپست

هاوړی یاسین

دیزاین گۆقاری بریار

با گفتوگۆكانمان وەك گۆل وابن!!!

گفتوگۆى جوان و وەنەوشەيى پشت بە دەربېرىنى ناسك دەبەستېت و بە بېرېرى پىشتى گفتوگۆى سەرکەتو و دەرېرېت. چونکە لە ميانەيەو و مەرۆف دەرېرېت ئالۆزترين کىشە تاوتوئ بکات و دەرگای زۆر بابەتى هەستىار بکاتەو و بى ئەو و ئازارى بەرامبەرەکانى بدات يان خراپ بېت لەگەلئاندا.

دەربېرىنى جوان و پاك ئەدەبىكى ئىسلامىەو چەندىن دەقى پېرۆز جەختى لەسەر دەکاتەو، ئەو و تە سەرورەمان فەرەموویەتى: (لایقولىن احکەم: عېدى وامتى، کلکم عېدالله، وکل نسانکم اماءالله وکلن لىقل: غلامى و جارېتى، وفتاي وفتاتى) رواد مسلم.

پەيوەندىەکانىان و لېبووردەيى و سۆزو خۆشەوستى و ریز بال بکىشېت بەسەر ئەندامەکانى خیزانەکەدا.

لېرەدا پېوېستە لەنېوان ئەندامانى خیزاندا بە تايبەت دایاب دەستەواژەو شېوازی ناسك و جوان و واتابەخش بەکاربېن و وشەى زېروو برېندارکەرو ناشېرىن خۆيانى لېبەددوربگرن، رەچاوى هەست و سۆزى بەرامبەرەکیان بکەن و بە رووگەشى و رۆخۆشەو بەدوئین.

دوووم: جوانى و شېرىنى و ناسكى زمان رەنگدانەو و جوانى رووگەیانە.

ئەوانەى وشەو دەستەواژەى زېرو بەکاربېن ئەو دەرەوونىكى خاوین و پەرەردەکراویان نیه.

پېشىنان راستیان فەرەموو مەرۆف سندوقى داخراو و کلەلەکەشى زمانیەتى، چونکە زمان نامرازى ئاخاوتن و گفتوگۆکردنە، کاتىك گفتوگۆدەکەین ئەو دېدو بۆ چون و بەهاو رەوشت و تېروانىنک کە لە ناخماندايە دەرى دەبېرن.

لەم سەردەمەى کە ژيانى مادى بال دەستە ئەو زیاتر پېوېستیمان بەگەشەى گيانى و رەوشتى هەيە، ئەمەرۆ لەهەر کاتىكى تر زیاتر پېوېستیمان بەگفتوگۆى ناسك و جوان و هېمن و ئارام هەيە لەسەر ئاستى خیزانى و کۆمەلگادا دوور لەگفتوگۆى مادى کلاسیكى.

لەم دەست پیکەدا دەخاوازم جەخت لەسەر گفتوگۆى خیزانى بکەمەو کە لە نېوان ژن و مېردو و منداڵەکانیاندا دېتە ئاراو، پېوېستە بەئاراستەيەکی باش و تەندرووستدا گۆزەر بکات تا بەرەمەدار بېت و خوشى و ئاسوودەيى ببەخشیتە تاکەکانى خیزان.

بۆ ئەو و گفتوگۆى خیزانى رەوشتەدارو جوان بېت، پېوېستە رەچاوى دوو خالى سەرەکی بکەین:

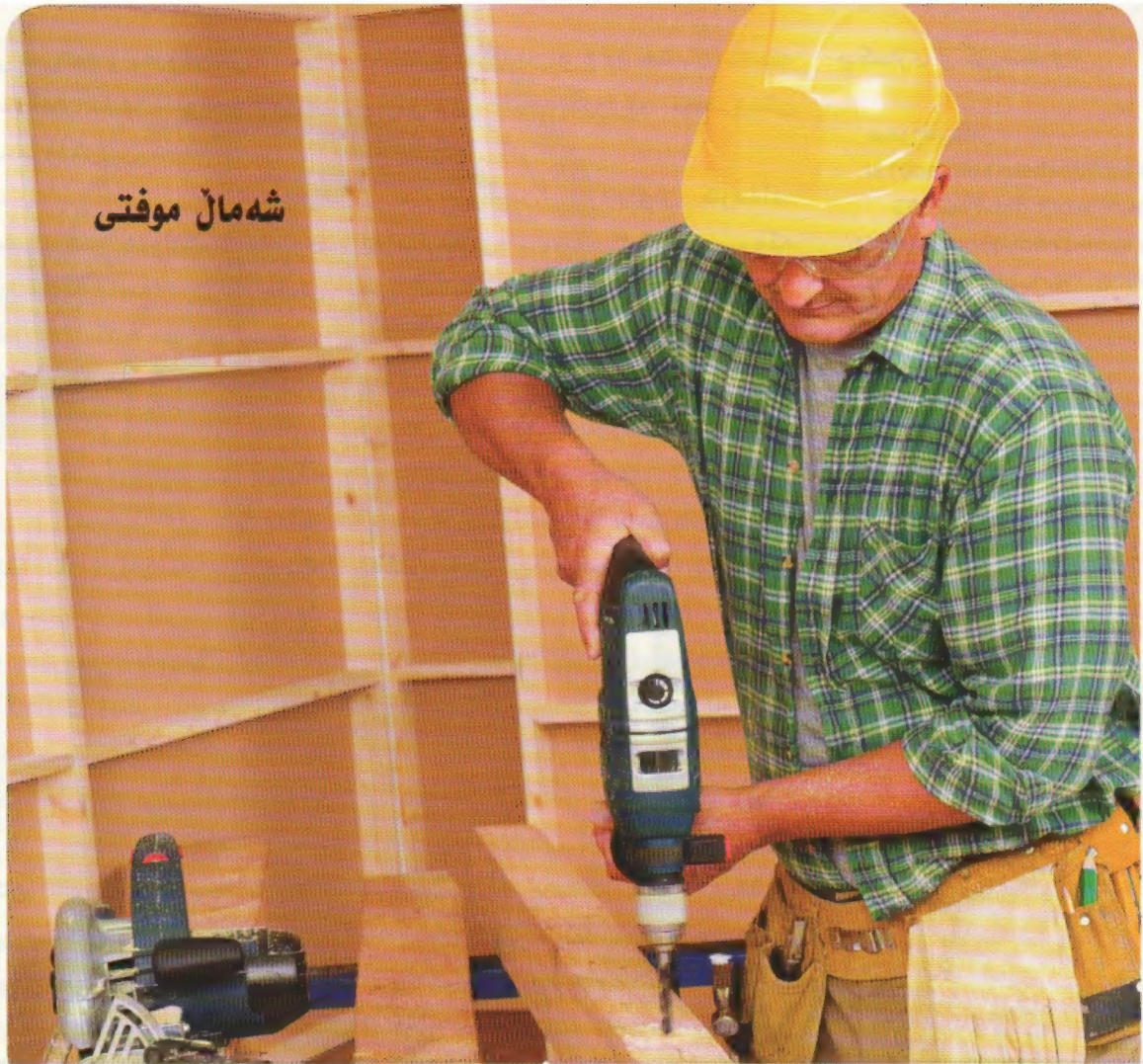
يەکەم: ديارە گفتوگۆکردن لەنېوان دوو کەس يان زیاتر، واتە جۆرک لەجىاوازی لە راو سەرنج و بۆچوندا هەيە، گەر دوو کەس پیکەو بەدوئین و هېچ را جىايیەکیان نەبېت ئەو ئاخاوتنەکانیان بریتىە لەپەيوەندى و سەردانى ئاسایى.

لە گفتوگۆى خیزاندا دەشیت جىاوازی لە نېوان ئەندامانى خیزاندا هەبېت لەسەر بابەتک يان پرسیكى ديارى کراو، دەخاوازم بگەن بەچارەسەرکى گونجاو و تېروانىنکى هاوبەش و لەهەمان کاتدا مەبەستیانە پەيوەندى خیزانان پتەو و بەهێز بکەن و بوونى جىاوازی نەبېتە مایەى لاوازی

شەمال موفتى

كوئالىتى ژيانى كار

Q W L/Quality of Work Life

كەمكردنەۋەى رۇتىن، تا رادەيەك نىزىك بېتەۋە لە ئاستى خۇشى و ئارامى جىي نىشتەبوۋنى كارمەند. (ۋاتە گەشتىن بە پلەى رازىبوۋن)، لەۋەشدا راناۋەستىت،بەلگو بايەخ دەدا بە دەرەۋەى شوپنى كارگردنىش.

ياخود برىتتىيە لە (كوئالىتى- جۇر) ى پەيوەندى نىۋان كارمەندان و ئەۋ ژىنگەيەى كارى تىدا دەكەن. بە شىۋەيەكى تر: كاردانەۋەى ئىدارەى ئەۋ (رىكخراۋ- دەرگا- كارگە- زانكو...) يە لەگەل پىداۋىستى و داخۋازى كارمەندەكانىدا.

نامانجى چاككردنى كوئالىتى شوپنى كار- جگە لە مافى كەرامەت و رىزلىنان - لە پىناۋى گۇرىنى ھەلوپست و مىراج

گرنگە، ھەلبەتە جۇرە ناھەقىيەك بوۋە ھۇى سەرھەلدىنى ئەم زاراۋەيە.

شۇرشى پىشەسازى، لەبەر پشت بەستنى - لە لايەكەۋە - بە (تەكنۇلۇجىا) و سەرنجدان بە بەرھەمھىيەنى گەۋرە و لە لايەكى دىكەۋە يارىكردن بە تواناى كرېكاران، ھۇكارى سەرەكى بوۋن بۇ فەرماۋشكردنى خودى كرېكار و كارمەند. بۇيە دىاردەى خۇدزىنەۋە لە كار بە بىيانۋى نەخۇشسىيەۋە يان بىزاربوۋن يان ئاشوبە نانەۋە لە شوپنى كاركردن يان پاپەند نەبوۋن بە رىنمايىيەكانى ئىدارەى كار... دىاردەى زەق و ئاشكرابوۋن.

كوئالىتى ژيانى كار چەمكىكى فراۋانە، برىتتىيە لە بايەخدان بە ژىنگەى كارو

لە بابەتەكانى پىشۋوى (كوئالىتى ژيان)دا، تىشكمان خستە سەر كوئالىتى (تاك، گەلان، ۋلاتان، شارەكان). لەبابەتى ئەم جارەماندا رونكردنەۋەيەك دەخەينە خزمەتتان لە بوارى كوئالىتى (ژيانى كار) بە ھىۋاى جىي نرخاندنتان بېت.

بۇ يەكەمجار، زاراۋەى (كوئالىتى ژيانى كار) لە ناۋەراستى ھەفتاكاندا لە ھىندستان سەرى ھەلدا لەكاتى خرۇشى و ئانارامى ھىزى كاردا.

ھەرچەندە تەنھا لە ئاينى ئىسلامدا ئەم چەمكە بەدى دەكرى - چ لە روۋى مافى كرېكار و چ لە روۋى خاۋەن كار و سەنەتكارەۋە - بەلام كەسانى تر بوۋن بە خاۋەنى بە ھۇى كەمتەر خەمىمانەۋە. (كوئالىتى ژيانى كار) چەمكىكى

و زياكردنى بەرھەم و بەرزكردنى ئاستى
ژيانى كارمە نەدان داھە، دەتوانىن بلىتىن:
پروئەسى بەرۋەكردنى كارە.

پېئاسەى (كوالىتى ژيانى كار)

برىتتېھ لە ھەر ھەولتەك لە پېئاسى
چاككردنى (بارودۇخ، سەلامەتى، ئاسايش
و بەرھەمىيەتلىك كار، مۇجە، سوود و
بەرھەمەندى، ھېرەكەت و گەشەپەندەن)ى
كارمەندەن.

واتە كارەكەت تەنھە نەبەتە
ھورساپپەك و نەركىكى رەوت، بەلكو
ژىنگەى كار بە شىۋەكەك بېت رېگە
بە تەوانا و بېرۋەكەى كارمەندەن بەدات
دەركەون و جېى نەرخاندەن بىن.

نەگەر كوالىتى ژيانى كار لە شىۋەى
ھاۋكېشەپەك دەربېرىن، ھاۋكېشەكە بەم
شىۋەى لاي خوارە ۋە دەبى:

ك ژ ك = كۆى بارودۇخ و رەنجە
فىزىكىيەكان + ھۆكارە دەرونىيەكان +
ھۆكارە ئابورىيەكان.

نارازىبەون لە شىۋەى كارەكەت بەلگە
بەو بۆ سەرھەلدەن (نادرەستىيەك/
كەمەكەرتىيەك) لە ژىنگەى كاردا ۋە ئەمە
پالينا بە كۆمپانىيە بەناۋانگەكانى جىھان
لە پېئاسى نەھىشتەن ئەو دياردەنە و
زىاكردنى ھازانجىيان ھەلسەن بە داپشتەن
و جېيەجېكردنى ستراتىجىيەتلىك كە
سەرگەوتەن بەرھەم بەخشى بە
پروئەسى بەرھەم ھېئەتەن و رەچاۋى
خودى كرىكار و كارمەندەن بەكات بەم
خالانەى لاي خوارەۋە:

(۱) زالبونى دىمەكەرسى لە
بەرۋەكەندە (جگە لە چەند بوارىك،
تېمەكانى كار خاۋەن بېرىن بىن)

(۲) ئىدارەى بەكۆمەل، واتە بەشداربەون
لە ئاستى "تېمە و تەك" دا و رېزىگرتەن لە
بېرۋەكەكانىيان.

(۳) پەيۋەندە تەندەروست لە نېۋان
سەرپەرشتىار "بەرۋەكەت" و كارمەندەن.

(۴) رېزىگرتەن كارمەندەن. "كەرامەت
و مافەكانى، كارەكەى، مامەلەكەت
لەگەلدا ۋەك مەۋەك بەكەرتەگەتە،
شۋىنگەى كار تەندەروست بېت چ بۆ

مېشك و دەرونىيان و چ بۆ لەشيان، دەستە
بەرەكردنى خەزەتگوزارى تەندەروستى
شىاۋ.."

(۵) رازىكەردەن و رازىبەونى كارمەندەن.
لە بوارەكانى: (ماۋەى كارەكەت، بېرۋەكە
و تەوانا و رەنج و داۋاكارىيەكانى،
ماۋەى كارەكەت بۆ ماۋەى كورت، مافى
ۋەرگرتەن كرىكى زىادە بۆ ماۋەى ئىشى
زىادە، خەلەتەكەن، سوپاس و پېزانىن،
بە ئەندامەكردنى، بېمەى كۆمەلەپەتە
و مافى خانەنشەن و زىاكردنى مۇجە
لەگەل زىاكردنى بەرھەم، بەدەمەۋە
چونى...)

تەۋىزىنەۋەكان دەرى دەخات كە
پەيۋەندەپەكە راسەتەخۇ ھەپە لە نېۋان
كوالىتى شۋىنى كار و بەرھەمەندەن.

ھەرۋەھە رۇزگار دەرىخەت كە باپەخ
نەدان بە كوالىتى شۋىنى كار ۋەك
پېۋىست ھۆكارى كەمبەنەۋەى دىققەت
و ۋەدەكارى كرىكارەنە و پاشان دابەزىنى
بېرۋەكەت كوالىتى بەرھەمەكانە، جگە لە
تەكەندەن ئارامىيان و ئاسان تەۋەبەونىيان
و سەكالا ۋە دەربېرىنى ناپەزەنى لە
پېشەكانىيان و ھەمەۋە ئەو جۆرە دياردەنە
لە دەرنەنجەمى كوالىتى نەزى ژىنگەى
كارەۋە رەۋە دەدا.

چاككردنى جۆرى ژيان لە شۋىنى
كاردا سېرەدراۋە بە (بەشى دەرامەتە
مەۋىيەكان)، كە پېۋىستە لە ھەمەۋە
دەزگاپەكە بونى ھەبەت. ئاخۇ
پروئەسى كارەكەت - لە كەرتە گشتى و
تەبەتەدا - لە ۋەتەمانا لە چ ئاستەكەپە؟
دەتەۋەن بلىن كە ئەم ۋەتەنەى
لاى خوارەۋە بە ھەمەلى پەپەۋەى ئەو
ستراتىجىيەتە ئەكەن.

(سەيد، دېنمارك، سەيسرا، فەرنەسا،
ھۆلەندە، ئۇستەرايا، ئەمەرىكا) و ھەرۋەھە
زۆرىنەى كۆمپانىيە بەناۋانگەكانى
جېھانىش.

نەپە بېرەكەتەۋە لە چاككردنى
كوالىتى ژيانى كار و ھەنگاۋى پېۋىستى
بۆ نەۋە؟ يان چاۋەپەى راپەرىنەكى
كرىكارىن تە ۋەكەت بېر بەكەپەۋە لە

چاكسازى و گۆرەنكارى؟

سەرچاۋەكان:

[http://www.slideshare.net/neo013/](http://www.slideshare.net/neo013/quality-of-work-life-9462685)

[quality-of-work-life-9462685](http://www.scribd.com/doc/48339041/Quality-Work-Life-Ppt)

[http://www.scribd.com/doc/48339041/](http://www.scribd.com/doc/48339041/Quality-Work-Life-Ppt)

Quality-Work-Life-Ppt

نەگەر كوالىتى

ژيانى كار لە شىۋەى

ھاۋكېشەپەك دەربېرىن،

ھاۋكېشەكە بەم شىۋەى

لاى خوارە ۋە دەبى:

ك ژ ك = كۆى

بارودۇخ و رەنجە

فىزىكىيەكان + ھۆكارە

دەرونىيەكان + ھۆكارە

ئابورىيەكان.

نەپە بېرەكەتەۋە

لە چاككردنى كوالىتى

ژيانى كار و ھەنگاۋى

پېۋىستى بۆ نەۋە؟

يان چاۋەپەى

راپەرىنەكى كرىكارىن

تە ۋەكەت بېر

بەكەپەۋە لە چاكسازى و

گۆرەنكارى؟

شاگردی مه حوی و سەر مه شقیی موسا

یارهکهی له خاوینی لهههلهو جوانی لهجاکه کردندا نهچواندوه به مانگ بهلکو دهلیت نهو خودی مانگه، شارهزایانی رهوانبیزیش نهوه دزمانن لابردنی ئامرازى چواندن وینهکه نزیکترو چواندنهکه بههیزتر دهکات. ههر لهم بهیتهدا عیشقهکهی مهحوی دهردهکهویت حهقیقیه نهک مهجازی، چونکه (بهسهر چون) و (پهری) هیچیان بهرجهسته نین.

رېبوارێک بهرپێگای موسادا لهم بهیتهدا ئامازهیهکی نهینی وهستاکارانهی شاعیر دهبینین بۆ به سهرهاتی موسا پێغه مبههر (سهلامی خوای لهسهر بێت) کاتیکی لهنیوهشهودا لهپهنای کێوی (طور) روناکیهکی بیینی وتی بهخیزانهکهی لێره بن تا دهچم لهو ناگره دههینم، بهلام کاتیکی رۆشت

که نهویش لهبێگهردی و بێگوناهیدا وهک یار بوو، بۆیه نهه لێی تیکچوو بهههله رۆشیتوو بهپیرییهوه. لهوهش ناخۆشتر ههچهکانی (مهحوی) کهزانیان بهسهر سهر بهپیری یارهوه چوه، سهرزنشتیان کردوووه، که چۆن نهو شهرهف و شکوی رۆشتنهی به (سهر) بهخشیوهوه بهههچهکانی نهبهخشیوه.

پاستی نهو دوو بهیته هینده ناسک و ئالۆزن، ههردهلێی نهو لاسک و گوته لیک ئالوانهیه، که بهدهست لیدانیان دهژاکین بۆیه ناچارین تهنها لهنزیکیهوه لێیان وردبینهوهوه ههندێ له نهینییهکانیان تی بگهین:

بهپیر نهو ماههوه چووم و بهسهر چووم
مهحوی لهم نیوه بهیتهدا روی

بهپیر نهو ماههوه چووم و بهسهر چووم
پهری بوو، نهو نهبو، شهو بوو، بهسهر چووم
گلهی بێ شم لهسهر سهر ههم بوو بار
که دبی من دولبهرم هات و بهسهر چووم

مانای گشتی:

رېبوارێکی عهودال، پاش عهيامێک گهران و ههوارزو نشیو برین، لهنیوه شهوێکی چاوهروانیدا دهرکهوتنی روناکیهک رای دهچلهکینیت، که نهو بهروناکی روهی یاری دزمانیت بۆیه خیراو لهخۆشیدا بهسهر سهر بهپیرییهوه دهچیت، بهلام که نزیک دهبیتهوه دهبینیت روناکیهکه پهری بوو نهک یار،

کاتیک که مندالبووم!

و: مەھدی محەمەد

کاتیک که مندالبووم دەمویست
هەموو جیھان بگۆرم.
که گەورە بووم و تەم: جیھان
گەورەدە فراوانە، با ولاتەکەم بگۆرم
لە هەرزەکاریدا و تەم: ولات
زۆر گەورەیه، وا چاکە گۆرانیکاری
لەشارەکەمدا بکەم.

شاریش زۆر گەورەیه کەوایه با
کۆلانیەکی خۆمان بگۆرم.
کەتەمەنەم بەردو هەلکشان
چوووتەم: نا لە خانەوادەکەمەو
دەست پێدەکەم.

لەپایزی تەمەنمدا تەماشادەکەم
دەبوو سەرەتا لەخۆمەو دەستم
پێبکرایە.

ئەگەر گۆرانیکاریم لەخۆمەو
دەست پێبکرایە خێزانەکەم،
گەرەگەکەم، جیھانیشم بەپێی
توانام دەگۆری.

بۆ رۆمەتیکێ خڕو پڕ بەکار دەهێنن، جا
سەرنجەدە مانای هەرسێ پیتەکە (م، ا،
ه) چەندە جوان هاتۆتەووە لەگەڵ مانای
دەستەواژە (ماد).

(چوم) یەکیەک لەماناکانی لەم
شێعرەدا بەمانای کەنەفتمو پەککەوتن و
تیاجونە، سەیرە پیتی (ج) و (و)
شاعیرانی کلاسیک بە پستی چەماووە
لارو خواریان دەچوینن، (م) بۆ دارعاساو
گۆچانی دەستی پیران بەکارهاتون،
که مانای ئەم سێ پیتەش (ج، و، م)
لەگەڵ مانای دەستەواژە چوم تەواو
یەکدەگرەووە.

تۆ بۆلێ یەکانگیریی مانای وێنە
پیتەکانی (م، ا، ه) (ج، و، م) لەگەڵ
مانای هەردوو دەستەواژە (ماد) و
(چوم) هەروەها رێکەوت بێت یان زیاده
هونەرمانەندی شاعیر ئەو سێحری
خولقاندووە؟

خۆ شکاندن و ستایش

سەرنجیکێ وردتری دەستەواژە
(بەسەرچوم) بەدەین دەبینن لەلایەکەو
بەمانای سکاڵای بەسەرچوون و
پەککەوتنی شاعیر دێت تیایدا زەمی
خۆی دەکات، بەلام لەلایەکی دیکەو
ستایشی خۆی دەکات چونکە ئەو بەسەر
چون و شەکەتیە لەپێی (ماد)ەکی دا
بوە وازی لێنەهێناو.

دیارم دەیری عیشقە، جێ بەسوتن
بێ لەوێ دەگرم
که من مشتێ چۆ و چۆم، بەچی بێ
کەلکی کێ دەگرم

تێبینی:

من بەیتی سێهەمی شێعرەکەم
لەگەڵ بەیتی دووھەم جێ گۆرکێ پێ
کردووە چونکە تەواوکاری مانای بەیتی
یەکەمە، وای بۆدەچم لەکاتی رێکخستنی
شێعرەکانیدا ئەو جێ گۆرکێیە بەهەڵە
ڕویدا بێت.

دەبینیت ناگر نیەو نوری ئیلاهیە، با
سەرنجی نایەتە قورئانیەکە بەدەین کە
دەفەر مویت (اذقال موسی لاهله انی
انست ناراسناتیکم منهابخبر او اتیکم
بشهاب قبس لعلکم تصطلون) النمل ٦،
ئەو جا دوبارە با شێعرەکە بخوێنێنەووە:
بەپیر ئەو ماھەووە چووم و بەسەر
چووم

پەری بوو، ئەو نەبو، شەو بوو،
بەسەر چووم

وێک دەزانین موسا دواي پەشیمانی
لە پیاو کوشتنەکەي لە میصر ئیدی
بەگەرانی لەدوی حەقیقەت عەوداڵ بوو،
سالانیک هەرچی زەجرە کیشای تا ئەو
شەو بە خۆشەویستەکەي گەیش بەلام
ئەو دای بێنی تەنها نوریک بوو نەک زاتی
پەروردگار.

(مەحوی)ش دەیهوێت مەشقی ئەو
رێبازە بکات بۆیە بەئومێدی دیدار
دەرنگانیک روناکیەک دەبینیت بەیاری
دەزانیت بەلام راستیەکەي تەنها پەری
بوو کە ئاماژەیه بە روناکی ئەو ناوێ
پۆشن کردبوو، نەک خۆدی یار، بۆیە
ئەمیش هەمان باسی موسای بەسەر
هاتو، چەند ئاماژەیهکی وردو ناسکە!

وردبوونەوێهەک لەمانای وشەو رەسمی
پیتەکان:

کاریکەم بەو نیە خوێنەر لێم
دەسەلمێنیت یان نا؟

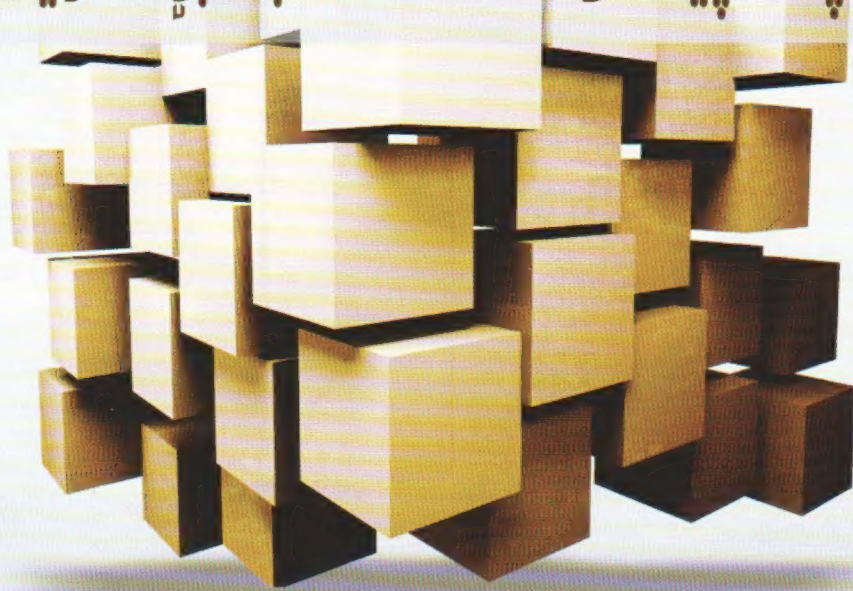
وەلێ کە سەرنج دەدەم لەمانای
دەستەواژە (ماد) کە روی دۆستەکەي
مەحویە (چوم) کە حالی مەحوی
خۆیەتی ئەم دوو دەستەواژەیه بەراورد
دەکەم لەگەڵ مانای رەسمی پیتەکانیان
لەسەر زمانی شاعیرانی کلاسیک
(کە هەربیتیکی ئەبجەدی لای ئەوان
مانایەکی هەیه) تەواو ئەم پیت و وشانە
کالای بالان بۆ یەکتەر.

چۆن؟

(ماد) دیارە نیشانەي جوانی و
بێگەردیە، لای شاعیرانی کلاسیکی
(م) بۆ دەمیکە بچوکی جوان و پیتی
(ا) بۆ بەژنو بالایەکی رێکو بەرزو (ه)

تا حكومت له خهوى قوولدا بېت ده ستپاكى ناچه سپيټ و گهندهلى بنه برنا كړيټ!

د. نه حمده وهرتى

هر چه نده دوور بيت يان بې
لايهن بيت له سياست و پروداوه كان و
د مهاوښته كانيان له ولاټدا، ناتوانيت
تووشى سهرسامى نه بيت و كاريگهر
ودلته نگ نه بيت له وهى پرودمدات
له نالوگورې پروداوه كان و ليدوان و
هه لسو كهوت و هه لوښته جوړاو جوړو
د ژبه يه كه كان و گفت و به لښى
سياسيه كان.

له لايه كه وه زياد له ده سالة باس
له پابه نندبوون دكرټ به ده ستوورى
عيراهى و هه ريه كه و نه وهى تر به
پيښي كړدى تومه تبار دمكات و خوى
لې به ددره دمكات، ده سالة موژده ددرټ
ده ستبه كاربوون بې دروست كړدى
عيراهى نوې و به رفه رار كړدى ناسايش
و نفورمى بې خه لكى عيراق و
حكومه تدارى به عه دالمت و دوور له
تايه فه گهرى و قه لاچو كړدى گهندهلى،
به لام شتيكى نه وتو له سهر زمينى
واقع نابينرټ جې دلخوشى بېټ،
نه گهر نه لښ پيچه وانهى هه موو نه وانه
راسته له ولاټيكي خوا پې داودا كه له سهر
د مرياي نه وت و سامانى سروشتى دايه.

له ههر ټمى كوردستانىش سالة هايه
قسه له سهر چاكسازى و چه سپاندنى
سهر ودرى ياسا و به رهنكار بوونه وهى
گهندهلى دكرټ، رۇژانه گوښى ها ولاټيان
كاس بووه به راگه ياندن و ليدوانى
ههر دوو به ردى ده سلاټ و نفوژسيون و
هه موولا يه نه كان و به لښ و دروشمه كان
بې باش كړدى ژيان و گوزهرانى خه لك
و نه هيشتنى روتين و گهندهلى و
پياده كړدى حكومه تى ها ولاټي بوون و
شه فافيه ت و دادپه روه رى!

نيستاش به ده ستبه كاربوونى ده ستى
نه زاهه و سويند خواردنى سهر و كه كه
له پهر له مانى كوردستان، نايپا تا چه ند
گهندهلى بنه برده كړيټ و نه زاهه ت و
ده ستپاكى جې دكرټ ته وه له كاتي كدا
عيراق و ههر ټمى كوردستان به پي
راپورته نيوده وه له تيه كان و ليك دانه وه
ناوخوييه كانيش له پيشه وهى ولاټه
گهندهل و ناشه فه كاندايه ؟!

نيستا كه مينه يه كى گهندهل حوكمى
ولاټ دمكات و زورينه ش ناچار دكرټ
به بېدهنگ بوون گهرنا پروبه پرووى
سزادان و بېبه ش كړدن له مافه كانيان

دېنه وه، نه وه تا ماوه يه كه له موه بهر
(باتريك كوبرون) له رۇژنامه ي
نيډپيندنټ-ى به ريتانى راپورتيكى
گرنگى له بارى عيراق بلاو كړده وه
باسى له دياردهى گهندهلى كړدبوو و
له سهر زمانى يه كيك له پياوانى كارى
نه مريكى گواستبووه كه مامه له دمكات
له گهل يه كيك له وهزاره تى كانى عيراق
و چه ختى له وه كړدبووه كه له سدا
۱۰۰ نه وانهى كارى تيډا دمكهن گهندهل
و به رتيل ودره دگرن، نه وانهى تر كه
له سدا ۹۰ نه ناگادارن كه چوڼ وچه نده
سامانى ولاټ له لايه نه وه رېژوده (نه و
چه ند كه سه وه) به هه ددر ددرټ، به لام
بې دهنگى و ودرگرتنى موچه كانيان
هه لده بېژرن چونكه باش ده زانن
قسه كړدن له ديارده كه و په رده هه لمالين
له سهر گهندهل كاران به هيلاكيان ده بات
و نانبر اوپان دمكات، نه موه به نيسبته
ههر ټمى كوردستانىش راسته و گهندهلى
و روتين و به رتيل و به رتيلكارى بوته
موته كهى ههر ټم.

له و باره وه چيرې وكيك ده گيردريته وه
كه مندا لښك پرسيار له باوكى دمكات

خواردن

د/هه لگورد فتح الله احمد دکتوراه له پزیشکی ههناو ودل

مرؤف پېوېستی به خواردن ههیه، به لآم به جوړېک خواردن بخوات تابزیت، نه وگکو وک نه مړو پېچه وانه بۆته و، بۆته و بژین تاوه کو بخوین، به داخه و نه م سېناریو یه گؤړاوه، وای لېهاتووه، خه لکی ئیشی نیه ته نها خواردن نه بی، چهن دگاژمیر له خواردن گه کان دادهنیشن و هونه ری خواردن و خواردنه وه ئالوگؤړده کهن، ژیانیش نه مړو وای لېهاتووه، هه مووی دانیشته، به هوئی ئۆتومبیل و کۆنترۆلی ته له فزیۆن و ئامیره کاره بایه کان، هر دادهنیشین و جوو له که مېوته وه، سهره نجام قه له وی و ما که کانی که دهیان نه خویشین دهنه میوانمان، چ له شه کره و فشاری خوین، نۆره دی و میشک ... تا ده گاته شیرپه نجه. بۆیه زور گرینگه رۆژانه چهن د ده خویت، نه وه نده به کار بهیت، چونکه گهر زورترت خوارد نهوا له له شدا که له که ده بیت.

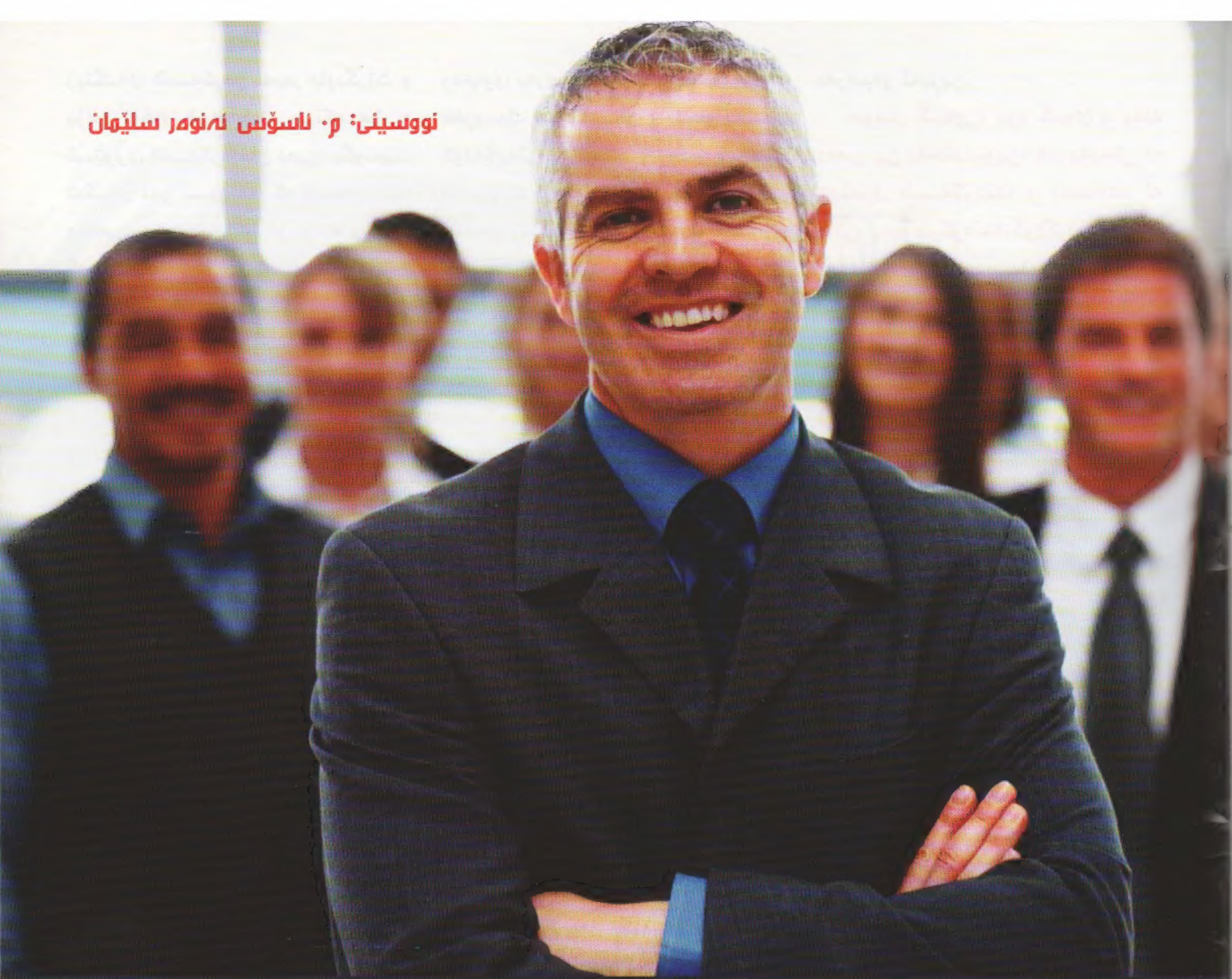
جوړی خواردنیش زورگرینگه، سه وزه و میوه تاده کریت زورتر بخوریت، له بهرام به ردا چه وری، خو، خوراکی قوت و به نده که مېکریت ته وه، نه مهش به کابانی مال ده کریت، نه و به پله یه که م بهر پر سه له و خواردنه ی ئاماده ی ده کات، تاوه کو بکریت که ره سه ی سروشتی خا و به کار بی نی، بۆ نه وه ی ژیانیک ی سروشتی دوور له نه خویشی بۆ نه نده ما که کانی خیزانه که ی ده سته به ربکات.

له باره ی مانای (گهنده لی سیاسی)، باوکی شی بۆ نه وه ی به باشی تیپ بگه یه نیت و گهنده لی سیاسی بۆ رافه بکات له ریگه ی ری کخستنی خیزانه که یانه وه نمونه ی بۆ دینیت ته وه و خو ی وک سهرۆکی خیزان و به سهرمایه و سهری نه و سامانه ری کخراوه بۆ خیزانه که ده داته هه لاهم و دایکی منداله که به حکومت حسیب ده کات و منداله که و خوشکه بچوو که که شی به گهل و کچه خزمه تکاره که ی ماله و هشیان به هیزی کارو زحمه تکیش داده نیت، ئینجا به کورده که ی ده لیت له میانی ده رکه و تنی که م و کورپیه ک له ری کخستنی نه م سیسته مه دا گهنده لی سیاسی به ده رده که ویت... کاتی شه و هات، منداله که گوپی له ده نگی گریان خوشکه بچوو که که ی بوو بۆیه رۆیشته بۆ لای دایکی بۆ نه وه ی بزانت بۆچی بیدهنگی ناکات و ژیری ناکاته وه، سهری دایکه که ی کرد له خه ویک ی قوول دایه، ئینجا گه را به دوا ی باوکی دا و له کونی ده رگاوه بی نی له ژووری خزمه تکاره که یه !

به یانی کورده که به باوکی و ت : من ته فسیرکی باشتر و پرونترم هه یه له ته فسیر و رافه ی تۆ بۆ گهنده لی سیاسی، باوکه که وتی چۆن ؟ منداله که وتی : کاتیک سهرمایه داریی یاری به هیزی کارو زحمه تکیش ده کات و حکومتیش له خه ویک ی قوول دابیت، نهوا گهل له سهر گهر دانی و په راویر خستن و بی هو و ده ییدا ده بیت و ئاینده شی نوقم ده بیت له نه گریسی ... !!!

بۆیه تازو وه ده بی دلسۆزانه بهر پر سانی ولات خه می ئاینده بخۆن و چه سپاندنی ده سپاکی و عه دالهت و بهر هنگار بوونه وه ی گهنده لی له چوار چی وه ی به لئین و دروشم ده ربجیت، دیاره به رده و امبوونی نه م حال ته و بی ده نگبوونی حکومت و جدی نه بوونی سهر ده کی شی بۆ نه وه ی کۆمه لگا ببیته دیلی چهن د که سیکی گهنده ل و له خا نه ترسی مشه خوړ و ئاینده ی ولاتیش په لکی کشی چاره نوو سیکی نادیار ده کات.

چۈن پەيۋەندىيەكى كارا دروست دەكەين؟

زمان يەككە لەو ئامرازانەى پەيۋەندىكردن كە چۈنئىيەتى بەكارهينانى دەكەۋىتە ئەستۋى خاۋەنەكەى، دەرئ بىكاتە مايەى ئاشتەۋايى و رېز و خۈشەۋىستى و پتەۋكردىنى پەيۋەندىيە كۆمەلەيەتتەكان، ياخود بەپېچەۋانەۋە بىكاتە سەرچاۋەى دۈبەرەكى و ئازارو رك و تىكدانى پەيۋەندىيە كۆمەلەيەتتەكان، ۋەك چۈن چەقۇ ئامرازىكە، دايك خواردنى پى ئامادە دەكات بۇ مىندالەكانى، كەچى بەدەست مرۇقى خراپەۋە بۇ ئازار و تالانكردن بەكاردەھىنرئەت. كەۋاتە بۇ دوو كارى پېچەۋانەى يەكتر بەكاردەھىنرئەت،

بۇيە پېۋىستە بەر لەۋەى قسە بكەين، ئەمانەى خوارەۋە لەبەرچاۋ بگرين:

بۇ قسە دەكەين؟

لە كۈى قسە دەكەين؟

لەگەل كى قسە دەكەين؟

كەى قسە دەكەين؟

يەكەم: بۇ قسە دەكەين؟

ئىمە رۇزانە بۇ راىى كرىنى كارەكانى خۇمان و دەرچوونمان لە بازنەى تاك،

پېۋىستمان بە دەۋرۋەر دەبىت و لەرئگەى زمانەۋە ئەم پەيۋەندىيە دروست دەكەين، ئەۋەى لىرەدا گرنگە ئەۋەى، كاتىك قسە دەكەين بىر لە ئامانجى قسەكردەكەمان بكەينەۋە تەنانەت ئەگەر بۇ كات بەسەربردن و پىكەننىش بىت، چونكە ئەۋىش ئامانجىكە و پېۋىستىيەكى مرۇقە و مافىكى تاكەكەسىيە لە كۆمەلگەدا، بۇيە با لەخۇمانەۋە قسە نەكەين، پىشتەر ئاكامى ۋەتى ئەۋ و شەۋ رستانە لەبەرچاۋبگرين كە دەيلىن، تاۋەكو بزانين قسەكردەكەمان پېۋىستە ياخود نا.

دوۋەم: لەكۈى قسە دەكەين؟

مرۇق لەكاتى قسەكردەدا دەبى

ژینگه‌ی قسه‌کردن له‌بهر چاوبگریت و بزانی له‌کوی قسه‌دهکات، چونکه جوړ و شیوازی قسه‌کردنمان دمی بگونجیت له‌گه‌ل نه‌و شویندی که قسه‌ی تیدا ده‌کین، بۆ نمونه: نه‌گه‌ر تو له پرسه‌ی که‌سیکدا نوکته بۆ خه‌لک بگریته‌وه، دمی بزانی کاریکی نابجیت نه‌نجامداوه، چونکه گترانه‌ودی نوکته‌و به‌سهرهات که پیکه‌نین دروست ده‌گن ناگونجیت له‌گه‌ل نه‌م شویندی، ته‌نانه‌ت شیوازی قسه‌کردن و به‌رزو نرمی دمنگان دمی بگورین، بۆ نمونه: نه‌گه‌ر له‌گه‌شتیکدا له‌گه‌ل هاوړیکانت بیت به‌نارم‌زووی خو‌ت دمنگ به‌رزو ده‌کیت‌وه، به‌لام شیاو نییه‌ بۆت نه‌گه‌ر له‌شوینکی وه‌ک نه‌خوشخانه‌ یان کتیبخانه‌و قوتابخانه‌دا به‌مجوړه قسه‌بکیت.

سیهم: له‌گه‌ل کی قسه‌ ده‌کین؟

دوای نه‌ودی بریارماندا قسه‌ بکین، دمی بزانی له‌گه‌ل کی قسه‌ ده‌کین، چونکه قسه‌کردنمان له‌گه‌ل که‌سایه‌تی جیاوازا به‌یه‌ک شیوه‌ نابیت، بۆیه دمی

ره‌چاوی به‌رامبه‌ر بکریت، به‌شیویمیه‌ک همریه‌ک له‌ ته‌من و پله‌و پایه‌ی کۆمه‌لایه‌تی و زانستی و ره‌گه‌ز و...هتد دمی بکرین به‌ پیوهر بۆ هه‌ل‌ب‌زاردنی وشه‌و رسته‌کانمان ته‌نانه‌ت شیوازی دمنگ و را‌ده‌ی به‌رزو نرمی و سه‌دای قسه‌کردنمان، به‌نموونه، کاتیک قوتابی له‌گه‌ل مامۆستایه‌کی خوی قسه‌دهکات دمی نه‌وپه‌ری ریز بنوینیت نابیت به‌مشویمیه‌ قسه‌ بکات وه‌ک چۆن بۆ هاوړیه‌کی نزیکي خوی دده‌و‌یت.

چوارهم: که‌ی قسه‌ ده‌کین؟

دوتریت گویگرتن زانستیکی فورستره له‌ قسه‌کردن هه‌ندیک جار باشت‌ین وه‌لامه‌ بۆ هه‌ندیک پرسیار، بۆیه جوانترین شته‌ کاتیک پابه‌ند دمی به‌ گویگرتن له‌و کاتانه‌ی که‌ پیوسته، بۆیه له‌ قسه‌کردندا وه‌ک چۆن ماف به‌خۆمان دده‌ین، دمی بۆ هه‌مان مه‌به‌ست پشیل مافی به‌رامبه‌ریش نه‌کین، ته‌نانه‌ت دروست وایه‌ زیاتر گرنگی به‌ گویگرتن بده‌ین، قسه‌ به‌

به‌رامبه‌ر نه‌برین.

خودای گه‌وره‌ دوو گوی و یه‌ک ده‌می پێ به‌خشیوین، هه‌ربۆیه‌ش له‌ هونه‌ری قسه‌کردندا وا په‌سه‌نده‌ له‌ کاتی په‌یوه‌نیکردندا گویگرتنمان دوو نه‌ومنده‌ی قسه‌کردن بیت.

هه‌ر له‌به‌ر نه‌مه‌ش دوتریت: ((گویگری باش که‌سیکی کارامیه‌ له‌ په‌یوه‌ندیکردندا)) بۆیه گویگرتنی باش به‌ یه‌ک‌یک له‌ خاسیه‌ته‌ هه‌ره‌ گرنگه‌کانی کارامیه‌ی په‌یوه‌ندیکردن دادمه‌ریت، که‌واته‌ بۆیه‌ دمی فی‌ری نه‌وه‌ ببین که‌ی قسه‌ بکین.

له‌ نه‌نجامدا ده‌لین: به‌کاره‌ینانی زمان له‌ ده‌ستی نیمه‌دایه‌، به‌لام کاریکی ناسان نییه‌و دمی فی‌ری هونه‌ری به‌کاره‌ینانی ببین، تاوه‌کو له‌ بایه‌خی نه‌و به‌خششه‌ گه‌وره‌ی خودا که‌ زمانه‌ که‌م نه‌کینه‌وه‌ و به‌شیویمیه‌کی گونجاو له‌گه‌ل ده‌رووبه‌رمان به‌کاری به‌نین و جوانترین و به‌نرخترین په‌یامی پێ نا‌لوگور بکین.

نهم کتیبه‌ بخوینسره‌وه به‌لئ قورئان پارێزراوه

نووسینی: یاسین نه‌حمه‌د زه‌نگه‌نه

چاپی یه‌که‌م ۲۰۱۳

چەند دىڭىك لە مەر ھونەرى سەرگىرايەتى كىرەن

نومىد مۇستەفا

نامانچ لەم بابەتە:

• ھەندىك بۇچوونىيان واپە كە سەرگىردەكان سەرگىردەن ھەر لەو كاتەى كە لەدايك دەبن، بەلام تويژىنەوكان سەلماندوويانە كە ئەم بۇچوونە ھەلەپە چونكە زۇڭىك لە سەرگىردەكان كە بوون بەسەرگىردەى مەزن و گەورە، پىشتەر دوورەپەرىز و نەناسراو و كەسانى سادەو ساكار بوونە.

• سەرگىرايەتى كىرەن بايەخ و گىرنگىيەكى زۇرى ھەپە لەسەرچەم بواردەكانى ژياندا، ھەردوھا ھونەرىكە دىتوانىن ھىرى بىن چونكە خەسلەتەكانى

سەرگىرايەتى كىرەن دىكرى لە كاپەكانى خويندن و ھىربوون بخويندريت. • ئەم بابەتە پارمەتيدرو سوودبەخشە بەشپەويەكى كارىگەر بۇ ھىربوونى كارامەپى و ھونەردەكانى سەرگىرايەتى كىرەن و رەگەزەكانى.

ھەندىك لەو خالانەى كە پىويستە بزانرەت بىر لە دەستپىكرەنى سەرگىرايەتى كىرەن:

۱- لە تواناى كەسكىدايە كە بىتە جياكەرەوئى نىوان سەرگەوتن و شكىستخواردن لە ھەر دامەزراومەكدا،

ھەردوھا لە ھەمان كاتدا ئەم كەسە دىتوانىت بىت بە سەرگىردە لە داھاتوودا. ۲- يەكەك لە راستىيە سەرسورھىنەرەكان ئەومەپە كە نامازە بەو دەدات زۇربەى خەلكى ناتوان بگەن بە سەرگەوتن مەگەر لە ميانەى پارمەتيدانى كەسانى ترەومبىت، ھەلەبەتە ئەم پارمەتيدانەش بەدەستدەھىنرەت لە رىي پىادەكردنى ھونەرى سەرگىرايەتى كىرەنەو.

۳- ئەگەر ھىرى رەگەزە بىنچىنەپەكان بوويت لە نموونەى جەنگى سەرگىرايەتى كىرەن، ئەو

ئەۋكات دەتوانىت زۆر بەئاسانى سەرگىرايەتى ھەموو رووداو و ئەگەرەكان بىكەيت، ئەمەش لەبەر ئەۋەى جەنگەكە گەورەترىن بەرھەلستى كىردنى سەرگىرايەتى كىردنە لە رووبەرو بوونەۋەى مەترسى و توندوتىژى ژيان و گومان و دوودلى و سزادان لەسەر شكست و پاداشت وەرگرتن لەسەر سەرگەوتن.

۴- گەۋھەرى سەرگىرايەتى كىردن شتىكى سادە و ساكارە، ئەمەش بىرىتيە لە وروژاندنى خوليا و خۆزگەى تاكەكان بۇ بەگەرپخستنى ئەۋەپرى تواناكانيان لە پىناو ھاتنەدى ئەو ئامانجانەى كە ديارى كراۋە.

۵- سەرگىردەكان دروست دىكرىن ئەك لە دايك دەبن، جا ئەگەر بىتەۋىت بىيت بە سەرگىردە ئەۋا پىۋىستە فىرى چۆنىيەتى ھەمان ئەو رىگايە بىت كە كاراماييەكانى تىرى لىۋە فىر بوۋىت.

ھەشت ياسا گىشتىيەكانى سەرگىرايەتى كىردن:

۱- پابەندبوون ئەمانەتتىكى رەھايە: ئەمە بىنچىنەى ھەموو جۆرەكانى سەرگىرايەتى كىردنە، جا ئەگەر ئەمانەت پارىز نەبوۋىت زۆر ئەستەمە بىتوانىن مەمانەى ئەو كەسانە بەدەست بەيتىت كەۋا سەرگىرايەتتايان دىكەيت.

۲- گەۋھەرى خۆت بىناسە: شوپىن كەۋتوۋان زۆر بەلايەنەۋە گىرنگ نىيە كە چەند لىھاتوۋى لە سىياسەتى بەرپىۋەبىردنى نوۋسىنگەكەت، بەلكو ئەو لىھاتوۋى و بىليەمەتتەيان لە تۆ دەۋىت كە راپەراندن و تەۋاۋكىردنى كارەكان لىي دىخۋازن.

۳- ھىۋاۋ ئومىدەكانت رابگەيەنە: ناتوانىت بگەيت بە (ئەۋى) تاكو ئەزانى ئەم (ئەۋى) يە چىە، پىۋىستىشە شوپىن كەۋتوۋانت لەمە ئاگادار بگەيتەۋە.

۴- پابەندبوونىكى نا ئاسايى دىربخە: ئەگەر بۇخۆت پابەندنەبوۋىت، ئەۋا ھىچ كەسكى تر پابەند نابىت، ھەرۋەھا ئەگەر بەشپىۋەيەكى نا ئاسايى پابەند نەبىت ئەۋا بەھەمان شپۋە كەسش پابەند نابىت.

۵- پىششىنى ئەنجامە پۆزەتەتەفەكان بگە:

ئەگەر پىششىنى سەرگەوتنت نەكرد، يان پىششىنى شكست كىرد، ئەۋا توۋشى كارەسات بوۋىت، بۆيە - ھەرچەندە خۇ ئامادەكىردنت بۇ روۋبەرۋوبوونەۋەى باردۇخى خراپتر شتىكى ئاسايى و مەقۇلە - پىۋىستە لەسەرت كە پىششىنى بارودۇخى باشتىر بگەيت.

۶- بايەخ بە پىۋەكانت بدە: ئەگەر گىرنگى و بايەخت بە پىۋەكانت دا ئەۋا بىگومان پىۋەكانىشت بايەخت پىدەدەنەۋە، ھەرۋەھا پىچەۋانەى ئەمەش راستە.

۷- ئەركەكان بخە پىش بەرژەۋەندىەكانت: ئەگەر بىرپارە سەرگىردەيىت، ئەۋا دەپى ئەركەكان و پىۋەكانت بخەيتە پىش بەرژەۋەندىيە كەسىيەكانت، ئەگەر نا بە سەرگىردە داناندرىيت ۋەھژمار ناكىرىت.

۸- لە پىشى پىشەۋە بە: ئەگەر بۇ زانىن و بىنىنى ھەر رووداۋىك بەر لە ھەموۋان بۇى چوۋىتەدەر و بەدۋادچوۋنت بۇى كىرد، ئەۋا ئەك ھەر دەزانىت چى روۋى داۋە و بارودۇخ چىيە، بەلكو شوپىن كەۋتوۋانىشت دىرك بە پابەندبوون و خەمخۆرىت دىكەن.

چۈر لەۋ ھەنگاۋانەى كەۋا لە خەلگى دىكەن شوپىنت بگەۋن:

۱- ۋا لەخەلگى بگە كە ھەست بە

بايەخ و گىرنگى خۇيان بگەن: خەلگى ئەۋكات بەدۋات ئەكەۋن كە ھەست بە گىرنگى خۇيان بگەن، ئەك بە پىچەۋانەۋە ھەست بە گىرنگى تۆ بگەن.

۲- تىروانىنەكەت بىلاۋبگەۋە: كەس شوپىنت ناكەۋىت تەنھا لەبەر ئەۋەى ئارەزوۋى سەرگىرايەتى كىردنت ھەيە، بەلكو بىگومان دەپى بىرۋەكەيەكى رۇشنت ھەبىت سەبارەت بەۋ ئامانجەى كەدەتەۋىت كۆمەلىك پىيىگەن، جا ئەۋكات پىۋىستە ئەم بىرۋەكەيە لە نىۋ تاكەكانى كۆمەلەكەت بىلاۋبگەيەۋەۋ ھاپلىيان بگەيت بە بە بەرزى و گەۋرەيى ئامانجەكەت.

۳- مامەلە لەگەل كەسانى تر بگە ۋەگەۋ ئەۋەى كە ھەزەت لىيە مامەلەت لەگەل بگەن:

ئەمە شتىكى زۆر سەرەكى و بىنچىنەيىە جا لەبەر چى زۆر بەمان نايكەين؟ بىيەنەۋە يادى: ئايا ئارەزوۋى شوپىن كەۋتنى كەسكى دىكەيت كە مامەلەى خراپت لەگەل بگات؟ ئايا شوپىن كەۋتنى ئەۋ سەرگىردانە بەپىش ناخەيت كە مشۋورى كارۋبارەكانت دىخۇن و لە ھەستەكانت دىگەن و بە جوانى مامەلەت لەگەل دىكەن؟ بىگومان ئەۋ كەسانەش ھەرۋا دىكەن كە شوپىنت دىكەۋن.

۴- بەرپىسىيارىيەتى كارەكانت و كارى كۆمەلەكەت بخە ئەستۋى خۆت: ددان بە ھەلەكانى خۆت دابنى، ۋ ئەۋەش بزانە كە تۆ بەرپىسى لەبەرەمبەر ھەر كارىك كە تاكەكانى كۆمەلەكەت دىكەن و ئەۋەى نايكەن، بۆيە كاتىك ھەلەيەك روودەدات ھەلگىرتنى بەرپىسىيارىيەتى ئەم ھەلەيە لە بىرمەكە، جا ئەگەر ھەلگىرتا نكولى لەم بەرپىسىيارىيەتتە بگەيت و بىخەيتە ئەستۋى كەسانى تر، ئەۋا لەم ھالەتەدا بە سەرگىردە داناندرىيت.

مندال و پشووى ھاوتېن!!

نوموئىنى: نارام نى

مندالەكانمان سامانى راستەقىنەى ئىمەن، نەوۋى دۈرۈزى ئەم ولاتەن، ئاينىدەى ئەم مىللەتە بەستراوتەوۋە بەنايندەى ئەوان، پىشكەوتنى كۆمەلگا وابەستەيە بە رۈشنىبىرى و پىشكەوتنى ئەوان، گرنگيان بەدېرۈ دوو دېر ناپەتە باسكردن، بەلام ئەوۋى بابەتى ئىمەيە ئەوۋىە كەمندالەكانمان چۈن سوودمەندو بەهرەمەند دەبن لەپشووۋى ھاوين؟!

پشووۋى ھاوين دەرفەتتىكى زېرپنە بۇ مندالە چاۋگەشەكان، ھەلىكى باشە بۇ بەرزكردنەوۋى كارايى و ئاستى رۈشنىبىريان، بۆيە ناكرىت ھەروا

بەناسانى واز لەمندالەكانمان بەتېنن بۇخۇيان چيان پىخۇشە ئەنجامى بدەن، چونكە ئەوان مندالەن نازانن كامە كار باش و بەسوودە بۇيان، نازانن ئەوۋى ئەنجامى دەدەن سەرەنجام بەردو كوئيان دەبات، بۆيە ئەوان پىوئىستان بە رېنموۋنى و ئامۇژگارى كەسانى دلسۆز و بەوفا ھەيە، پىوئىستان بەكەسىك ھەيە كات و كارەكانيان بۇ رېك بخت، ھىچ كەسىكىش ھىندەى دايك و باوك پەرۈش نىە بۇ مندالەكەيان، بۆيە پىوئىستە ھەر دايك و باوكىك ھەلىست بەرۋلى سەرمكى خۇى، چونكە بەرپرسىيارن لەسەرەنجامى

مندالەكانيان، پىوئىستە لەسەريان بەرچاو رۈۋنى بەكەن بۇ مندالەكانيان، پىوئىستە بەرنامە و پلانى تايبەتەيان ھەيىت بۇ مندالەكانيان، پىوئىستە ئەوان دەست نىشانى ئەو كارانە بەكەن كە مندالەكان پىى ھەلدەستن.

دايابى نازىز... لەم بەراۋەدا بەكورتى چەند خالىكى گرنگ دەخەينەروو كە دەتوانىت بىانخەيتە نىو لىستى پلانى كارەكانتەوۋە، جېبەجى كەردن و ئەنجامدانى ئەم كارانە دەبن بە گەواھىدەر لەبەرەمبەر خۇشەويستى بى سنوورى ئىۋە بۇ جگەرگۈشەكانتان.

* داڭبابى خۇشەويست... دەبىت
 مىندالەكانت بېاريزىت لەكارى ھەرمەكى
 و بېسەرۈبەرۈ بى سوود، بەشىۋەيەكى
 گشتى ئەۋەى تېبىنى دەكرىت ئەۋمىيە
 كە مىندالەكانمان لەپشۋى ھاۋىندا
 بەكارانىكەۋە سەرھال ئەك ھەر سووديان
 پىناگەيەنىت، بەلكو بەھۆيەۋە زىانى
 زۇرىان پىدەكات، وەكو (ئەتارى، تۇپىن،
 سەپىر كىردى تەلەفرىۋن، كەلايانى، رەسم
 رەسمانى، پايىسكلسۋارى، گەپرانو سوران
 لەناۋ كوچە و كۆلەنەكاندا،...تاد)،
 وابەستەبوون بەم كارانەۋە مىندال توۋشى
 نەھامەتى و دەردىسەرى دەكات، بۆيە تۆ
 وەكو داڭبابىكى دلسۆز دەبىت رېگرى
 بىكەيت لەۋەى كە نەھىلىت مىندالەكەت
 ئالوودەى ئەم كارانەبىت، سوپاس بۇ خوا
 لەئىستادا زۇرن ئەۋ سەنتەر و ناۋەندانەى
 كەكار بۇ پىگەياندىن و رۆشنىپىر كىردى
 مىندالان و لاۋان دەكەن، بەكرىدەۋەى
 خولە فىركارىيە جۇرەجۇرەكان، ئىۋوش
 دەتۋان مىندالەكانتان رەۋانەى يەكك
 لەم خولانە بىكەن: (خولى قورئان، خولى
 زمان، خولى پەرەپىدانى كەسى، خولى
 بەرنامەكانى كۆمپىوتەر، خولى ۋەرزىش،
 ...تاد).

* داڭبابى نازىز... مەرۇف بەردەۋام
 دەگۇرپىت بۇ ئەۋشە كەراھىنانى بۇ
 دەكات، تۇش مىندالەكەت رابىنە لەسەر
 خۇيىدەۋە، رۇزانە خۇيىدەۋەى نىۋ
 كاژىر پەرتۈك لەلەپەن مىندالەكەتەۋە
 كارىگەرىيەكى ئەفسۋناۋى جىدەھىلىت
 لەسەر داھاتوۋيان، چۈنكە خۇيىدەۋە
 خۇراكى مىشكە، خۇيىدەۋە ناۋەزى
 مەرۇف بەھىز و فراۋان دەكات،
 خۇيىدەۋە رەۋشىتى بەرز و زمانى
 پاراۋ بەمىندالەكانت دەبەخىت. كىتېب
 ھۇكارىكى گىرنگى پەرۋەردىيە، بەھۆى
 كىتېبەۋە مىندالەكەت كەسىكى تايەتمەند
 و جىاۋازى لىدەردەجىت.
 بەلام ئاگاداربە، دەبىت بىزانىت

جى دەخەيتە بەردەم مىندالەكەت بۇ
 خۇيىدەۋە، نابىت كىتېبىكى سەد بۇ
 دوۋسەد لاپەرەيى بەدەيتە مىندال بۇ
 خۇيىدەۋە، چۈنكە ئەم جۇرە كىتېبانە
 بۇ ئەۋان وەكو شىتىكى بىزاركەر
 ھەراسانكەر دىتە بەرجاۋ، خۇيىدەۋەى
 كىتېبى گەۋرە بۇيان ئەستەمە، بۆيە
 كارىك مەكە مىندالەكەت رقى لەكىتېب
 بىتەۋە، پىۋىستە لەسەرت ئەۋ نامىلكە
 و كىتېبانە پىشكەشى مىندالەكەتى بىكەيت
 كە جۋان و رازاۋە و رەنگاۋ رەنگ بىت،
 ئەۋ نامىلكانەى كەتايەتن بەبابەتى
 مىندالان، بۇ دەستخستى ئەم جۇرە
 نامىلكانە ھىچ پاساۋىك نىيە چۈنكە بازار
 پىرەيتى لە نامىلكە و كىتېبى مىندالان.

* داڭبابى بەرپىز... يەككى تر لەۋ
 خالانەى كە گىرنگى تايەتەى ھەيە،
 يارىكرىدە، نابىت بەشىۋەيەكى ۋا
 مىندالەكەت بىخەيتە ژىرفشارۋە كە
 دەرفەتى يارى و گەمەكرىدى لى زەۋت
 بىكەيت، ئەمە كارەسات دروست دەكات!!
 يارىكرىدەن رۇلى گىرنگى ھەيە
 لەپىگەياندىن و نەشۋەماكرىدى مىندال،
 نەك ھەر ئەۋەش بەلكو رۇلى بەرجاۋى
 ھەيە لەگەشەى عەقلى و جەستەى مىندال،
 بۆيە ھەركىز نابىت مىندالان قەدەغەى
 يارى بىكرىن، سىروشتى ئەۋان ۋادەخۋازىت
 جەزىيان بەياريكرىدەن ۋ ھەلبەز و
 دابەزە، بەلكو ئەگەر دەتۋانىت و بۇت
 دەگۈنجىت ئەۋا پىداۋىستى يارىكرىدى
 بۇ بىنە مالىەۋە، لەگەلا ئەمەشدا با
 جەند ھاۋرپىيەكى مالىەۋەى ھەين بۇ
 يارىكرىدەن، چۈنكە بەتەنھا يارىكرىدەن تام
 جىزى ئەۋتۇى نىيە و زوۋ ۋەرس بوۋنى
 لىدەكەۋىتەۋە، بەھۆيەشەۋە مىندالەكەت
 دەپاريزىت لەچۈنە كۆلان و سەرجادە!!

* داڭبابى دلسۆز... يەكك لەشاكارە
 ديارەكانى پشۋو، گەشت كىردەن و
 چۈنەدەردەۋە و پىاسەكرىدەن، ھەروەكو
 چۈن مىندالەكەت پىۋىستى بەۋەرگىرتى

زانىارى و خۇيىدەۋە و يارىكرىدەن ھەيە،
 بەھەمان شىۋە پىۋىستى بەگەشت و
 گەپران ھەيە، ھەۋلەدە گەشت كىردەن
 بىخەيتە لىستى بەرنامەكەتەۋە،
 گەشتىك بەمىندالەكەت بىكە بۇ شارىكى
 كوردستان كەنەبىبىنىت، يان گەشتىك
 بۇ سەپرانگاپەكى دلىگر و خۇش،
 ئەگەر لەتۋاناشتا ھەيە ئەۋا گەشتىكى
 دەردەۋى ۋلات بەمىندالەكەت بىكە، ئەگەر
 ھىچ يەكك لەۋانەى باسگران ناتۋانىت
 ئەنجامى بەدى ئەۋا مىندالەكەت بىبە
 بۇ پارىكى ناۋشار كەمىندالەكەت جەزى
 پىبىكات، چۈنكە مىندال پىۋىستى بەۋە
 ھەيە لەگەلا خىزانەكەى بەكۆمەل بىچەن
 بۇ گەشت و سەپران، چۈنكە مىندال جىز
 لەھەرىكە لەمانە ۋەردەگرىت و ھەست
 بە بەختەۋەرى و ناسۋودىي دەكات،
 ھەروەھا ھۇكارىكىشە بۇ فراۋانبوۋنى
 ناۋم.

* ديارەدەيەكى دزىۋ... بەداخەۋە
 ديارەدەيەكى زۇر ناپەسەند و نەشۋاۋ
 ھەيە لەناۋ كۆمەلگاگەمان كە باۋك
 بەرامبەر مىندالەكەى دەكات ئەۋىش
 ئەۋمىيە ھەركە پشۋى ھاۋىن ھات،
 مىندالى بەستەزمان دەبىت لەگەل
 باۋكى مىل بداتە ئىش، ئەمە ستەمە
 لەمىندال دەكرىت، تۆ بەۋ كارمەۋە جەز
 ۋ ئارموزۋەكانى مىندالەكەت زىندانى
 دەكەيت، دەرفەت و كاتى بەشداربوۋن
 لەخولەكان و يارى لىت زەۋت دەكەيت،
 بەمەش مىندالەكەت ناتۋانىت سوود
 لەپشۋى ھاۋىن ۋەرىگرىت.

لەكۇتايىدا دەلىم: مىندالەكەت
 خەرىك بىكە، ئەگىنا بەخۇيەۋە خەرىك
 دەكات، مىندالەكەت بەكارانىكى باش
 ۋ بەسوود سەرھال بىكە، بەكارانىك
 كەدەرنەنجامەكەى لاي خۇت ۋوون و
 ناشىكرابىت، تۆ بەرپىسى سەرمەكىت
 لەفەراھەم ھىنانى ژىنگەيەكى لەبار بۇ
 پەرۋەردەى مىندالەكەت.

لە عەقلىيەتى فەردىيەو بۆ دامەزراوەى

عبدالحكيم زارارى

نەهشتۆتەو.

كەواتە لەسەردەمى ئەمەرى
پیشکەوتنى تەگنۆلۆژىاو
بەيمکەو بەستنى تەواوى جیهان لە
رێگای تۆرى پەيوەندىەکان کە بەرهەمى
ئەو شۆرشە زانیارىە یونیڤىرسالیە
گەورەییە کە ھەیمەنەى بەسەر تەواوى
پانتایی دۇنیادا کردووو ھیچ سووچ
و گۆشەییە کە نەماو نەکەوتبیتە ژیر
سێبەرى ئەم گۆرنگارییانە.

کەواتە لە سۆنگەى ئەو بایەخ
و گرنگەى کە کارى دامەزراوەى
ھەمەت، حیزبى سیاسى بەبێ بوونى
رێکخستنى بەھیزى رەگداکووتاو کە
بەشیوہەى دامەزراوەى کاریگەر
ھەماھەنگ و گونجاو لەگەڵ پەکتى
و نەخشە بۆ کیشراو کارو چالاکىەکانى
رادەپەرینى، ناتوانى وەلامى مەھامى
ئەو قۇناغە بداتەو کەتیايدا دەزى، جا
ئەگەر حیزب لە لوتکەو لەسەر فۆرمى
دامەزراوەى رەگدانەکوئى و سەرچەم
کاروبارەکان نادیدە بگرئ، ئەوا لە
داھاتوودا رەگدانەوہەى مەترسیدارى

کارى دامەزراوەى بە کردەى کردنى
پرانسیپ و بەھا بەرزەکانى ئایینى
ئىسلام و وەرگێران و شۆرکردنەوہەى
بۆ نێو واھىی ژيانى کۆمەلگا. ھەروەکو
ھاتوو: (وتعاونوا علی البر و التقوی)،
(ان الله يحب الذين یقاتلون فی سبیلہ
صفا)، (واعتصموا بحبل الله جمیعاً)، (ید
الله مع الجماعة ومن شذ فشد الذی
النار).. ھەروەھا گەلێک ماناو دیمەنى تر
دووپاتى زەرورەتى کارى دامەزراوەى
یاخود دامەزراوەى لەسەر بنچینە
دیاریکراوکان دەکەنەو. ھەلبەتە کارى
دامەزراوەى بایەخىکى لە رادەبەدەرى
ھەمە چۆنکە کارەکان لە فەردیەو
دەگوازیتەو بۆ دەستەجەمعی، ھەروەھا
لە گەرەلاوژمیەو بۆ نەخشەدانان، و
لە تەمومژاویەو بۆ روونبوونەو،
و لە داھاتى سنووردارەو بۆ فرە
داھات، و لە کاریگەرە دیاریکراوکان
بۆ کاریگەرە بەفرزاوانەکان، و لەدۆخى
دابونەریتیەو بۆ شەرعییەتى یاسای.

بێگومان کارى دامەزراوەى یان
(کارکردن لە میانى دامەزراوہەى) یان
(کارکردن بە عەقلىيەتى دامەزراوہى)
فۆرمیکە لە فۆرمەکانى گوزارشتکردن
لە؛ ھاوکاری کردن لە نێوان خەلک یان
ئەوہى پێى دەلێن کارى ھەروەرزى
(Collaborative Work)، ھەروەھا
ئارەزوویکە بۆ قەبولکردنى کارى
دەستەجەمعی (Teamwork) و
مومارەسەکردنیەتى لە رووى فۆرم و
ناوہرک، و تیکست و رۆحەو، ھەمدیس
ئەداکردنى کارەکانە بە ھەماھەنگیەى
رێکوپێکى ھەلچنراو لەسەر بنچینەو
بنەماو پایە و بەھا رێکخراوہیە
دیاریکراوکان (Organized Work).
کارى دامەزراوەى بەم سروشتەو
تەنیا ئۇپشنىک نییە لە جیھانى
ئەمەزماندا، بەلکۆ زەرورەتیکە بۆ مانەو
و پارێزگارى کردن لە بوون، ھەر بۆیە
کێرکێکردن لە پێناو پیشکەشکردنى
باشتر بە جۆریکە ھیچ شۆینىکى بۆ
کارى فەردى (بە مەفھومى ئەفسانەى)

دەبىت لەسەر كاروانى خەبات و تىكۆشان. ئەو كارو چالاكىيەنى كەلپەرە لەوئى ئەنجام دەدرىت پىيوست بەو دەكات لە كەنالە ھەرمىيەكانى حىزب كۆيكرىنەو لە پىناو گەشتىن بە دارشتىن نەخشەيەكى سەرتاسەرى و گشتى، بۇ ئەو ھەنگاو بە ھەنگاو چالاكىيەكان بەرەو پىشەو ېروات، جا ئەو سەنتەرە يان ئەو كەنالە پىيوستى بە كۆكردنەو ى زانىارى و داتا ھەيە لەسەرچەم دەزگاكاني حىزب كە لە بىنكەو دەست پىدەكات بۇ ئۆرگانەكانى سەروو لە پىناو دەستەبەرکردنى توانا و ئىمكانىيات لەسەر دانانى پىروژە دوور مەوداگان، بۇيە بەيى بوونى ئەم زانىارىيە راست و دروست و سەرتاسەريانە ئەوا جەندەھا ھەلەو كەموكۆرى روودەدەن كە لەدەرەنجامدا كاردەكەنە سەر بارودۇخى حىزب يان دامەزراو گشتىيەكە لە رووى سەرگەوتن و شكستەيناندا.

لە كاتى تىروانىنمان بۇ واقىيە ئىستاي حىزبە سياسىيەكانى كوردستان لە رووى ئەم ھەلەسەنگاندن و پىئومرەنەو، دەبىنن بۇشاپىيەكى گەورە لەم بارىيەو ھەيە، لەبەر ئەو ى حىزبە سياسىيەكان لە بوارى رىكخستەو (مەبەست شىوازى رىكخستى سەرچەم ئۆرگانەكانى حىزبە) دوورن لە حەقىقەتى رىكخستى ھاوچەرە بە شىومەك پىئومرەكانى رىكخستن بەسەرچوونەو بەكەلگى ئەم رۆزگارە نايەن، جا لە كاتىك بەرژمەو ەندىيەكان تىگىردەبىن و جووت نايەنەو ئەوا مەرجەيىيەت بۇ تاكەكەسە نەك ئەو بنەمايانەى كە رىكخستى حىزبى لەسەر دامەزراو، ئەمەش بىگومان ناكۆكى و كاريگەريەكى نىگەتيفى زۆر دەخولقەينىت بەسەر خودى حىزبەكەو. لىرەدا چەند كەسانىك شوپىنى دامەزراو كە ياخود رىكخستەكە دەگرنەو ە ھەر شتىكىش لەوانەو دەرېچىت بەناوى دامەزراو كەو دەبىت، بى ئەو ى ئەو ى جىبەجىي دەكەن قەنەعتيان پىي ھەبىت، ئەمەش پىسارىگەلىك لە عەقل و ھۆشى خەلگى

دەورووژىنىت و ئاراستەى حىزبە سياسىيەكانى دەكەن و ھەتا لە رووى رىكخستىشەو رەخنەى لىدەگرن بەو ى كە رىكخستى راستەقىنە تائىستا لە واقىيدا بوونى نىيە، واتە زۆربەى كاروبارەكانى رىكخستن و كارى دامەزراو ى لە ژيانى كەردەيدا كارى پىناكرىت و ئەكتيف نىيە، بەلكو ئەو تاكەكەسە ھەلۆپىست لەسەر پىرس و بابەتەكان وەردەگىرئ نەك دامەزراو، بەمەش كاردەكان رۆژ بۇ رۆژى بەسەر يەكتى كەلەكە دەبن بەخۆرىك وى لىدەت زۆرىك لە پىرسە گىرنگەكان ھەر لەبىر دەگىرئ، و بەدوايدا ناگەرىن و لىي ناكۆلنەو مەگەر لەلەپەن ئەو كەسانەو نەبىت كە پەيوەندى راستەوخۆيان بەم پىرسەو ھەيە رەنگە بۇي بگەرىنەو ھەلۆمستەى لەسەر بگەن، ئەو ى كاتىك لەوانەيە زەمەنەكەى بەسەردا تىپەرى بووبى و دەرەتەكە لەدەست چووبىت. عەقلىيەتى كوردى بەشۆمەيەكى گشتى عەقلىيەتىكە دوورە لە كارى دامەزراو ى، ھەتا ئەگەر زۆرىك لە دامەزراو ى ھەبن بەلام ھەر ناوى بى ناومرۆك دەمىنەو ەو ەكو مەرجەى سەردكى كاريان پىناكەن و بەھەندى ھەلناگىر، ھۆكارى ئەمەش دەگەرىتەو بۇ نەبوونى ياخود لاوازى رۆشنىبرى تەنزىمى (Organizational Culture)، ئەمەش وى لىدەكات تواناى ئەو ى نەبىت رووبەرووى مەھام و ئەو پىرسانە بىيەو ە كە خودى حىزبەكە يان رىكخستەكە مومارەسەى دەكات و لەگەلدا دەژىيت، بەلكو ئەو ى كارى پىدەگىرئ و جىي بايەخە تاكەكەسە واتە ھەموو كاروبارەكان لە كۆتاييدا ھەر بۇ ئەو دەگەرىنەو ە ئەو ھەر بەتەنھا ھەموو شتىكە لەم رىكخستە يان دامەزراو ى ە ھەرخۆشى دەبىتە نامرو ناھى بەسەر ئۆرگانەكەيدا.

جا ئەگەر واقىيە ئەو رىكخستن و دامەزراوانەى ھەن لە گۆرەپانى كوردستاندا بەھەند وەربگىرئ، دەبىنن

زۆرىك لە رىكخستەكان دامەزراو ى يان لىژنەى زۆريان تىدايە، بەلام لە مومارەسەى ەمەلدا دەردەكەوت كە ئەو كەسانەى لەناو ئەو دامەزراو ى يان ئەو لىژنانەدان، بەھىچ خۆرىك ھۆشيارى دامەزراو ىيان بۇ خودى دامەزراو كەى خۆيان نىيە و ھىچ لە ئەلف و بىي كارى دامەزراو ىي نازانن، بۇيە ئەم حالەتە سەردەكشيت بۇ كارنەكردن بەم پىرانسىيەو تەواو ھەرامۆشكردنى، ديارە ھۆكارى ئەم تىنەگەشتەش لە بايەخ و ئەھمىيەتى كارى دامەزراو ىي دەگەرىتەو بۇ بوونى ئەو بۇشاپىيە كە لە دامەزراو كە ھەيە لەتەك لاوازى ئەزموونى رىكخراو ىي لەلەپەن ئەوانەى لە دامەزراو كە كاردەكەن.

رەنگە ھەندىك ھەبن لە ناو دامەزراو كە لەم روودەو خاوەن ئەزموون بىن، بەلام مەخابىن ناتوانن ياخود تواناى ئەو ىيان نىيە كە ئەوانەى لە دامەزراو كە يان لىژنەكە كاردەكەن ئەكتيفيان بگەن و بەگەريان بخەن، بۇيە لە دواجاردا ھەر خۆيان كاروبارەكان رادەپەرىن بى ئەو ى ھىچ دەستپىشخەرىيەك بۇ لىژنە يان دامەزراو كە بەجىيەلن بەلكو بەپىچەوانەو ە ھەموو شتىك بەخۆيانەو ە گرىدەدەن، بەم حالەو ە دامەزراو كە دەبىتە شتىكى شكلى بى ئەو ى كارو چالاكى ھەبىت، بگەرە سەرچەمى چالاكىيەكان بە تواناى تاكەكەسى بارگاوى دەبى و ھەر تەنھا مۆركى ئەو ى پىئودەبىت، لە دۆخىكى ئاواشا ئەم دامەزراو ىيە دووچارى كۆمەللىك ئارىشەو گىرفت دەبىتەو كە لە قسەو قسەلۆكى پاش ملەو دەست پىدەكات بۇ ساردبوونەو ە لە كاروچالاكى و تادەگاتە پەرش و بلاوى و بچووكبوونەو ە ھەسوودى و نەمىمى، بە دواى ئەمەشدا دامەزراو ى ياخود لىژنەكە دەبىتە سەرچاودى لاوازى و ھەرامۆشكردن و گەپنەو ە دواو ە رووى كارو تىكۆشاندا لە جياتى چالاكى و زىندوو ىيەتى و داھىنان و پەرسەندن و پىشكەوتن.

نرخى مرۇقچىك لاي تۆچەندە!!!

ۋە(گېزىل): م. سامان

لەجەستەيدا بەشى دروست كىردى
۱۲۰دەنكە شقارتە دەكات.

۴- ئاسن: ئەۋەندە ئاسن لەلەشدايە كە
دەتوانىت بىزمىكى قەبارەمامناۋەندى
لەندروست بىكرىت.

۵- خىبىر: پىژەدى كارىۋن لەجەستەيدا
بەشى سې كىردەۋدى كولانەى مېرىشكىك
دەكات.

۶- كىرىت: ئەۋەندە كىرىت
لەلەشدايە كە دەتوانىت جەستەى
سەگىكى بى پاك بىكرىتەۋە.

۷- ئاۋ: پىژەدى كارىۋن لەجەستەيدا
بەرمىلىك پىردەكات كە ۱۰ گالۋن ئاۋ
بىكرىت.

ئەگەر ر ھەموو ئەم مادانەش
كۆپكەينەۋە دەتوانىن لە بازاردا بە (۵۰)
ھەزار دىنار بىان كىرىت ئەمە نىرخى
مىرۇقىكە ئەگەر بەتىرۋانىنىكى مادىيانە
سەيرى بىكرىت.

ھەربۇيە گەۋرە سەرمایەدارە
عەلمانىيەگان پىشت بەم شىكارىيە
دەبەستىن و بەدۋاى سۈكەيتى ئىنسان دا
دەگەرېن چۈنكە لەسەربنەماى جەستە
ئىنسان ھەلدەسەنگىنن بىە پىچەۋانەۋە
خۋاى گەۋرە رىزى تايپەتى لىدەنەت
چۈنكە لەسەربنەماى رۇخ ھەلى
دەسەنگىننەت و دەزاننەت رۇخىكى
پاكى ھەيە(كەبەشكە لەرۇخى خۇى)
جەستەش قابىلى رزانە(دۋاى مردنى).

ناينى پىرۋى ئىسلام گىرگىيەگى
زۆرى داۋە بە ئىنسان ولەجەندىن
شۋىنى قورننى پىرۋىدا ئامازەى جوانى
پىكرىدۋە و بەرز ھەلى سەنگاندۋە
و پىزى لىئاۋە ئەۋەتتا خۋاى گەۋرە
دەفەمۇيت: (ولقد كرنا بنى آدم)ۋاتە:
ئىمە پىزىمان لە ئەۋەكەنى نادەم گىرتۋە
گەر خۋاى گەۋرە بەۋ ھەموو مەزنىيەتى
ۋەدەسەلاتەى خۇيەۋە پىز لە ئىنسان
بىكرىت زۆر شەرمە بۇئىمە بەچاۋى
سۈك و بى نىرخىيەۋە سەيرى ئىنسان
بەكەين ۋەك ھەندىك لەسەرمایەدارە
عەلمانىيەگان كە بەناسانى نىرخى مىرۇقت
بۇدىارى ئەكەن،بەمەش ئىنسان بچۈك
دەكەنەۋە و پىزو حورمەتى ناھىلن و
ئەيخەنە قالىپكى مادىيەۋە و بازىرگانى
پىۋە دەكەن.

نەۋەتتا يەككە لەزاناکان شىكارىيەكى
كىردۋە لەسەر پىكەتە بىنەرمىيەگانى
لەشى مىرۇقىك كەكەشەكەى ۱۴۰ رطل
بىت پىكەتەگانى لاشەى بەم پىژەيە
دەبەش بۋە لەجەستەيدا:

۱- چەۋرى: ئەۋەندە چەۋرى
لەلەشدايە كەبەشى دروست كىردى
چەۋت سابون دەكات.

۲- كارىۋن: پىژەدى كارىۋن لەلەشدا
بەشى دروست كىردى چەۋت قەلەم
پەصاص دەكات.

۳- فەسغۇر: پىژەدى كارىۋن

لە ھەمان گاتدا بە پىچەۋانەۋە
زۆرىك لە دامەززاۋەگان رۇلىكى
نىگەتەيف دەگىرېن لە كۈشتى تۋاناۋ
ۋەزى تاكەگان و دۇگماكرىنيان، ئەۋەش
بەبىيانۋى ئەۋەى كار بە دامەززاۋەيى
دەكرىت و نابى تۋاناي تاكەكەسى لە
كارو چالاكى و بىپارداندا رەنگىداتەۋە
زەق بىيەتەۋە، ئەمەش بىگومان ۋا لە تاك
دەكات بەسەر خۇيدا دابخرى و گىمۇلە
بىيەتەۋە ۋەكو ئەۋەى ھىچ تۋانايەكى نەبى
ۋ تەنھا لە رى دامەززاۋەكەۋە نەبىت،
ھەروەھا بى ئەۋەى ھىچ دەستپىشخەرى
ۋ پىشنىارىكى تاكەكەسى بەكاربەيىنرەت
ۋ بەھەند ۋەربىگىرىت، لەۋ رۋەۋە كە
تاك بىردەكاتەۋە رافەۋ شۇفەى خۇى
ھەيە لە ھەمبەر ھەربىر ۋ كارىك كە
ھەلدەستەت بە ئەنجامدانى، ئەۋەش ھەر
تەنھا لەبەر ئەۋەى بۇنى تاكەكەسى لىدەت
ۋ گۋايە دۇ بە بىنەماكانى رىكخستە، جا
ئەم جۇرە مامەلەكەرنە لەگەل تۋاناکانى
تاك پەيتا پەيتا سەردەكىشەت بۇ
تەمبەلى ۋ لاۋازبۋونى تۋاناکان تا دەكاتە
خالىك كە ھىچ تۋاناۋ ۋەزەيەكى نەماۋە لە
كاركرىن ۋ ئەنجامدانى چالاكى بەمەستى
بەروپىشچۋون ۋ پەرسەندىنى خىزب ۋ
رىكخستەن.

لەبەر ئەۋەى ئەم قۇناغەى ئەمىرۇ
بە قۇناغەى كارى دامەززاۋەيى ناسراۋە
جا ئەگەر گىرگى نەدرىت بە رۇشنىبىرى
دامەزاۋەيى، كە بەداخەۋە تائىستاش
عەقلىيەتى رۇژھەلاتى ناۋەرراست دۋورە
لەم جۇرە عەقلىيەتە، ئەۋەا ناتۋانىن
سەركەۋتن بەدەستىبەخەين لەسەرچەم
بۋارەگان، بۇيە ھۇشيارى مەعرىفى
ۋ سوۋدۋەرگىرتن لە ئەزمۋونەگانى
مىژۋو زۆر پىۋىستە، ھەروەھا زۆرىش
پىۋىستە ھاۋسەنگىيەك دروست بەكەين
لە نىۋانى دەستپىشخەرى فەردى ۋ
كارى دامەززاۋەيى بۇ ئەۋەى ھىچ لايەك
بەسەر ئەۋىتر زال نەبىت، لە پىئاۋ
ئەۋەى خىزبى سىياسى بىتۋانىت ھەنگاۋى
راست ۋ دروست بىگرىتەبەرۋ بەئاراستەى
سەركەۋتن ۋ گەشەكرىن بىرواۋت بەرپۋە.

نامەوئ بېمە بکوژی مندالە کەم

و: نېمان ناصح دەرەشیشی

بەم قسانە زیاتر ھاوسەرەگەى توشى خەمبارى و ڕارایى کرد و وتى: دەى ناتەوئ پێم بلایى کە جى ڕوویداوه؟ خەدیجە خانم بە جەربە نەئینیەگەى بە گوێى ھاوسەرەگەیدا چرپاند: من دووگیانم.

ھاوسەرەگەى سەرەتا وەستا، پاشان: ئای خودایە سوپاس بۆ تۆ.

دەستى کردن بەھاوار کردن ھەرودەک مندالێک بەرز دەبوویەووە لە شوێنى خۆى نەدەووەستا جار جاریش ھاواری دەکرد. دەى ویست ناشکرای بکات بە ھەموو دنیادا کە ئەو دەبێت بە "باوک"، خەلکی ناو پارکەگەش لە بیستنى ھات و ھاواردا سەریان بەرز دەکردووەو زەردەخەنەپەکیان بەرووی خەدیجەو موراودا دەکرد.

موراود: خەدیجە من تەنانتە لە یادیشم کرد، ئەووە چەند سالا ئێمە چاومڕێ ئەم مندالە ئەکەین؟

خەدیجە: ١٠ سالا، ١٠ سالا موراودەگەم. دەستبەجێ موراود دەستى کرد بە تەلەفۆن کردن بۆ دایکى و تەواوى خزمە نزیکەکانیان خەدیجە خانمیش لەولاووە

مندالەگەش لە سەرسورپمان و خوشیدا چاوەکانى وەك ئەوێ فەلاشى لێدەى کرایەووەو ھاواری کرد: ئەمە زۆر نییە دادە؟

ئافەرتەگە بە زەردەخەنەپەگەووە خێرا چوووە ئەو بەرى شەقامەگەو دەستى لە تاکسییەك ڕاگرت و بەرەو دوکانى ھاوسەرەگەى بەرپێ گەوت.

کاتێ گەیشەت بە جۆش و خرۆشەووە خۆى کرد بە دوکانەگەدا لەکاتیگدا کە پەرش بوو لە موشتەرى، ھاوسەرەگەى بەبێنى ئەم دۆخە پرسى: جى ڕوویداوه خەدیجە؟

خەدیجە: پێویستە بابەتێکى زۆر گرنگت لەگەڵ باس بکەم، لێرەشدا کە نابێت.

ھاوسەرەگەى لە دلەپاوەکیەکی زۆردا بوو خێرا لەگەڵ خاتوونى خیزانى بەرەو باخچەپەکی نزیك ئەو ناو بەرپێ گەوتن، خەدیجە خانمیش لە ھەولێ ئارام کردنەووەى مێردەگەیدا بوو وتى: موراود گیان، ئێستا ئارام بە، من ھەوالێکم بۆت ھەمە! کاتێ بیستت تکایە بەھێج شیومێك ھاوار مەکە.

﴿وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ (٣١)

البقرة، ٣١٦

لەوانەپە شتیکتان لا ناخۆش بێت کەجى خێر لەوودا بێت، ھەرودەھا لەوانەپە شتیکتان پێ خوش بێت کەجى شەر لەوودا بێت، بێگومان ھەر خوا خۆى دەرنایت (خێر لە چىداپە)، ئێوہ نايزانن

سالانیکی دوورو درێژبوو چاوەرپێ ھەوالێکی لەم جۆرە خوشی دەکرد، وەك ئەوێ بلایى قاچەکانى لەسەر زەوى براونەتەووەو بە ئاسماندا دەفرێ. دەى ویست خێرا ئەم مۆژدەپە بدات بە ھاوسەرەگەى، دایکى، خزمەکانى، ھەموو ئەو کەسانەى کە ئاگادارو ھەلگری خەمەکانى بوون.

بە پەلە پەل بە قادرمەى نەخۆشخانەگەدا دەھاتە خواریووە، ھەر کەسى دەبێنى زەردەخەنەپەگى بەروودا دەکرد. دەستى کرد بە جانتاکەیداو ٢٠ ھەزارى دا بەو مندالە سەوالکەرەى کە لەبەردەرگای نەخۆشخانەدا دانیشتیوو.

بە رېشتىنى فرمىسكى خۇشى تەماشى
ھاۋسەرەكەي دەكرد.

ۋەك ئەۋەدى خۇشتىن رۆزەكانى
ژيانى ھاۋسەرى خەدىجە بېت ھەرچى
بويستايە لەبەردەمىدا نامادە ئەبۇ، نانى
بەيانىشى بۇ دەھاتە سەر پىخەفەكەي،
ئەۋ شتەي داۋاي بىكرىدەيە جارىكى تر
نەي دەۋتەۋە يەكسەر بۇي نامادە دەكرا
ھەم لە پاراپىو ھەم لە دل خۇشىدا ژيانى
دەگوزمراند.

ۋەك بلېنى لە ساتىكىدا كۇتايى
بەكىشەكانى ھات لەگەل خەسۋویدا، ۋەك
دايك و كچيان لى ھاتبۇو.

بە مەبەستى پىشكىن لە تەمەنى
۳ مانگى دوگيانىدا خەدىجە سەردانى
دەكۇرى سۆنەرى كىرد، كاتىك دىكتۇرەكە
خەرىكى سەپىركىدى مىندالەكە بوو لەپىر
رەنگى پوخسارى گۇرا.

دەكۇر بە نىگەرەنىيەكەۋە بانگى
مورادى كىرد، خەدىجە ھاۋسەرەكەي زۇر
دەترسان بەخۇيان دەۋت تۇ بلېنى جى
پوۋىدايىت؟

دەكۇر: نامەۋى نىگەرەنتان بەكەم،
بەلام پىۋىستە راستىيەكانتان پى بلېم،
ئەم مىندالە ۋەرمەك لە مېشكىدايە، گەر
لە دايك بېت دەبىتە ھۇي كەمى ژىرى،
گەر دەتانەۋى ھەر ئىستا لە بارى دەبەم،
يان دەتوانن ھەفتەيەك بىرىكەنەۋە
پاشان بىرپارىدەن.

خەدىجە لە شوپىنى خۇي تەۋاۋ دۇنيا
پوخا بەسەرىدا ھاۋسەرەكەشى ئەۋەندە
توشى دلەۋاۋكىتى و خەم ھاتبۇو تەنەنت
چاۋىشى خەدىجەي نەدەبىنى.

ئەۋ مالى لە پىكەنىنى خۇشىدا
دەنگى دەۋادە لەپىكىدا مات و كپ بوو
ھىچ كەس تەنەنت ۋەشەيەكىشى لە دەم
نە ئەھاتە دەرمەۋە.

ئىدى ۋەردە ۋەردە ھەۋالەكە بەتەۋاۋى
خەزم و دۇستاندا بلاۋ بوۋىەۋە،
ھەركەسىش لاي خۇيەۋە پىشنىارىكى بۇ
دەكردن.

لەلەيەك دەيان وت؛ چۇن دەتوانى
بەدەمىيەۋە بىت، ئىمە ۋا ناتوانىن
ئاگامان لە مىندالە مېشك لە سەرمەكاندا
بېت، پىرۇ لەبارى بەرمە...

لەلەيەكى تر؛ پىرۇ قىسە لەگەل
مامۇستايەكى ئايىنى بەك، گوناھە...

ھەندىكى تىرىش دەيان وت؛ ناتوانى
بەرگەي مامەلە كىردى ھەمۇو رۇژىك
بىگىت لەگەل، لە كۇتايىدا ھەر دەست
دەكەيت بە مامەلەي رەق لەگەل،
ئەۋ كات ھەمۇو رۇژىك دەبىتە بىكۇزى
ۋىزدان، يەك چار لەبارى بېۋە، يەك چار
بېۋە بىكۇز...

ۋايان لى ھاتبۇو ئىتر نەيان دەۋىست
نە كەس بېيىن نە لەگەل كەسىش قىسە
بەكەن بە پىچەۋانەي پىشۋوۋە تەنەنت
لەگەل يەكىش قىسەيان نەدەكرد.

موراد: خەدىجە، پىۋىستە زوۋ بىرپار
بەدەن.

خەدىجە: چى بەكەن؟
موراد: بەپارى مىن لەبار بىردن...
دۋايى دۋبارە خۇدا دانەيەكى تىرمان پى
دەبەخشى...

خەدىجە بەۋ قىسەيە زۇر تۈرە بوو؛
يانى بېمە بىكۇزى مىندالەكەم؟

موراد: بەلام ئەم مىندالە كىشەي
ژىرى يانى عەقلى دەبىت چۇن چاۋدىرى
بەكەن؟، چۇن لە دەست خەلگى
رەزگارى بەكەن؟، چۇن بلېن " ئەمە
مىندالەكەمانە"

خەدىجە بە مەمانەيەكى زۇرەۋە؛
نەخىر، مىن سالانىكە داۋاي ئەم مىندالە
دەكەم لە خۇدا. ئىستا ۋا پىي بەخىشۋىن
ۋ تاقىمان دەكاتەۋە، موراد گىان تىكايە با
لەبارى نەبەم...

موراد: خەدىجە مىن مىندالېكى كەم
عەقلم ناۋىت.

خەدىجە بەدەم فرمىسكەكانىيەۋە
ۋەلامى دايەۋەۋە وتى: رازى نىت بەۋەي
خۇدا پىي بەخىشۋىت، بىرتە چەندە
دل خۇشبوۋىت بەۋەي دەبوۋىتە باۋك،
رەنگە ژىر بوۋايەۋە بى خىر دەرىچۋايە..
ئەۋ كات دەمان وت " خۇزگە كەم عەقلى
بوۋايە ۋ بەلام بى خىر نەبوۋايە"، كى
دەزانى ئەمە بۇ ئىمە خىرىك نىيە. تىكايە
با نەبىنە بىكۇزى مىندالەكەمان.

ئەۋ شەۋە بەدريژايى كات خەدىجە
لە خۇدا پارايەۋە، گىرا، داۋاي لە خۇدا
دەكرد: يا رەب، مەخمەرە ناۋ وسىتى

نەفسەۋە، رىگەم مەدە ھەستەم بەجى
بەجى كىردى قىسەي خەلگى ۋ بېمە
بىكۇز، ھىزىم پى بېەخشە تا بەرگە بىگرم،
بىگۇمان شىفا ھەر لاي تۇيە.

شەۋ رۇشت ۋ بەيانى ھات... موراد:
گەر مىندالەكە لەبار نەبەيت ئەۋە لەيەك
جىا نەبىنەۋە.

ئەم قىسەيە ھىندەي تر دۇنياي
پوخاند بەسەر خەدىجەدا، بى ئەۋەي
چاۋمىپى ۋەلامىك بىكات لە خەدىجە
خىرا دەركاكەي كىشا بەيەكداۋ چوۋە
دەرمەۋە بۇ ناۋ ئوتومبىلەكەي، لە خەيالى
خۇشىدا دەي وت: مىن لە تۇ جىا نابەۋە
خەدىجە، جىا نابەۋە. بەلام ئەمەۋىت
تۇ ئەم مىندالە لەبار بەرىت، لەبارى
بەرىت.

ئىدى خەدىجە كەلۈپەلەكانى
كۆكردەۋە بەرمەۋالى باۋكى رۇشت.
لەۋى بابەتەكەي بۇ دايكى باسى
كىرد، بەلام ئەۋەي چاۋمىپى نەدەكرد ئەۋە
بوۋ دايكىشى ھەمان بۇچوۋنى ھەبوۋ:
مىردەكەت راست ئەكەت، تۇ نازانى كە
ئىۋە چەندە ھەسرەتى مىندالېكتان بوو.

لەۋلاشەۋە نەنە شەفىقە بە دەم
خۇيىندى قورئانى پىرۇزەۋە گۈيى لە
دەنگى قىسەكانىيان بوو، ۋەختى دايكى
خەدىجە بەرەۋ چىشتخانە چوۋ دايە
گەۋرەي چوۋە لاي ۋ سەرى خەدىجەي
خستە سەر پانى ۋ وتى: كچەم ئەۋەي
پۇخ دەبەخشى خۇدايە، ۋەرگرتەۋەشى
ماھى ئەۋە، مەترسە. خۇدا بارىك ناخاتە
سەرشانى كەسىك كە بۇي ھەلنەگىرى.
كەۋايە تۇ ئەمەت بۇ ھەلنەگىرى بۇيە
پىي داۋىت. رەنگە رەزامەندىي لەمەدا
شاراۋەبىت، ئارام بىگرمە مەبە بە بىكۇز.

لەپاش بىرپاردانى، خەدىجە چوۋە لاي
دەكۇر ۋ پىي وت: دەمەۋىت مىندالەكەم
بىزى، ئايا ھىچ مەترسىيەكى بۇ
تەندروستىم ئەبىت دەكۇرە خانم؟

دەكۇرە: نەخىر، دوگيانىيەكىمەت
نۇرمالە، يانى ۋەك مىندالېكى ئاسايە.

خەدىجە: كەۋايە لە بارى نابەم
پەيۋەندى كىرد بە ھاۋسەرەكەيەۋەۋە
زۇر بەدلىيەۋەۋە وتى: بەدلىيەۋەۋە
دەمەۋىت مىندالەكەم لە دايك بېت،

دەترسم لەوەی گەر ئه‌و کارم نه‌کردایه
به‌رپرسيار بېومایه له‌لای خودا، وه من
پازيم بهم قه‌دمه‌... قسه‌کانی ته‌واو کردو
ته‌له‌فۆنه‌که‌ی داخسته‌وه.

له‌ دواي ته‌له‌فۆنی خێزانه‌که‌ی
په‌شيمان بوو له‌ قسه‌کانی له‌وه‌ی که
گوێی له‌ که‌سانی چوارده‌وری گرتبوو،
به‌پاری دا که گوێ له‌ ده‌نگی وێزدانی
بگرت پاشان به‌پار بدات.

ئێواره به‌رمو مانی خه‌زووری به‌رێ
که‌وت، چه‌پکێک گوێشی بوو خه‌دیجه
ناماده کردبوو له‌گه‌ڵ تېبېنییه‌ک که
له‌سه‌ری نووسرا بوو: منیش پازيم به
قه‌دمی خۆم

دواي تېپه‌ر کردنی ٦ مانگ به‌ ترس
و له‌رزوه‌، ئیدی کاتی له‌ دایک بوونی
منداله‌که نزیك بېوه‌وه.

هم خه‌مباری چ دلخۆشی، له‌رزو
ترس، بېتاقه‌تی و نېگه‌رانی یانی هه‌موو
هه‌سته‌کان کۆبېونه‌وه.

له‌ دواي ٤ کاتژمێر له‌ چاوه‌پوانی له
کۆتاییدا مورا له‌ هۆله‌که‌دا به‌ده‌نگی
هاواری کۆرپه‌که‌ی راچله‌کی

ده‌سته‌کانی به‌رز کرده‌وه به‌رمو
ناسمان: خودایه‌ خۆشه‌ویستیت و
ئارامیتان پێ ببخه‌شه، یارمه‌تیمان بده
تا یاخی نه‌بین.

له‌په‌ر به‌ ده‌نگی هاواری په‌رستارمه‌که
نزاکانی به‌ری که ده‌ی وت: موژده بیت
کورتان بووه.

به هه‌ردو ده‌ستی فرمێسکه‌کانی سه‌ری
و منداله‌که‌ی گرت ئامیز، له‌ناکاو زریانی
خۆشه‌ویستی له‌ناخیدا هه‌لی کرد ماچیکێ
کۆلمه‌کانی کرد، له‌په‌ر به‌بێ ویستی خۆی
وتی: به‌خێرهاتی ئه‌ی صابر.

به‌ ده‌مدا هاتنی ئه‌و ناوه‌ توشی
سه‌رسوهرمانی کرد، به‌خۆی وت: به‌لی
ناوی صابره

پۆزی دواتر شیکاری ته‌واو بوو منداله‌که
کرا، دکتۆر به‌ شله‌زان و له‌هه‌مان کاتدا
دلخۆشییه‌وه خه‌را به‌رمولای خه‌دیجه‌و
مورا پۆشت و ناگاداری کردن که: مژده
بیت، منداله‌که‌تان زۆر سه‌لامه‌ته، وه‌ک
ئه‌وه‌ی ئێمه به‌رمان ده‌کرده‌وه که‌می

ژیری نییه.

ئهم هه‌وا له‌ فرمێسکی شادی به‌چاوی
هه‌موواندا هه‌تایه‌ خواری، مورا دیش
ده‌ستی کرد به‌ گریان به‌ شه‌رمێکه‌وه
ده‌پاریه‌وه: خودایه من ببه‌خسه، لێم
خۆشه‌.

پرووی کرده خه‌دیجه‌و پێی وت:
گه‌ر به‌هیزی ئیمانی تۆ نه‌بوویه گه‌ر
سووربون له‌سه‌ر به‌پارمه‌که‌ت نه‌بوویه
ئه‌وا ئیستا ده‌بوومه بکوژی منداله‌که‌م،
تۆش لێم ببوره.

﴿لَا يَكْلَفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا
لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا
تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا
تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ
لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ
مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

﴿البقرة: ٢٨٦﴾

خوای گه‌وره نه‌رك ناخاته سه‌ر
هیچ که‌سێک مه‌گه‌ر به‌ قه‌ده‌ر توانایی
خۆی نه‌بیت، هه‌ر کارێکی چاک نه‌نجام
بدات قازانجی ته‌نها بوو خۆیه‌تی و
هه‌ر خراپه‌یه‌کی کردبیت ته‌نها یه‌خه‌ی
خۆی ده‌گرت و له‌سه‌ر خۆیه‌تی (هه‌ر
بۆیه نیماندان ده‌لێن): په‌روه‌ردگارا!
لێمان مه‌گه‌ر نه‌گه‌ر قه‌رامۆشیمان
به‌سه‌ردا هات یان گوناوه‌ هه‌له‌یه‌که‌مان
له‌ ده‌ست قه‌وما، په‌روه‌ردگارا! نه‌رکی
سه‌خت و کاری گران مه‌ده به‌سه‌رماندا
وه‌کو نه‌وه‌ی داوته به‌سه‌ر نه‌وانه‌ی پێش
ئێمه‌دا، په‌روه‌ردگارا! نه‌رکێک مه‌ده
به‌سه‌رماندا له‌ تواناماندا نه‌بیت، توشی
به‌لاو ناخۆشیه‌که‌مان مه‌که‌ تواناو هیزو
هه‌ناومان لێ به‌ریت، گوناهمان به‌سه‌روه
و چاوپۆشی بکه‌ له‌ هه‌له‌و تاوانه‌کانمان
و دای پۆشه، (داواکارین) به‌زه‌دیت بێته‌وه
پياماندا، په‌حمان پێ بکه، هه‌ر تۆ پشت
و په‌ناو یاریداده‌ری ئێمه‌یت جا بۆیه داوا
ده‌که‌ین سه‌رمان به‌خه‌یت به‌سه‌ر قه‌ومی
کافرو خاوه‌ناساندا

موراد: به
هه‌ردوو ده‌ستی
فرمێسکه‌کانی

سه‌ری و
منداله‌که‌ی
گرت ئامیز،
له‌ناکاو زریانی

خۆشه‌ویستی
له‌ناخیدا هه‌لی
کرد ماچیکێ
کۆلمه‌کانی

کرد، له‌په‌ر به‌بێ
ویستی خۆی
وتی: به‌خێرهاتی
ئه‌ی صابر

موراد: پرووی
کرده خه‌دیجه‌و
پێی وت
(گه‌ر به‌هیزی
ئیمانی تۆ
نه‌بوویه گه‌ر

سووربون
له‌سه‌ر
به‌پارمه‌که‌ت
نه‌بوویه
ئه‌وا ئیستا

ده‌بوومه بکوژی
منداله‌که‌م،
تۆش لێم
ببوره).

سروشٹ لای من

محمد نازم

چوون ھەموو مرۆفەکان شایەنی نین! سروشت ئەو شتەیه دڵ و روۆی مرۆف ھیشتا بە تینوێتەتی بۆی دەمێنێتەو، ئەو کەسانە مامەلەیکە مادی رەقیان ھەیه لەگەڵ سروشت لەم دەربرینە روۆیانە تیناگەن.

ناخر سروشت بۆخۆی چەندین مامۆستایە، ھەموو ساتیک دۆستیکە بەدیھێنەرمان وەبیر دەھێنێتەو، ئەو کاتە لە ناسکی پەری گۆل دەروانم یاخوود لە بەرزایی چیاھەدا لەو ھەموو دۆل و دارو سەوزاییە ئەروانم، یان لە کەناری ئاوێکدا دانەنیشم و چەندین

ھەروەک چۆن ئەو کاتانەشی لێی دوورم ئارمزی گەرانەو دەکەم بۆی.

چوون ھەست ناسکی و جوانی و ھەست کردن بە جوانی و تیرامان و ورد بونەو لە جوانیەکانی سروشت ھەستیکە جیاوازت پێ دەبەخشیت جیاواز لەھەموو ھەستیکە مادی و رەق و تەنانەت جیاواز لەو ھەستانە مرۆفەکان پێت دەبەخشن، دەرکێت بلیم مەگەر سۆزی دایک ھێندە سروشت ناسک بیت.

بە بۆچونی من ھەندیک لە مرۆفەکان شایەنی ئەوەن ھاوڕێی سروشت بن!!

مرۆفی دەورە دراو بە خوۆشی و ناخوۆشی و مرۆف و ماددە سروشت و چەندان سەیر و سەمەرە تر کە وەک مرۆف سەیر نین!! ھەمیشە مامەلە دەکات، کە ھەریەکەیان کاریگەری خۆی ھەیه لەسەری.

مامەلەم لەگەڵ سروشت ماھیت و گرنگی تایبەتی خۆی ھەیه، بەجۆریک دەرکێت بلیم زۆرم خوۆش دەوی، کە ھەموو جار وام لێدیت مامەلەیکە دۆستانە لەگەڵدا بکەم، زۆر لێی ئەروانم، ناسوودەم لەگەڵی، وەلێ بۆ ساتیکیش ھەز بە دابرا ناکەم لەگەڵی،

ئەتەكىت بەخشىنى دىيارى

ئا: ياسىن ئەخمەد زەنگەنە

* گەر ئەو كەسەى دىيارىيەكەى
پېشكەش دەكەيت كەسايەتيەكى
رۇمانسى بوو، چاك وايە دىيارىيەكە
جوانيەكى تاييەتى ھەبىت و ناسكى و
رۇمانسىيەتى پىۋە دىيارىيەت.

* گەر ئەو كەسەى دىيارىيەكەى
پېشكەش دەكەيت كەسكى كىردارى
بوو، چاك وايە دىيارىيەكە بەھادار و
سودى كىردارى ھەبىت و بتوانىرىت
بەكارىيەنرىت بە بەردەوامى لە مال و
ئۇفسى كىردا.

* گەر كەسايەتيەكى پارىزكار
بوو، چاك وايە دىيارىيەكە خۇشەويستى
نىشتىمان و خاك و نەتەۋەى پىۋە
دىيارىيەت و، جى پەنجەى مېژوۋى رەسەن
لەخۇبىرىت، بەشك بىت لەكەلەپورى
نىشتىمانى ۋلاتەكە.

* گەر كەسايەتيەكى رۇشنىر بوو،
چاكتىرىن دىيارى بىرىتيە لەكتىبىك يان
چەند كىتپىكى دەگمەن، يان بەشدارى
سالانەى گۇفارىكى رۇشنىرى ئەدەبى
تاييەت بە پىيى نارەزوۋى ئەدەبى و
زانستى كەسەكە.

* دىيارى ھەرچەندە تاييەتمەندىتى

كەسە دىرباخت.

* دەكرىت دىيارى پېشكەش بىكرىت
لەھەموو بۇنەكاندا، ۋەك يادى لەدايك
بوون، ژنەنەن، ۋە دەكرىت بەبى بۇنە
دىيارى بېەخشىتە دۇست و ھاۋەلىكت كە
پىۋىستى بەيارمەتى ھەيە.

* ھەلبۇاردى دىيارى بەپىيى بۇنەو
كەسايەتى و تەمەن و رەگەز دەگۇرىت.
* دەشيت پىرسىار لەكەسەكە بىكەين
حەز بە ج جۇر دىيارىيەك دەكات.

* چەپكە گول ۋەك دىيارى شياۋە بۇ
ھەموو كات و بۇنەيەك بۇسەردانى و
داۋمت و سەردانى نەخۇش و پىرۇزىيى
و... ھتە.

* گەر لەبۇنەيەكدا دىيارىيەكەيان بى
بەخشىت ئەۋا بە خەندەو رەزامەندى و
سوپاس و خۇشخالىيەۋە بەدەمىيەۋە بچۇ .

* گەر ۋىسست دىيارىيەك بىكرىت بۇ
كەسكى دىيارى كىراۋ، ھەۋلەدە بزانى
ئەو كەسە حەزلەچى دەكات و پىۋىستى
بەچىيە ؟

* لەكاتى كىرىنى دىيارىدا لەپاكەتى
گۇنجاۋو شايستەدا، بەجۋانى
بىيىچەرەۋە، بە پىيى سىروشتى شتەكە.

دىيارى لەروانگەى ئاينى پىرۇزى
ئىسلام و داب ونەرىتى رەسەنەۋە
كارىكى خۋازراۋ و دروستە، ھەرۋەك
پىغەمبەرى ئازىز (صلى الله عليه
وسلم) لەم بارىيەۋە فەرمۋىيەتى (تەھادۋا
تەحابۋا).

دىيارى پەيامىكى ناسكەۋ مانايى
سۇز و خۇشەويستى دەگەيەنىت، و
يارمەتى توند و تۇل كىردى پەيۋەندىيە
كۆمەلەيەتيەكان دەمدات لە نىۋان كەسۇكار
و ھاۋرىيەندا، ھەر بۇيە ئاينى پىرۇزى
ئىسلام جەختى لەسەر دەكات . بۇ ئەم
مەبەستە ئامازە بەسەر دىپى چەند
خالىك دەمدەين سەبارمت بە ئەتەكىتى
بەخشىنى دىيارى بە ھىۋاى سود بىنەين
و پابەندىۋون پىۋەى:

* گەر دەتەۋىت دەۋرىيەركەت ھەست
بەۋە بىكەن كە بايەخىان بى دەدەيت،
ئەۋا دىيارىيەكى سادەيان پېشكەش بىكە،
تا بزانن كە جى بايەخى تۇن.

* گرنگ نىيە دىيارى گرانبەھا بىت،
بەلام پىۋىستە سەرنج راکىش و كارىگەر
بىت، دەشيت دىيارىيەكە سادە بىت، بەلام
ۋىنەيەك بىخاتە روو، ئاستى رىزت لاي ئەو

تېدا بېت ئەۋەندە كارىگەر تېتەكەى
زىاتىرە. بۇ نەۋنە دىلخۇشى ئافرىت
بەگۈل زىاتىرە لە دىارى گرانبەها، چۈنكە
ئافرىت عاتىفىيەو ھەستى دىمىزۈيت بۇ
شتى وا، بەلام پىاوان ھەزىان زىاتىر لە
دىارى مادى بەسۈدە.

* چاك واىە دىارى جۇرىكى باش
بېت و ئەۋ كەسەش پىۋىستى بەۋ جۇرە
دىارىە ھەبېت.

* پىۋىستە رەچاۋى جۇنىەتى
پىشكەشكەردنى دىارى بىكەين، لەۋانە
رەگەزى (كوت و پىرى) لە پىشكەشكەردنىدا،
چۈنكە جۈانترىن شت لای مەۋف ئەۋىيە
كە ئازىزىكى لەناكاۋدا دىارىەك پان
بەخشىنىكى مادى پان مەعنەۋى پى
بىگەپەنېت.

* لەكاتى بەخشىنى دىارىدا نىرخى
دىارىەكە لاپدە، لەسەر دىارىەكە، چۈنكە
ئەمە مەرجىكى سەلىقە جۈانىيە، بۈنى
نىرخ لەسەر دىارىەكە ۋەك ئەۋە واىە
داۋاى بەھاكەى لى بىكەيت.

* گەر دىارىت بۇ دوۋ برا پان دوۋ
خوشك، دوۋ كەسى نىۋماليك بىرد،
رەچاۋى ئەۋە بىكە دىارىەكان ۋەك يەك
نەبن، بەلام ھەمان نىرخ و بەھاپان
ھەبېت.

* گەر دىارىەكت پىشكەش كرا
ناشېت بىگەرپىنېتەۋە، پان بىفرۋشېت
پان بىدەمىتە كەسىكى تر.

* بەخشىنى دىارى بە مىندالان
پىۋىستە لەگەل تەمەن و ھەزو خولياۋ
رەگەزىاندا بىگۈنچىت.

* بەخشىنى دىارى بە بۈنەى
ھاۋسەرگىرىيەۋە چاك واىە دىارىەك بېت،
بەسۈد بېت بۇ خانەۋادەكە.

* گەر دىارىەكە بىرىتى بېت لە بىرىك
پارە، پىۋىستە بىخىرتە نىۋ زەرفىكەۋەۋ
بەجۈانى پىشكەش بىكرىت.

* دىكرىت بەچەند شىۋىيەك
سۈپاس و ستايشى ئەۋ كەسە بىكرىت كە
دىارى پى بەخشىۋىت ۋەك سۈپاس كەردن
بە ئاخۋتن، پان بە تەلەفۋن، بە نامە،
نىمەيل، ھەر ھۆكارىكى تر.

بروا وريا بايز

دەدات، بىرى لەۋەكردەۋە كە خۇرە
تاۋ چەند بەھىزە.

ئەۋ ھىۋاى خواست كە خۇر بېت
خىرا بۈۋىيە خۇر ھەۋلى دا بەھەموۋ
تۈۋاناي خۇى زەۋى گەرەم بىكاتەۋە پاش
ماۋىيەك ھەۋرىكى گەرەۋرەۋ رەش
ھات و پىشى بە تىشكەكانى گرت
كە ئىنجا بەخۇى ۋت ھىزى ھەۋر
لەخۇر زىاتىرە بۈيە دەست بەجى بوۋ
بەھەۋرىكى گەرەۋرە، ھىندەى پىنەچۈۋ
كە بايەك ھات و پالى پىۋەنا بۇ
ئەملاۋ ئەۋلا، ئەمجار وىستى بېت
بە (با) بۈيە خىرا بوۋ بە (با) بەلام
كاتىك لە تاشە بەردىك نىزىك بۈۋە
نىتر تۈۋاناي جۈۋلاندنى تاشەبەردى
نەبوۋ. بەخۇى ۋت بەھىزىترىن شت
لە دىادا تاشە بەردە خىرا بۈۋىيە
بە تاشەبەردىكى گەرەۋرە، ھەرۋەك
سفت و سۆل ۋەستابوۋ لەپىر گۈى
لەدەنگىك بوۋ ھەستى كەرد وا
خەرىكە ۋرد دەبېت سەيرىكى خۋار
خۇى كەرد و بەردتاشىكى بىنى كە
بەچەكۈش ۋ قەلەم كەۋتۈتە گىانى!

رۇژىك بەردتاشىك كە لەكارى
خۇى نارازى بوۋ و ھەستى بەسۈكى
دەكرد لەنرىك مالى بازىرگانىكەۋە
تېپەرى. دەرگا كراۋەبوۋ و ئەۋىش
چاۋى بەمالى پىر شىكۋ و باخ و
نۆكەرەكانى كابرانى بازىرگان كەۋت
و نىرەى پى بىرد و لەگەل خۇيدا
ۋتى، ئەم بازىرگانە چەندە بەھىزە!
و ناۋاتى خواست ۋەكو بازىرگان
بېت. لەپىر دۋاى ماۋىيەك بوۋ
بە بازىرگانىكى بەشان و شىكۋ تا
ماۋىيەك ۋاى دەزانى لە ھەموۋ
كەس بەھىزىترە، تاۋەكو رۇژىك
حاكىمى شار لەۋىۋە تېپەرى، كابرانى
بىنى كە ھەموۋ خەلگەكە رىز لە
حاكىم دەرگىن، تەنانتە بازىرگان
بەخۇى ۋت، خۇزگە مىنىش حاكىم
دەبوۋم، ئەۋ كاتە لەھەموۋ كەس
بەھىزىترە دەبوۋم! بۈيە دۋاى
ماۋىيەك بازىرگان بوۋ بە حاكىمى
دەسەلاتدارى شار لەكاتىكدا
لەسەرتەختىكى تايبەت دانىشتىبوۋ
و خەلگى رىزىسان لى دەگرت،
ھەستى كەرد كە تىشكى خۇر نازارى

بخوينه وه چيژ وه ربگره

ابراهيم برهان

گله و گازندهی کتیب بۆ نه وهی

سه دهی بیست ویه کهم.

کتیب به زمانی حال پیمان ده لیت؛
منم ناوت به زده که مه وه و له پشت هر
سهر که وتنیکی گه وهی تۆدام، منم جرای
هزرو بیتر پرووناک ده که مه وه، هیزت
پنده به خشم و نه به هوی به هیز کردنت
له توانای وه لامدان وهی پرسیاره کانتدا،
به هوی منه وه له خوی گه وه زیک ده بیته وه،
منم کلیلی زانست وزانیاری، جاران چاکترین
هۆگر بووم، ههرکات و ساتیک منیان چنگ
که وتبا وهک برسیهک په لاماریان ده دام
وهیندهی نان و ناو پتویستیان پیم بوو،
ژیانیان له سایه و سیه برم به سهر ده بر،
به لگه م بۆ نه م قسانه نایا کهس له ئیوه
همیه ناوی (جاحظ) ی گه وه زاناو نوسه ری
نه بیستب؟ (جاحظ) ی شهیدی کتیب،
ته نانه ت له م پتیا وه دا گیانی خوی به خشی.

ناوی ته واوی باوکی (عوسمان عه مرو
بن به حر) که یه کیکه له گه وه پتیه وایانی
نه ده ب، نیمامی زه بهی له کتیبی (سیر
اعلام النبلاء) وتسهی که سیکمان بۆ
ده یینیه وه که له سهر ده می نه ودا ژیا وه
ده لیت؛ (نه بینومه وه نه گوئ بیست بوومه
هیچ که سیک و ده کو (جاحظ) کتیب وزانستی
لاخو شه ویست بیت ههرکات کتیبکی
چنگ که وتبا یه و ده کو برسیهک موتا لای
ده کرد، به شیوه یهک تا ته واوی نه کردبا
ده ست به رداری نه ده بوو، به لام نه مرؤ وهک
ده لیت؛ (که نوئ هات که ون خه لاتن)، نه مرؤ
سهر ده می ته که نه لۆزیا و زانیاریه کان له گه ل
زۆربوونی میدیا و ناوه ده کانی را که یان دن

وهک (ئه منترنیت، فه یسیووک، رۆژنامه وه
گۆهار، سه ته لایت ته له فریون رادیو) رێژهی
دۆستانم رۆژ له دوا ی رۆژ له دابه زین و
که مبه ونه وه دابه، به لام تا ئیستا گرنگی
خۆم له ده ست نه دا وه، نه وهی سه دهی
بیست ویهک خۆیان له من تۆراند به ی
نه وهی هه له یه که م کردب، جیگای منیان
له ق گر دو وه، خۆیان له من تۆراند وه
بیتاگان له وهی خۆیان و گه له که یان به وه
گه شه ده که م، ده توانن هاوشان له گه ل و لاته
پتیه که وتوو ده کان برۆن کات ئیم نزیک
بوونه وه و منیان کرد ه هۆگر و هاوری
خۆیان، به لام به دو ور که وتنه و دیان له من
ده بنه گه ل و میله تیکی ب گیان.

ئه وه ت بیرجو و گهر خو اردن
وخو اردنه وه خو راکی لاشه بیت من خو راکی
گیانم، به خو بو اردنتان و ب نیاز بو نتان
به ههریهک له مانه ژیا نستان له نگه ری
تیه ده که ویت ها وه سنگی له ده ست ده دات
نا توانن په یامی خو تان بگه یه نن، وا و میلا و
کاره سات بۆ ئیوه نه گهر نه گهر پتیه وه سه ر
به رنامه ی نه وهی را بر دو و، که خو یند نه وه
به شک بو و له ژیا نیان، چێزی خو یند نه وهی
جاران که له نه بوونی کتیبدا بلتین ژیا ن
هیچ مانایه کی نیه، بۆیه ههر چی زو وه
خو تان له گه ل من ناشنا بکه نه وه و به مکه نه
ها وری و لیم دو ور مه که ونه وه، تا و ده کو
هه مان هه ست و تام و چێزی جارا نتان بۆ
بگه رینه وه، له گه ل روح و نا ختان تیکه ل
بم، نه بێ دروشمی به کلتور کردنه وهی
خو یند نه وه به رزبکه نه وه به شیوه یه کی
نه کتیف و زانستیانه موتا لا بکه ن،

واته خو یند نه وه که تان به یی پلانیکی
پتیه و ده یی.

پاشان بزانی بۆچی موتا لا ده که ن،
نامانجتان چیه له خو یند نه وه، نه و
موتا لایه کی که ده یکه ن دو ور و نزیک چ
سو دیکت پتیه که یینیت، ده تگه یه نیه کوی،
یا نه وه ته به س کات بۆ پر ده که ته وه.
دوا ی هه مو و نه مانه رۆژو سو ربو نتان
له سه ر خو یند نه وه به جو ریک هیچ رۆژیکتان
به سه ردا تیه ره نه بیت که نه خو یند نه وه
به رییکتان نا و دیو نه کرد بیت، چونکه نه گهر
ته نها (۲) رۆژ له من و له خو یند نه وه
دو ور بیت قسه کانت تام و بۆ و نه وهی
تیه دا نا بیت، به لام نه گهر رو و ته له خو یند نه وه
کرد زانیاریت بۆ په یی دا ده یی و توانای
قسه کردنت به شیوه یه کی ره و ان ترو به
به کاره ییانی وشه ی پا زا و ده جو ان تر تیه دا
به رجه سه ته ده یی، که واته ههر چی زو وه
وه لامی نه م په رسا رانه ناما ده بکه تا و ده کو
خو یند نه وه که ت نامانجیکی هه یی؟!!!!

چی بخوینمه وه؟

بۆچی ده خوینمه وه؟

له کوئ بخوینمه وه؟

که ی بخوینمه وه؟

چۆن بخوینینه وه؟

دکتۆر عه بدو لکه ریم به کار ده لیت:

(القاریء الجید لایقرا کتبا کثیره لکنه اذا قرأ

کتابا هراه بطریقه حیده)، خوینهری باش

نه وه نیه که زۆر کتیب ده خوینیه وه به لکه

نه گهر کتیبکی خوینده وه به شیوه یه کی

ریک و پیک ده خوینیه وه.

ئامانچ و كارىگەرى لەڭيانى مرۇشدا

تويۇرى دەروونى:
بەختيار ئەھمەد
ئەلەي دووھم

گرىگى چاندى ئامانچ لەقۇناغى
مندالى ولايتىدا
ئەھدى زۇرجىگى ھەلۋىستە
لەسەركىدە لاي ئىمەگرىگى نەدانە بە
بەھرە تووانا ئامانچەكانى قۇناغى
مندالى كەگرىگىرەن قۇناغە بۇ
جىگىرىبوونى زانىارى وئامانچەكان
ھەروەكوعەرمب دەلەن: (العلم فى الصغر
كالنقىش على الحجر) وانا فىربوونى
زانست لە قۇناغى مندالىدا وەكو
ھەلگەندى نەخش واپە لەسەربەرد،
ئىمە دەبىنەن ناووسىن بەشىۋەدى
ھەلگەندى لەسەركىلە بەردەكانى
گۆرى مردوۋەكان بۇچەند سەدەيەك
دەمىنىتەۋە، لەبەرنەۋەشە پىشىنانمان
ووتوۋپانە خانووبناغەكەى گرىگە،

بۆمرۇقىش ھەروايە، پەرودەردەگىردن
وچاندنى ئامانجەكان لە قۇناغى
منداليدازۇرگىرنگە.

ھەروەك ئاشكرايەئامانجەكانى
مرۇف بەپىي قۇناغەكانى گەشەو
تەمەن فراوانترو زياتردەبن بۇ وئە
مرۇف لە قۇناغى منداليەتى ساواييدا
گىرنگىر ئامانج وپىداويستى تەنھا
لايەنى قىيۇلۇجىيەكانن وەكو خواردن
وخواردنەوودو خەو...ھتد

مندال كاتى قۇناغى شيرەخۇرى
تتپەرکردو چوو بۇ باخچە ساوايان و
قۇناغى بىنەردى قۇناغەكانى ئامادەيى
وپاشان پەيمانگاۋ زانكوۋ خويىندى
بالا، ئەوا ئامانج وپىداويستەيەكانى
زياترو فراوانترو، پەلەپە بۇسەرچەم
قۇناغەكانى زيان مرۇف ئامانج وداواكارى
خۇي ھەيە، ئەگەر منداليكى باخچە
ساوايان بەجىبىستىك يان بسكىتىك پازى
بىت ئەوا لە بىنەردى تا قۇناغى ۹
بەشەربەت وكىكىش پازى نابىت، ئەگەر
تادويىن بەباسكىلىك رازى بويىت ئەمرۇ
بەئۇتۇمبىل نەبىت پازى نابىت ...

زانايانى دىروونزانى زۇرپىداگىرى
لەسەر قۇناغى مندالى دەكەن بۇ
دىروستىبوونى كەسايەتەكى باش
بۇئايندە، بەتايىبەتى لەتەمەنى پىنج
سالىدا، بەلام ئەمە پىويستى بە
پىرۇسەيەكى پەرودەردەيى ھۇشيارانە
ھەيە، بەتايىبەت لەپىرۇسەي پەرودەردە
خىزان وھوتابخانەدا، چاندنى ئامانج
لەم قۇناغەدا گىرنگىيەكى بى وئەو
كارىگەرى ھەيە، بەلام بەداخەو كاتىك
كۆمەلگەيەك گەورەكانى بى ئامانج بىزىن
چ ئامانجىك چاۋمىروان دىكرىت بىچىنرىت
لەھزومىشكى مندالەكانياندا؟!

لىرەدا بەشىاۋى دىزانم بە
نەمۇنەيەك ئەو پاستىيە نىشان بىدەين،
كەچاندنى ئامانج لە قۇناغى منداليدا
چ رۇل و كارىگەريەكى ھەيە

لەسەرمندال وداھاتوۋى كۆمەلگە،
كاتىك سىناتۇر ئۇباما وەك سەرۋىكى
ويلايەتە يەگىرتوۋەكانى ئەمىرىكا
ھەلېزىرا شارمىزايانى بوۋى پەرودەردە
گەشەپىدەنى مرۋىيە (پىرۇفەيل)
زىياننامەي ئۇبامادا چوونەوود تاۋەكو
بىزانى چ ھۇكارىك وى لىكرىدوۋە پىاۋىكى
پەش پىست سەرۋىكايەتى سىپى پىستەكانى
ئەمىرىكاكات، لەقۇناغى سەرمتايدابوۋە
پىرسىارىان لەئۇباماكىردوۋە، كە بە ھىۋاي
لەنايندەدا بىبىت بەچى؟ ئامانجىت چىيە؟
لەوۋەلامدادەلى : دەمەۋىت بىمە
سەرۋىكى ويلايەتە يەگىرتوۋەكانى
ئەمىرىكا، لەرا ستى دابوۋ بەسەرۋىكىش!!
بەلام نابىت ئەورۇل وكارىگەريە
گەورەيەي ئافرىت لەبىرىكەين كە
لەپشت پەرودەردەي ئۇباماوۋە بوۋى،
چوار ئافرىت زۇركارىگەريان ھەبوۋە
لەسەرپەرودەردەي ئۇبامايارىمەتى
دەربوۋى، يەككىيان دايكى بوۋە، بەپاستى
دايك زۇرگىرنگە، يەككىيان ئەنكى بوۋە
رۇلى داپىرەي باش بەگىرانەوۋەي
چىرۋىكى پالەۋانەكان كەمىرنىە لەھى
دايك، يەككىكى تىريان ھاۋسەرەكەي
بوۋە، زۇرپەي پىسۇرانى دىروونزانى
سەردەم لەۋىروايەدان كە ھاۋسەر
بۆكەم كىردنەوۋەي خەم ودىلەراۋىكى و
بەھىزكىردىن مەمانەي يەكتىر زۇرگىرنگە
بەتايىبەتىش كەژن زۇرپىشتى پىاۋەكەي
بگىرىت، ھەلەبەرنەۋەش لەمىزىنەيە
ووتويانە (لەپشت ھەموۋىپاۋىكى
گەورەمۇئافرىتەيكى گەورەمەيە!!) ئەوۋى
تىرشىيان ھىلارى كلىنتۇن بوۋە...!!

ئەوۋە سەبارەت بەقۇناغى مندالى،
مرۇف دواي ئەو قۇناغە دەچىتە
قۇناغىكى زۇرھەستىاروگىرنگ، ئەۋىش
تەمەنى ھەرزەكارىيە، ھەروەك
ئاشكرايەئامانج وئارەزوۋىھىۋاكان
زياتردەبن، لەبەرئەوۋەي لەم قۇناغەدا
لاۋو ھەرزەكاران ھۇشيارىان زياترەو

ئامادەگىيان بۇ تىگەيشتىن لەشتەكان
باشترەو خاۋمنى تۈواناۋ ووزەيەكى زۇرر..
لەبەر ئەو ھۇيانەي باسماكىرد ئىمە
بەگۈنچاۋمان زانى زياترىشك بىخەينە
سەر قۇناغى ھەرزەكارى و بەتايىبەتىش
قۇناغى گەنجىيەتى كەدۋاي قۇناغى
ھەرزەكارى دىت، ئەمەلەلەيەك لەلايەكى
تىرشەۋەگەنج لەۋۋالاتى ئىمەدا گىرەت
گەلىكى زۇرى ھەيە، دىمىت ئەۋراستى
يە بىزانىن گەنج ۋلاۋەكانمان گىرنگىر
تۈيزى كۆمەلگەكەمانن و سەرچاۋەي
ۋوزەو ھەموۋوشۇرش و داھىنان
ۋگۇرانكارىيەكانن وئومىدى داھاتوۋى.

سەرەپى ئەۋەش ئاينى پىرۇزى
نىسلام گىرنگىيەكى زۇرى بەچىن و
تۈيزى گەنج ۋلاۋەكانداۋە، ئەگەرچاۋىك
بەمىزۋود ابگىرپىنەۋە لەپروانگەي
قورئانى پىرۇزەۋە، دىمىنىت زۇرپەي
پىغەمبەران (عليهم السلام) لە قۇناغى
گەنجىيەتى دا رۋوبەروۋى ستەم وپىدادى
بۈنەتەۋە، ۋەخاۋ لەبەرچەندىگەنجىك
ياساى سىروشت دەگۇرپىت، ئەگەر سەيىرى
گەنجانى ئەشكەۋتى (كەف) بىكەين، لە
نوستى ئاسايىيەۋە كەشەۋىك زياترنىە
زىاترە (۲۰۰) سال خەو دىيانباتەۋە بە
ھەرمانى پەرودەردىگار، تاۋانى ئەۋان چى
بوۋ!!

ئەۋان تەنھارۋوبەروۋى زولم وبت
بەرسى بوۋنەتەۋە، ۋەك خۇدا دەفەرەمۇي:
﴿إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى
﴿۱۳﴾ وَرَبَطْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ ﴿۱۴﴾﴾
ۋاتەبەپاستى ئەۋانە لاۋانىك
بوۋى باۋەرى پتەۋودامەزراۋىيان
بەپەرودەردىگارىيان ھەبوۋ ھەربۇيە
ئىمەش زياتر لەنورو ھىدايەت
بەھەردارمان كىردن ئىمەش دىلەكانمان
دامەززاندىن ترسمان تىدانەھىشت. بەلى
گەيشتن بەئامانجەكان نەخشەدانان
ۋكۇچ ۋقوربانيدانى پىويستە لەسەرچەم
قۇناغەكانى زياندا....

پېنج ستراتیجی گرنگ بۇ ژیرانه کارکردن له بری زور کارکردن

ناصر برزنجی

جوری کار یان سوود وەرگرتن له کار، نه م پېداوېستیان نه کریت ته کښلوی بڼ وکو: بهرنامه و سوفت ویری کومپيوتهر یان نه توانریت ستراتیجی ریکخراووی سیستمه ماشه کانی تر بیت، نیوه ناسایی له چ که لوپه لیک بۇ زیاتر کردنی نه نجامی کاره کانتان سوود و مرده گرن؟ بۇ نمونه فروشیاریک که له ریگهی سیمینار یان کونفرانسی ته له فزیونی شت نه فروشیت ناشکرایه بهرانبهر که سیک که به تاک شت نه فرشیت ریژدی فروشی زیاتره، چ کاریک نه توانن نه نجام بدن تا کات و زانین یان لیها توپیتان جولینهری نیوه بیت؟

۲- ستراتیجی سییه م: گرنگی هه لېژاردن

به شیکی تایبته جولینهر گرنگی هه لېژاردنه، واته به کارخستنی کهسانی دیکه بۇ نه نجامدانی به شیکی له کاره کانتان تاو وکو کانتان بۇ چالاکي سوود به خشی تر نازاد بیت، با جاریکی

که مه بۇ نیوه جیی تیرامان بیت، لیکولینه و مگان دمریان خستووه که زورتیرینی که سه کان نه توانن له نیوان (۵ تا ۱۰) هینده له کاژیری کاری کاریگه رتر بڼ، نه گهر وا دمرانن که نه م ووتیه موبالعه یه نه توانن نه م تافیکردنه ووه ساده نه نجام بدن...

تیانوسیک و هه لیمیک له ته نیشت خوتان دابنن و دمست بکهن به ناگابوون له راده ی تهرکیزتان، ههر کات زانیتان که له سهر کاره که تان تهرکیزی ته وواتان نیه ماوه ی نه و کاته ی که بیرتان له سهر خۇ نه بووه بنوسن، نه گهر نه م راهینانه به باشی نه نجام بده ی دواتر خوتان به باشی نه دوزنه ووه، نه گهر نیوه بتوانن لیها توووی دروستبوونی تهرکیزی ته ووات له کاژیری کارتان بهر مېنبدن له ریژدی بهر هه مېنانتان سهرتان سوړ دهمینیت.

۲- ستراتیجی دووه م: جولینهر جولینهر: هونه ری سوود و مرگرتنه له پېداوېستی و که لوپه لی زیادکردنی

نه مړو جیهان به دوو بال دمفریت: نه وانیش خیرایی و داهینانه، پتویسته مرؤف دمرکی نه مه بکات بۇ نه ووهی شه مه ندمفری جیهان جیی نه هیلیت. د. ابراهیم الفقی

له م روژانه دا ههر تاکیک و خاوهن کار و بازرگانان و بهر نیوه بهرانی جیبه جیکار بۇ که یشتن به نامانجه کانین سه عاتیکی زورو د ریژ سهرقالی کارن، نه گهر نیوه ناچار بڼ سه عاتی زیاتر له روژیکی ناسایی بۇ ته وواتکردنی کاره کانتان کار بکهن له نه نجامدا کاره که به هه له نه نجام نه بدن، لیرده پېنج ستراتیجی گرنگ بۇ هاوکاری نیوه بۇ ژیرانه کارکردن له بری زیاتر کارکردن باس نه که یڼ:

۱- ستراتیجی یه که م: تهرکیز (ووردبوونه ووه)

هه ست نه کهن چه ند خوله ک له یه ک کاژیری کار به شیویه کی گشتی تهرکیزتان هه یه؟ له وانه یه نه م ماوه

دېكه سهپرى نموونهى فروشيارمكه بكهين، نهگهر فروشيارىكى تاييهت له بهستنى گريبهستى فروش شارهزا بيت لهوانه ههستيت به پيدانى كاروبارى فروش به كهسانى ديكه تا بتوانيت وهكو فروشيارىك كاتى زياتر بؤ گريبهستهكان تهرخان بكات، نهگهر قازانجى بهرههم هاتوو له زوربونى فروش زياتر بيت له برى بارهى پيشكهشكردن كهواته نيوه سيستمىكى گونجواتان ههيه.

همميشه بيستنى هم خاله له نيوان گلهيى خاوهن كار و بازارگانهكان زور باوه كه فروشيارانيان له دووربينى بيزارن و له بارهى نهووه ههستىكى خراپيان ههيه، له چالاكيه بازارگانيهكان پيوسته كهسى دووربينى پسور دامهزرين و كات بؤ تيمى فروش ئازاد بكه تا وهكو نهوان كارىك كه له تواناياندايه نهنجامى بدن.

۴- ستراتيگى چوارهم: بهرپوهمىبردنى كات

زور جار نهبيستين كه خاوهن كارهكان نهئين كه ژمارهى كارمهندى بهشى تاييهتى زوره چونكه نهوان ههموو كات كاتىكى زياتر به فيرؤ نهدهن تا كارمكه نهنجام بدن، بؤچوونى من پيچهوانهى هم بابتهيه نهگهر نيوه ناتوانن له رۆژىكى ئاسايى كارمكهتان نهنجام بدن كهواته لاي نيوه لهوانهيه ليهاتوويى تهركىز و جوليهنر و گرنگى ههلبزاردن وون بيت ياخود بهرپوهمىبرىك كه له بهرپوهمىبردنى كات دا لاوازه.

بهرپوهمىبردنى كات هونهرى ريخخراوهيى خوتانه تا بتوانن ههموو كارمكانتان له رۆژىكى كارى ستاندهر نهنجام بدن، نهگهر نيوه بهرپوهمىبردنى كات له گهڻ ليهاتوويى تر تيكهڻ بكه، دواتر دمتوانن سوودى بهرزتر له رۆژى كار بهدهست بهين و پيوستتان به كاتى زياد نيه.

ريخخستنى رۆژى كارى نهمرؤ له كوتايى رۆژى پيشتى دهست پيدهكات، نهگهر نيوه هم كار له كاتى پشوو دا نهنجام بدن ميشكتان يارمهتيدهره كه كارامهتر بن، تهخمين كراوه كه ۵۰ له سهده له كاتى پشوو بؤ ريخخستنهوهى

ميشك و ئاراستهگردنى زانين و نهزموونهكانه له ماوهى رۆژهكهدا.

نهگهر نيوه كارى رۆژى دواتر بهرنامه ريژى بكه نهبينن كه ريكاره ئاساييهكانى بيزتان له كاتى پشوو دا له گهڻان كار نهكات، و له به نهنجام گهياندى بهرنامهكانتان هاوكاره، بنهماكانى بهرپوهمىبردنى كات فير بن و ههموو رۆژىك سوودى لئ ببينن.

۵- ستراتيگى پينجهم: مهيلى قايل بوون له نيوان چالاكيهكان

دلنيام كه نيوه ياساى ۲۰/۸۰ نهزانن كه ۸۰% له نهنجامى كارتان له ۲۰% كوشش تان بهدهست هاتوو، هوى نهوهى كه هم پرسه له بارهى زور كهسهوه راسته نهوهيه كه نهوان نهزانن كه كامه كوششيان باشتريين نهنجامى بؤ بهدهست هيناون، نهگهر نيوه نهنجامهكان تۆمار بكه دواتر نهتوانن ياساى ۲۰/۸۰ بگۆرن و بؤ نيوه به شيوهى كارىگهتر كار نهكات، نهگهر نيوه له رابردوو ناگادار بوونايه كه كام ۲۰% له چالاكيهكانى نيوه باشتريين نهنجامى دهبوو دواتر نيوه دمتانتوانى خوتان ريخبخهنهوه تا كاتىكى زورتر بؤ نهو كار تهرخان بكه، كهواته قازانجتان له ههر سهعاتىكدا زياتر دهبوو نهگهر نيوه تاييهتمهندى ۲۰% كپيارمكانتان كه ۸۰% تيجارتهى نيوه نهگريتهوه بزانبا كهواته دمتانتوانى نهو بهشه له كپيارمكانتان بكهنه نامانج.

(فرانك بتگر) به سوود وهرگرتن له

ياساى ۲۰/۸۰ له نوينهريكى كۆمپانيايهكى داروخاوى دلنيايى بؤ بههيزتريين كۆمپانيايى دلنيايى له ئەمريكا گۆرا كتيببهكهى ئيستايش له بهردهستدايه و بههايهكى باشى بؤ خويندنهوه ههيه.

ستراتيگى ئيوه برياردانه بؤ جيبهجييكردنى هم (۵) ستراتيگيهيه بؤ كار، نيوه ئيستا هم (۵) ستراتيگيهتان ههيه، ههموو نهو كارانهى كه پيوسته نهنجامى بدن نهوهيه كه تهماشابهكن نهو ريگايانهى كه نهتوانرئ لهميانهيهوه هم ستراتيگيانه بؤ خوتان و كارتان بهكاربينن.

(فرانك بتگر) به
سوود وهرگرتن
له ياساى ۲۰/۸۰
له نوينهريكى
كۆمپانيايهكى
داروخاوى
دلنيايى بؤ
بههيزتريين
كۆمپانيايى
دلنيايى له
ئەمريكا گۆرا
كتيببهكهى
ئيستايش له
بهردهستدايه و
بههايهكى باشى
بؤ خويندنهوه
ههيه

له‌روی ناوو هه‌واشه‌وه سهرنج
بده زور کات له‌گه‌ل نه‌ودی خورده‌تاوه
بارانیسه وډیمه‌نی په‌لکه‌زیرینه‌ش
جاروبار خوی دهنوینیت.
نهمانه هه‌موو پیکه‌وه
دیمه‌نیکي شادی هینه‌رو نارام
به‌خشان پیدبه‌خشن به‌هار رازاوه
وخوشه‌وستدکه‌ن له‌لامان بریا
نیمه‌ی مرؤفه‌کانیش، که‌له زور شتدا
له‌یه‌ک جیاوازیڼ و نهم جیاوازییه‌ش
ناساییه که‌هه‌بیټ له‌مرؤفه‌کانیدا
جیاوازییه‌کانمان پیکه‌وه‌ژیانمانی
جوانتر وپرله‌رنگ تر ده‌کرد.
یه‌کترمان قبول ده‌کرد به‌جیاوازی
بیر و فکره‌کانه‌وه هاندهری یه‌کتر
دېوون بؤ نه‌ودی نه‌و به‌هری که‌له
به‌رامبه‌ردا هه‌یه‌و له‌خومان‌دانییه
به‌ری، پېښات وولاتمان پېش بخت

به به‌هره‌که‌ی به‌رامبه‌ریش بؤنیمه
به‌هه‌مان شیوه‌ گهر مرؤفه‌کان هه‌موو
یه‌ک به‌هره‌و خولیا‌یان هه‌بووا یا
نه‌وکات، دنیا واپېش نه‌ده‌که‌وت،
نهم به‌ره‌وپېش‌چونه‌ی ئیستامان
ودونیا زده‌ی بیر وخه‌یال و به‌ره‌می
هه‌مه‌جوړی مرؤفه‌کانه‌ که‌هه‌ریه‌ک
به‌شیومه‌یه‌ک، خزمه‌تی مرؤفایه‌تییان
کردووه و داهینانیکیان پېش‌کەش به
مرؤفه‌کان کردووه، که‌واته با له‌بری
نه‌ودی به‌رامبه‌ره‌کانمان ئیستیغلل
که‌ین وکاره‌کانییان به‌که‌م و بې‌بایه‌خ
له‌قه‌لهم بدین یان لاسای که‌سانی که
بکه‌ینه‌وه و بېینه‌ گۆپیان بابېینه
وهاوکارییان وهاندهریان بېن تاکاری
باشتر بکه‌ن ولات ئاودمان، و رازاوه
بکه‌ن ونیشتمانیکی به‌هاری وهه‌میشه
ئاودمانمان هه‌بیټ.

با به‌هاری بېن و جیاوازییه‌کانی
یه‌ک جوانمان کات نه‌ک له‌غه‌مدا
داغانمان کات.
ومرزی به‌هار شاوهرزی سال و مرزیکه
پرله‌ جوانی بوژانه‌وه و ئاودپړکردنی
روح و بېر و هزرمان تالیی وردبینه‌وه،
شتی جوانتر نه‌بېن و هه‌ستی
پیدکه‌ین، نه‌ودی من دمه‌ویټ
نامازده‌ی پېکه‌م نه‌و جیاوازیانه‌یه‌ که
له‌به‌هارد پېش چاومان ده‌که‌ون.
هوکاری جوانکردن وخوشه‌ویست
کردنی نهم و مرزمن لامان، که‌سهرنجی
ده‌شت وکېوکه‌کان دده‌ین هه‌موو
رازووه نه‌خشین به‌ چنډین، جوړ
گول وگیا‌ی جوړاو جوړ وهه‌روه‌ها
دره‌خته‌کانیش هه‌ریه‌ک به‌جوړیک
جروده‌که‌ن و دوبره‌ زیندویتی
خویانامان بؤده‌سه‌لمین.

چېرۆكى قاۋە كوپەكان

دا ھازىر باسقىچ

لە بىرى ئەۋەى چېز لە ژيان بېيىت
لەگەل كەسوكارمەيدا، ھەمىشە بىر لەو
شتانە دەكاتەۋە بەرامبەرەكەى ھەيەتى و
دەلىت بىرلا ئەۋ شتانەى كە ئەۋان ھەيانە
منىش ھەمبوايە!!

پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه و سلم)
دەفەرمۇيت (من بات آمن في سربه معافى
في بدنه عنده قوت يومه فكانما حيزت له
الدنيا بأسرها) اخرجه البخارى والترمذي وغيرهما
بەۋاتى؛ ھەركەسى لە نىۋ خىزان و
مالەكەيدا ئەمىن بىت، لەششاغ و تەندروست
باش بىت، خۇراك و بىزۋى رۇزانەى ھەبىت،
دەك ئەۋە وايە ھەمۇۋ دۇنيای ھەبىت.

يەككىك لە داناکان دەلىت: سەرم لە
مرۇف سور دەمىنىت!! تەندروستى خۇيان
لەدەست دەمدەن لە پىناۋى كۆكردنەۋەى
پارمدا و پاشان ئەۋ پارمىيە كۇيان كىرۋتەۋە
خەرجى دەكەن لە پىناۋى چاكبۇنەۋەيدان،
بىر لە داھاتوۋ دەكەنەۋە ئىستانيان لە
بىرچۆتەۋە، بەمەش نە چېز لە ئىستا
ۋەردەگىرەن و نە بۇ داھاتوۋدەزىن.

دەروانە كەرمستەۋ شتى بەرامبەرەكەيان
و گۆى بە شتەكانى خۇيان نادەن، بەمەش
نە ھى بەرامبەرەكەيان دەست دەكەۋىت و
نە چېز لەۋەى خۇيانىش دەمىن.

بۇ بەندايەتى كىردى خوا دروستكراون
دۇنياشيان بۇ دروستكراۋە تا سودى لىبىين،
سەرقال و خەرىك بۇنە بەۋەى كە بۇيان
دروستكراۋە، ئەۋەشى بۇى دروستكراون
فەرماۋشيان كىردەۋ.

جا پىۋىستە چېز لە قاۋەكە ۋەربىگىرەت.

شتىكى سىروشتىيە ھەركەس لە ئىۋە
ھەۋلى بەدەست ھىنانى باشتىن شت
بىدات، ئەمەش بەتەۋاۋى ھۇكارى دۋودلى
و بىزارىيەكانتەنە، ئەۋەى لەراستىدا
پىۋىستەنە قاۋەكەيە نەك كوپەكان.

بەلام ئىۋە كوپە جوان وگىرانىيەھاكانتان
ھەلبىزارد، پاشان تىبىنىم كىردو بىنىم
ھەرىكە لە ئىۋە چاۋى لە كوپى دەستى
ھاۋىپكەيەتى.

ئەگەر ژيان ئەۋ قاۋەيە بىت، ئەۋا پلەۋ
پايەۋ مال و پىگەى كۆمەلەيەتى بىرىتىن لە
كوپەكان.

ھەرومەھا ئەمانەش تەنھا كەرمستەۋ قاپ
و دەفرەن و ژيان و جۆرى ژيان لە خۇدەگىرەن
و تەنھا قاۋەكەيە ناگۆرپىت و دەك خۇى
دەمىنىتەۋە.

ئەگەر بە تەنھا تەركىز بىكەينە سەرم
كوپەكان ئەۋ چېزى قاۋەكە لەدەست
دەمدەن، بۇيە داۋاتان لىدەكەم دۋرەكەۋەنەۋە
لە گىرەنگى دان بە كوپەكان و لە بىرى ئەۋە
چېز لە قاۋەكە ۋەربىگىرەن.

لە راستىدا ئەم دەردە زۆر كەس پىۋەى
دەنالىنن، ھەندى كەس سوپاسى خوا ناكات
لەسەر ئەۋ نىعمەتەنەى پىي بەخشيۋە،
ھەمىشە چاۋى لەشتى كەسانى تەرە،
ھاۋسەرىكى جوان و رەۋىت بەرزى ھەيە
بەلام باۋەرى وايە كە خىزانى بەرامبەرەكەى
باشتر و چاكتەرە لە خىزانەكەى خۇى،
تەماشاي ئەۋ خانوۋە دەكات كە تىيدا
نىشتەجىيە بەخۇى دەلىت: كەۋا كەسانى
تەر ھەيە لە خانۋى رازاۋەۋە خۇشتىدا دەزىن.

كۆمەلىك لە دەرجۋانى زانكۆيەك
لە زانكۆكان لەمالى يەككىك لە مامۇستا
بەسالاجۋەكەياندا پىگەيشتەن، ئەۋان
سالانىكى زۆر بۋو كورسى خۇيىندىيان
جىيەشتىۋو، سەركەۋىتى گەۋەرمىيان
بەدەستەيىناۋو لە ژيانى رۇزانەياندا و
ژمارەيەك پۇستى بالايان ۋەربىگىرەتەۋە
سەھامگىرىيەكى مادى و كۆمەلەيەتىيان
بەدەستەيىناۋو.

پاش سلاۋ و ئەۋۋال پىرسىنى يەككى،
ھەرىكە لە قوتابىيەكان باسى بىتاقەتى و
نىگەرانى خۇى دەكرد، كە بە ھۇى قشارى
كار و ژيانەۋە توشى دىلەۋاكى ۋەبەزارە
بۋونە.

مامۇستاكە بۇ مامۇيەك بەجىي ھىشتەن
و پاشان گەرايەۋە لەگەل خۇيدا كىرىيەكى
گەۋەرى قاۋەى ھىنا لەگەل چەند كوپىكى
رەنگاۋ رەنگ دەك كوپى جىنى بەناۋبانگ و
كوپى مىلامىن و كوپى كىرىستال و پلاستىك
و كوپى شۋەيى سادە، ھەندىك لە كوپەكان
لە لوتكەى جوانىدا بۋون و لە روى دىزايىن و
رەنگ و بەھاۋە، ھەندىكىشىيان سادە بۋون و
لەۋ جۇرانە بۋون كە لەمالە ھەزارەكاندا ھەيە.
مامۇستاكە بە قوتابىيەكانى وت؛
فەرەمۋون ھەرىكە لە ئىۋە با لەۋ قاۋەيە
تىبكا بۇ خۇى، پاشان قوتابىيەكان لەسەر
داۋاى مامۇستاكەيان ھەستان بە تىكىردى
كوپىك قاۋە بۇخۇيان.

مامۇستاكە وتى: تىبىنىتان كىردە كە
تەنھا كوپە جوانەكانتان ھەلبىزاردۋەۋە
ۋازتان لە كوپە سادەكان ھىناۋە؟

ترس له لاله منداډ

و: نهمير نهحمهده بدولقادر
amirkoy@yahoo.com

خودی گیاندار جیگه ترس نیه به لگو
دمنگی گیانداره که به تایبته کاتیک دایک
و باوک یاری منداډانی دهخه نه بهردهم
و پاشان لاسایی گیانداره کان دهکهنه وه .
با منداډیک وهک نمونه وهریگرین که
له گهل دایکید ددزی کاتیک دهرکایه کان
به توندی ددهخه ترس وه بهنگی بهرز قسه
دهکریته، نه گهر به شییوازیکی جوان
خواردنی پی نه دا نهوا زور ناساییه که
دایکه که خوی جیگه مهترسی بیت
بو منداډه که که به تایبته له کاتی
خواردندا، هر بویه زوریک له منداډان
خواردن له دایکیان وهرده گرن به لام له
وهرناگرن، یاخود به پیچه وانه وه،
یاخود منداډه که له گهل که سیک رادیت
و لیلی وهرده گریته، به لام له کهسانی
تر دهرسیته، به زوری وایه که منداډ
له شتیک دهرسیته که دهنگیکی بهرزی
لی دهریچیت وه به دووباره بونه وهی
نهم گاره دهنیته راستیه کی چهسپاو له
میشتکی منداډه که دا، وه هندی ترسی
تر هیه له دهرونی منداډه که دا سهر
هله ددهات له گهل چونه ناو ژبان و
نهرکی خیزانه وه.

هیزی ژیری نهو کهسه، ههرودک چوډ
ناراسته ددهات بهرود ریگه یه کی راست
و دروست، وه مهترسی لی دوور دهکاته وه.
تویژینه وهکان دهریان خستوه که
نهو منداډه نهترسی له دهروربه
نهوا له تاریکیش ناترسی ههرچنده
دهستیش بدات له هندی گیاندار یان
بالنده یان هندی شت. وه دهریان
خستوه بوونی دووشت لای شیر خور
ترس دروست دهکات به تایبته تی. وهک
بونی دهنگیکی بهرز و نهمانی، وه نه گهر
شتیک تر بهراورد بکریته وهک تاریکی
یان گیانداریک یان ناگریک به یه کی
لهم دوو هوار نهوا ترس روو ددهات
له بوارهکانی تر دا به گشتی له گهل
دووباره بونه وهی چهنه جاریک، بهم
کاره دوتریت (کاردانه وهی مهرجدار).
ههرودها ترسان له سهگ ههمان ترسانه
له دهنگی پیش گهستن و بهلامار دانی.
هر بهم شیهه ههست گردن منداډ
به ترس و سام، کاتیک به تنه جی
دهیلریت بو یه کهم جار له تاریکید،
خو تاریکی هوار نیه به لگو جیابونه وه
و تنهایی کاریکه ری زیاتره له تاریکی. وه

منداډ ههر له کاتی له دایک بونیدا
وهلامی کاریکه ری دهرمکی ددهاته وه که
دهری داوه، به لام وهلام به پی جی و
ماوهی کاریکه ری دهگوریت، بو نمونه روناکی
زور وا له منداډ دهکات چاوی به خیرایی
بجولین، دهنگی بهرز بهرود گریان و خو
جولادنی ددهات تا وهکو بهرگری له خوی
بکات، نهم رفته تارانه سهارهت بهم روداونه
پیان دهریت ترس.

ترس ههمو جوله دهنگ و گورینی
دهنگ و فراوان بوونی گلینه چاوو
زیاد بوونی لیدانی دل، وه ههمو
کاردانه وه یه کی جهسته یی بریتی یه له
خو رزگار کردنی منداډ لهم کاریکه ری
که ههره شه له ژبانی دهکات .

ترس لای منداډ له شیهه سامیکی
قول که گشت روخساری ددهپوشتیت
پاشان له رزین و هوار کردن که
له کوتاییدا له رزینی لیوه کان و تهته لای
زمانی لی دهکهنه ویته وه .

ترس تنه لای منداډ نیه، به لگو لای
کهوره و پیگه شتوانیش هیه له ریگه
هندی روده که وهک هیزیکی کارا له
دروست کردنی که سیتی و له ناوبردنی

ماسك پۇشەكان

ديار بەكر

(پۇشىنى ماسك) ى تايپەت بە بارودۇخە جياوازەكانە، زۆرىك لە مرۇفەكان ئەمرۇ بۇ ئەۋەى بگەن بە نامانجە تايپەتى يەكانيان، بۇ ئەۋەى بتوانن لە كىپرېكى كەدا لە رىزى پىشەۋە و براۋەكاندا بن، بۇ ئەۋەى دەست بگرن بەسەر ئەۋ بۋارە ژىارى يە جۇرا و جۇرانەى كە مەبەستيانە، بۇ ئەۋەى بە كەمترىن ماندوو بوون زۆرتىن بەرھەمى ژيانيان چىگ بىكەۋىت، جۇرھە ماسكى تايپەتى دەپۇش بىروۋى كۆمەلگەدا، بە شىۋەيەك بۇ ھەرساتىك ماسكىيان ئامادەيە، بىگومان ئەمەش خۇى لە خۇى دا ژەھرىكى كوشىندە و كارىكى نادروست و ئاكارىكى ئاپەسەندە و باجەكەشى تەنھا مرۇقى بەرامبەر و كۆمەلگەش بەگشتى دەيدات، بۇ نمونە دەبىنن ئەم مرۇفانە لە كاتى كارەسات و كىشە و گىرتى بەرامبەرە كانيان ياخود كۆمەلگە ماسكى

بەھۋى گەشەسەندەن و زۆربوۋنى پىژەى ژمارەى دانىشتوان لە كۆمەلگەكاندا بە شىۋەيەكى ئاناسايى بەتايپەت لە پاش سەدەى بىستەۋە، دەبىنن ئەم ھۆكارانە تەنگىيان بە ژيان ھەلچىۋە و وردە وردە بەھا بالاكەن لە ناو كۆمەلگەكاندا كال دەبەنەۋە، مرۇفەكان لەگەل ئەۋەى خاۋەنى زۆرتىن سامان و جوانترىن تەلارو باشترىن ئامىرو ئامرازەكانى سەردەمەن بەلام ئەمانە داديان ئادات و بەردەۋام لە نىۋان خۇياندا لە كىپرېكى يەكى تونىدان و ھەۋل دەدەن زۆرتىن ۋەربىگرن بەلام كەمترىن بىبەخىش. بىگومان بۇ ئەۋەى براۋەى مەيدانەكەش بن بى گوى دانە ھىچ بەھايەك جۇرھە رېگەۋ شىۋاز دىگرنە بەر، يەككە لەو رېگەيانەش كە ئەمرۇ مرۇفەكان كارى لەسەر دەكەن و بەكارى دەھىنن بىرىتى يە لە كۆپىنى سىما ياخود

ماسك: بە واتاى دەمامك، بە كاردەھىنرېت بە مە بەستى خۇ پاراستى مرۇفەكان لە مەترسىيەكى دىارى كراۋ، لە ناۋچە يان شۋىنېكى دىارى كراۋدا، ۋە ك مەترسى (كىمىيى، ژىنگەيى، تەندروستى.....). ئەۋەى كە بىنيتان پىناسەيەكى سادەى (ماسك) ياخود (دەمامك) بوو، بەلام لە رۇژگارى ئەمرۇدا ھەندىك لە مرۇفەكان بە شىۋەيەكى دىكە و بۇ مەبەستى دىكە بە كارى دەھىنن. بەھۋى ئەۋەشەپۇلە ھراۋان و گۇرەنكارى يە ھەمە لايەن و گشتگىرانەى كە روۋى لە كۆمەلگەكان كىردوۋە لە روۋى (ئابوۋرى، كۆمەلەيەتى، رۇشنىبىرى، ھىرى...) يەۋە، ھەروەھا بە ھۋى ئەۋە پىشكەۋتەنە بى ئەندازمىەى كە لە بۋارە جياۋازەكانى تە كىنەلۇزىادا روۋيان داۋە و بەردەۋام بەرەۋە پىشتىرىش دەچن، لەھەمان كاتدا

ھەستى كانى

رەنوف شوانى

دەروون رەنكىن ھاوسەرەكەم

ئەي نازكىشى دلتەنگىم

داستانى جوانى ژيانم

نەمە بارانى بە ھارىم

ھاوخەمى نازارى ناخم

ئەي تىرىقە مىھەربانى

نەمامى باخى بىنايىم

ھەستت ياك ھەروەك كانى

رۇخەم بى تو خەراباتە

بە تۆۋەن ناۋىزانم

پەيامى سۆزۈ نەۋىنم

رۇناكى ۋەرزى خەزانم

شەبەقى پاكىزى رازم

ئەيلى خىلىكە

بى تو نازىم و بەنى تو

نەكەي بىمكەي رەنجەر تو

تاكەكانى كۆمەلگەدا، كە ئەمەش
كۆمەلگە بەرەو پەرتەۋازەيى و داروخان
و لىك ترازان دەبات.

۲- زۆر بوۋنى كىشە كۆمەلەتتى يەكان
بە ھۆى دوركەۋتەنەۋى بەردەۋامى جىن
و توپزەكانى كۆمەلگە لە يەكتىرى.

چۆن خۇمان بېارېزىن:

كەۋاتە بەرېزان لە دۇخىكى لەم
جۆردەدا بۇ خۇ پاراستنى ھەرىكەت كە
خۇمان لە زىان و مەترسى ئەم جۆرە
مروۋانە پىۋىستە ئەم ھەنگاۋانەي
خوارەۋە بىگىرەنەبەر:

۱- ھەلسەنگاندنى مروۋى
بەرامبەر، پىش ئەۋەى ھەر جۆرە
مامەلەيەكى لەگەلدا بىكەين.

۲- بە ورايىيەۋە مامەلە بىكەين لەگەل
ئەم كەسانەي كە بەردەۋام پەيۋەندى
يان پىۋە دەكەين بە ھۆى كارى پۇژانەۋە
بىت يان ھەر بابەتتىكى لەو جۆرە.

۳- بەستنى دۇستايەتتى لەگەل ئەم
مروۋانەي كە سود بەخش لەكۆمەلگەدا.

۴- خۇيىندەۋەى كەسى بەرامبەر بە
پىۋەرى ناين و بنەما پەۋشتى و زانستى
يەكان، نەۋەك بە پىۋەرى پەلە و سەرمايە.

۵- ھەۋلەدان بۇ نىزىك بوۋنەۋە لەو
كەسانەي كە ھاۋراۋ ھاۋ بۇچوون و
ھاۋتېروانىنمانن بۇ ژيان.

ئەم خالانەي كە خىستمانە روو چەند
ھۆكارىكى كورت بوون بۇ خۇپاراستن لە
مروۋانە نامىش كاردەكانى ناۋ كۆمەلگە
كە دەتۋانىت رۆلى خۇى بىگىرېت لە
ورىا كەرنەۋە و ئاراستەكەرنەمان بەرە
و دۆزىنەۋە و ناسىنەۋەى مروۋانەكان
و جىاكەرنەۋەى سود بەخش و زىان
بەخشەكان لە دەۋرۋەرو كۆمەلگەكەماندا
بەگشتى.

لەكۇتايىدا:

پىۋىستە وريا و چاۋكراۋەبىن و
بالانسى ژيانمان بە شىۋەيەكى يەكسان
پاڭگىرەن لە ھەموو بۋارەكاندا، بۇ ئەۋەى
ھىچ مروۋىكى ناخ پەش و بى ھەست و
ھەل پەرسىت سادەيى و مروۋى دۇستى
ۋەلسۆزى و خۇشەۋىستىمان بۇ دەۋرۋەرو
و كۆمەلگە لە پىناۋ بەدەيىتەننى ئامانجە
خراپەكانىدا بەكار نەھىتت.

خەمۇكىيان پۇشيوە و بەم جۆرەي كە
بىيانەۋىت نامىش دەكەن، لە ھەمان كاتدا
ناخيان پەرە لە بىياك بوون لە خەمى
دەۋرۋەرو، ھەروەھا لەكاتى ناھەنگ و
خۇشى يەكاندا باشتىرەن ئەكتەرن لە سەر
تەختەي شانۇكە و بەشىۋەيەك خۇيان
پىشان دەدەن كە ئەم ناھەنگ و خۇشى
يانە شەرىقى بەختەۋەر ترين مروۋى
بەر لە ھەركەس بەۋان بەخشىۋە، بەلام
لەھەمان كاتدا ناخيان تارىك و پەر لە
ئازارە و بۇ ھەلىك دەگەرېن تاۋەكو
روۋناكى چراكا بىكۆزىنەۋە و ھەستە
جۋان و دلە پەرە خۇشى يەكان لە لىدان
بىخەن.

مروۋانە ماسك پۇشەكان ھەمىشە لە
بۇسەدان و خۇيان لە سەنگەرى دۇ بە
تەۋاۋى كۆمەلگە دەيىنەۋە، ھەركىز
گۈۋى نادەن بەۋەى كە لەگەل كى و لە
پىناۋ جى و بۇجى مەبەستىك مامەلە
دەكەن، لاي ئەۋان تەنھا دۋىنەما گىرەكە
يەكەمىيان بەدەستەيىنانى ئامانج و
بەرژەۋەندى تايىبەتتى خۇيان، دوۋەمىيان
چەۋاشەكەرنى كەسى بەرامبەر بەھەر
شىۋەيەك بىت بۇ مسۆگەر كەرنى
ئامانجەكانيان.

كەۋاتە ئىستا كەم تا زۆر لە مەترسى
ئەم جۆرە مروۋانە تىگەيشتىن، بەلام
ئەۋەى لىرەدا جىگەي داخە ئەۋەيە
كە ئەم مروۋانە بەتەۋاۋى كۆمەلگەدا
بلاۋبوۋنەتەۋە و دەتۋانىن بلىيىن لە
زۆرەي كايەكانى ژياندا بۋىيان ھەيە،
لە ھەمان كاتىشدا دىارى كەرن پاخود
ناسىنەۋەىيان تارادەيەكى زۆر ئەستەم
بوۋە چۈنكە ۋەك وتمان مروۋانە ماسك
پۇشەكان لە كۆمەلگەى ئەمروۋا زۆرن
و ھەرىكە بە شىۋەيەك و لە بۋارەكەي
خۇيدا رۆل دەيىنيت.

كارىگەرى يەكانيان لە سەر كۆمەلگە:
ئەم مروۋانە بىگۇمان كارىگەرى
گەۋرە و نىگەتەيىيان ھەيە لەسەر
كۆمەلگە كە بەكورتى ئامازەيان پى
دەدەين ئەۋانىش:

۱- زۆر بوۋنى دىاردەي چەۋاشەكارى
ۋ ھىل كەرن لە نىۋان تاكەكاندا.

۲- كەمبۈنەۋەى مەمانە لە نىۋان

كاروانىك بەرەو نوڭبونەوۋى ئەندىشەى گەنجان

ھاۋرى چۆمانى

ھەر رەتتىكى نوڭ بىن پالېشتى گەنجان ئەستەمە بىتوانىت جىي پىي خۇي دابكوتىت ھەرەك ھەر سىستەمىكى بەرپودېردىنىش لە دەولەت مامارسەى جۇرىك لە سىياسەت بىكات دۇ بەخواستەكانى گەنج رووبەرى چارمىنوسىكى دۇوار ئەبىتەوۋە و دواچار دەچىتە پەردەى نەبوون.

پىوئىستى گەنجان لە خەبات و تىككۇشان بەستراۋەتەوۋە بەۋفاكتەرەنەى كە زەمىنە خۇشكەرن تىايدا لەگەل ئەۋەشدا نەركە لەسەرگەنجان دۇۋارىيەكان تىببەرىنن و ئەو رۆلە بىبىنن كەۋەك بەرپرسىارىيەتى مىژۋى وايە، ھەموو ئەمانەش پالېشتە بە ئىرادەو وەريەكى بەرزو گەۋرەيە تا كۆمەلگا لە قەيرانىكى جەنجال بگۈزىتەوۋە بۇ كۆمەلگايەكى بەختەۋەر و پىركۇشش و پىراۋىپ لە ئاسايش و ناشتى كۆمەلەيتى.

ھىزە سىياسىيە كۆنەپەرستەكان لەھەۋلى ئەۋەدان گەنج لە ھاۋكىشە گۇرانكارىيەكان دابىرىن و لەنىۋان گەنجان و بابەتە سەردەمىيەكان جىھانىكى نامۇ

خالى بىنچىنەيى بۇ دىارىكىردى گەنج بوون بىرىتى يە لەۋ ھىزوبىرانەى كە راستەۋخۇ تاك فرىي دەداتە ناو كۆمەلگا و كارلىكىكى ھاۋچەرخانەى لىۋەبەدەست دەھىنرىت، بۇتىگەيشتن لە گەنجىتى مرۇف پىۋىستە سەيرى شىۋەى مامەلەكەردن و دەرھاۋىشتەكان بىكرىت بەبى رەچاۋكردى كارىگەرىيە لاۋەكىيەكان.

زۆرىنەى چار خەۋن و خەيالى مرۇف لەتەمەنى مىندالىيەۋە گەلەلە دەبىت وە گونجاولترىن دەرەفتىش بۇ كىردىيان بە كىردار پاش كۇتايى ھاتنە بە بەماۋەيى مىندالىيەتى ھەلەتە ئەمەش گەنجىتىيە، چۈنكە ئەۋكات دىكرىت زەمىنە سازىيەكى خىرا بەنەنجام بگەيەنىت و دواچار گەيشتنە بەنامانچ.

ناشكرايە كۆمەلگا پىشكەۋتەۋەكان پىراۋىپن لە مرۇفى گەنج بەپىچەۋانەى كۆمەلگا دواكەۋتەۋەكان كەسەرلەبەرى بەرپىۋەبەرانى رۇزىمە كۆمەلەيتى و سىياسى و ئابورى و فەرھەنگى و تەننەت بابەتى ئاينىش خالى نىن لە بىروھۋشى كۆن و لىكچوۋ لەچاخەبەردىنەكان.

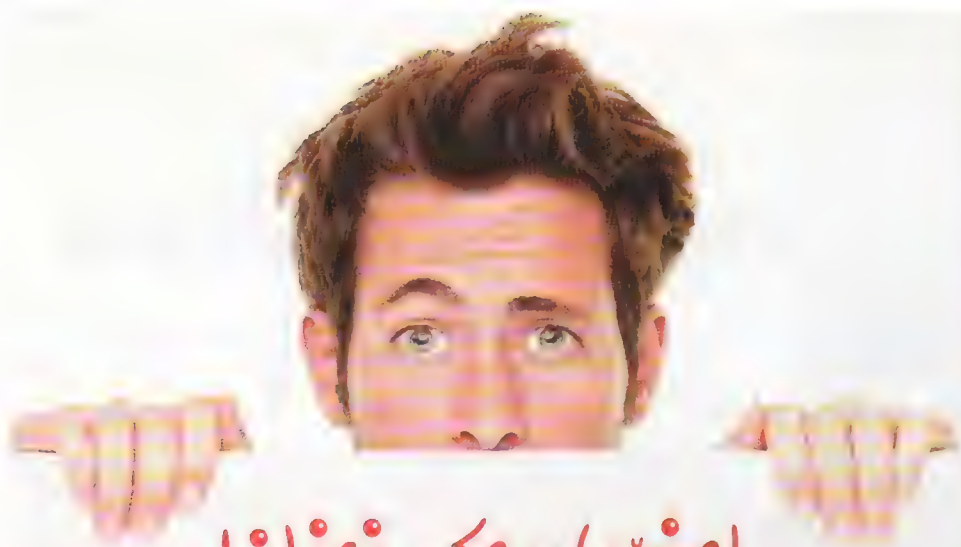
سەرگەردە پىرمكان بەخىلى بەسەرگەردە گەنجەكان ئەبىن (نىتچە)

ھەمومان لەسەر ئەۋە كۆكىن گەنج ھىزىكى بەرەراۋانى كۆمەلەيتە و سەرجەم كايەكانى ژيان بى بوونى ئەو توپۇزە چالاك بونىكى راستەھىنە و كارىگەر بەخۇيەۋە ئابىنىت.

قۇناغى ژيارى مرۇفايەتى ئەۋە نىشان دەدات ئەركىكى سەخت و گران كەۋتۆتە سەرشانى گەنجان تاۋەكو شارستانىيەتىكى مەزن و بەھادار بىنات بىنن،نمۇنە ئەۋ گەنجانەش گەلىك زۇرن ھەر ۋەك پەيامبەران و پىاۋچاكان و سەرگەردە مىللىيەكان و رۇشنىبىران و ھونەرمەندان. ئەۋ تۋانا و وزەيەى كە لە گەنج بەدى

ئەكرىت لەكۆى قۇناغەكانى مرۇف بەۋ شىۋەيە نىيە چۈنكە گەنجان لەتۋانايان دايە رووبەروى ئاستەنگ و تەنگ وچەلەمەكانى ژيان بىنەۋە و ئاراستەى بارودۇخەكان بگۇرن و نمۇنەيەكى تر پىشكەش بە مىژۋى مرۇفايەتى بىكەن. مەبەست لەگەنجبوونى مرۇف بىرىتى نىيە لەتەمەنىكى دىارىكراۋ بەلگو لىرە

لەخۆباییەکی نەزان!

ئومىد غومەر باوەمەردەبى

دەكەين، ئەگەرتۆ زانیت ئەوامن دياريهكى بەنرخت بى دەبەخشم بەلام ئەگەر تۆ نەترانى هيجم لەتۆناویت، پرسيارمەکان بریتى بوون لەمانە:

۱- دەتوانیت لەماوەى يەك کاترمیدا پانزە ئايەت لەبەربەكەيت؟ وتى نەخیر.

۲- دەتوانیت دە دێر شیعرم بۆبۆلێ؟ وتى نەخیر.

۳- پێنج ووشەى ھاوشێوەى يەك مانام بى بلى كەجياوازبیت؟ وتى نازانم.

۴- دەتوانى نيو كاترمير بەنارمزوى خۆت وتار لەسەر شتيك بەدەيت؟ وتى نەخیر.

بۆيە زاناکە ووتى: تۆخەلك تاقى دەكەيتەوه، بەلام خۆت تاقى نەكردومتەوه، خۆت بەزانا دەزانیت بەلام (نازانى كەنەزانى).

زاناکە بەتەواومتى تىي گەياند كەچەند بى تواناو بى زانست و لەخۆپازى ولەخۆباییە.

بۆيە پێويستە خۆمان بناسين و رەخنەكانمان لەجىگای خۆى دايت و دروست كەر بێت نەك رووخينەر.

بیاویكى لووتبەرزى لەخۆبایی و بى ئە زموون هە رەكەس وکاریكى دەبینى، رەخنەيەكى زبرو روخينەرى لیدەگرت، دەيوت: تۆهيج نازانیت!

ئەم كەسە بەهۆى هەلسوكەوتە قیزە ونەكانیەوه، خەلكى لىي بيزارونارازى بوون تەنانەت لەنيۆمال و خانەوادەكەى خۆشیدا.

رۆژيكيان تووشى زانايەكى بەهرەمەند بوو، كۆمەليک رەخنەى تووندى بيبەنەماي ليگرت، وشەكانى سەراپا لەجىي خۆيدا نەبوو.

بەلام زاناکە بەئەدەب و نەرم ونيانى وخۆبەكەم زانينەوه سووپاسى كردو وەلامى قسە بيسەروو بەرەكانى نەدايەوه.

ئەم پیاوێ رەخنەى لەزانايەكى ترگرت زۆر بە تووندى ولەبەرچاوى چەند كەسيك شكەندى، وتى: ئەم باسەى تۆهيج نەبوو زۆر لاوازه، زاناکە ووتى: هەموو بابەتەكە، وتى: بەلێ لەو پەرى بى كەلكى دابوو، وتى: بەشێكى زۆرى قسەى داناو زاناو قەيلەسووفەكان بوو نەك هى خۆم، بەلام من و تۆ پيشبەركيێهەك

دروست بكەن بۆئەمەش پەنا بۆ دوو ئامراز ئەبەن يەكەميان راكيشان و شوينگرتنەوهديان لەنيوخۆيان ئەمەش جۆريک لە كاردەكتەر بەرەدم دەهينيت ماناكانى گەنج بەهەموو پيوەريک نايگريتهوهريگای دووم هيندى تر سورمان ئەكات لەسەر ئەوهى بلتين سياسيه كۆنەپەرستەكان جگە لەپەيامى ستەمكارى ناتوان بە هيج زمانىكى تر لەگەل تويژه جۆراو جۆرەكانى ترى كۆمەل بەكەونە گەتوگۆ كەنەمەش رەتكرەنەوه و رەشكرەنەوه و نەخويندەنەوهى ديدى گەنجييهتى دەگريتهوه،ئەم ئامرازە لەگەل ئامرازى يەكەم رەنگە تاماومەيەك مەوداى هيزە كۆنەپەرستەكان لەسەر شانۆى سياسى و ئابورى و كۆمەلايهتى....

هتد دريژبكاتەوه بەلام ناتوانيت لە ناست دەنگى گۆرانخوазى و نويعخوазى گەنجان تاوهكو سەر وەكو خۆى بيمينيتهوه،گەر هيزە كۆنەپرست و پاريزگارە جەوتەكان هەر زەبروهريزيك بەكاربين ناتوان ئەو ئيرادە پۆلاينهى گەنجان تيك بشکين و لەناوى بيبەن،لەوانەيه بۆماومەيەك بتوانن بزوتنەوهى رزگاربخوآزنەى گەنجان كشومات بكەن يان بۆ بانگەشه و موزايەدە گەنجخوآزنەى خوآيان بكەن بەلام ئايندە و بەريۆبەرانى سيستمى دەولەت بۆ گەنجه راست و بويرەكانە.

يەكەدەنگى و كۆدەنگى و كاركردى يەكگرتوانەى گەنجان ئەوانە دەكەيه نيته مەنزىلگا وەبەپيچەوانەوهشەوه ناكۆكى و كيبركيى ناشەريفانە پيش ئەوهى نەيارانيان بەهيز بكات پالنەريكى راستەوخۆو كاريگەرە بۆ پەرش و بلاوهكردى خودى خوآيان.

كۆنەفۆشيوس دەلييت: ئەو دەستەلاتدارانەى ريز لە رۆشنيرەكان ناگرن هەزار ئەبن چجای ئەوهى ئەو دەستەلاتدارانەى گەنجان پەراويزبخەن و مامەلەكردن و گەفتاريان دژە گەنج بېت ئەبېت چارەنوسيان كام زيلدانەى ميژوو بېت؟

سم چاوهی بمختەومی راسته‌قینه!

شاعیر له ئاست دەربرین بەسەر
سەرورە، مەست و وێڵە، نووسەر له
ئاست خاتەما، دلگەرمە، پینووسەگە
قارەمانە، له ئاست دەربرینی خۆشەویست
وەک سەرکردەیهکی لیهاوو له مەیدانی
شەڕدا چالاک و بوێرە، هەر هەنگاوێکی
ئەم سەرورە بۆ ئێمە، شارێکای
پێی بەختەوهری و سەرفرازیمانە،
خۆشەویستی ئەو بۆ ئێمە پێوانە ناگریت،
خۆ دلە میهرمان و پەر سۆزەگە ئەو له
مێژە پێوانە خۆشەویستی شکاندوو،
ناخر دلیک ئەوەندە شەیدی لوتف و
لیقای نوور بێت، ئەوەندە خەمخۆر و
خەم ڕەوینی ئوومەتەگە بێت، هیچ
پێوانەیهک بەرگە پێوانەکردنی
ناگریت، دلیکی گەرم و مەست، دلیکی
قارەمان و مەرد، دلیکی ساف و بێگەرد،
دلیک پڕبێت له میهرمانی و ئەوین،
له پێزگرتن و تەبابی، له وفاقا بەلێن،
له یارمەتی بۆ هەزاران، بۆ بێنەوايان،
دلیک بوونیات نرابێت له سەر ناکاری
بەرز، بوونیاتنەریشی زاتی بێ هاوتا
میهرمان بێت، له گەل خاتەم و صادقی
ئەمین، که زاتی بێ هاوتا به بەرزترین
ناو، که ناوی بەندەیه ناوی هێناوه، ئەم
دوو زاتە دەبێ چ شارێکی بێ وێنەیان له
ناو ئەم دلە بوونیاتنابێت، دەبێ چەندە
پازاوه دلگیر بێت، مەگەر جوانیەکانی
بەهار دەتوانن هاوتابن، له گەل ئەم دلە

پازاوهیه بەنووری ئیمان!!

ئەو ئەو دلانە که بێنازن، بێزارن،
دلەنگ و خەفەتبارن، ناتانەوێت
بەزداربێن له پڕۆژە شاری ناو دلی ئەم
میهرمانە! ئەم سەرورە، ئەم چرایە،
پڕۆژەگە هێندە فراوانە، گەر بێیتە ناوی
نوقمی سۆزو ئەوینی راستەقینه دەبی،
نوقمی دەرپایەک له نوورو ڕووناکی
دەبیت، تواناکانت چالاک و بەهێز دەبی،
دێیتە سەر ڕێکای کاروانیک، میهرمانی
خودا لێت دانا بێت، ئەم میهرمانە
کەمەندکێشت دەکات، بۆ دیداری لوتفی
پاکی، بۆ دیداری میهرمانی و پڕسۆزی،
بۆ دیداری لیاو نووری جەمالی، کەواتە
گەر دلیک دلنەدات بەم میهرمانە،
دەبێ شایستە هادەمی چ دلیک بێت؟!
گەر سەرچاوهیهکی هەلقولان نەبێت،
ڕووبارەکان، کانیاوەکان، له کوێو دروست
بوون؟! کەواتە گەر بێزارو خەفتبارو
بەنازارین، کەواتە بابزانین دلمان مەستی
چ دلیکە؟ بابزانین هادەم نییه له گەل
سەرچاوهی دلیکی نەخۆش، پڕبوو له
لوتبەرزیو بچووکبینی خەلکی، دلیکی
کلۆربوو به خۆشەویستی بەنازارو درۆین،
دلیک گرفتاری تیربوونی ئارەزووه
گلاوەکانی هەموو مانای ژیاڵیەتی،
ئەگەر دلمان خۆشەویست و مەستی ئەو
دلانە باسکرا نییه، کەواتە با دەستی
نزامان بەرزبکەینەوه بۆ چەند چرکه

ساتیک سوپاسی زاتی بێ هاوتا پاک
بکەین و بلێین، ئەو ئەو زاتە که
سۆزو ئەوین و میهرمانیەگەت، هەمیشە
پیشکەوتوووه له پیشەنگە، له کاتی
داواکردنی لیخۆشبوون، له تاوانەکانمان و
دەرچوون له سنوری میهرمانیت، کاتیک
که نزاکانمان بەرز دەبێتەوه بۆ لات،
لیخۆشبوون و میهرمانی و بەزمیت،
شەرمەزاری بەر دەرگاگەتمان دەکات،
ئێمە هەردەم هیواو متمانەمان بەتۆ زۆر
بەرزه، بۆیه داوا یارمەتی و بەخشین
هەر له تۆ شیاوه، له بەر ئەمەیه هەست
و سۆزی ئێمە نایەوێت بێیتە هاو دەم
له گەل هەست و سۆزی کەسانیک که
تۆیان فەرامۆش کردوو، خودایه گیان
هەرچەندە دزمانین ئێمە گونا بارین،
کۆلیک گوناھمان هەلیگرتوووه، بەلام
کاتیک دەبێستین و دەبینین بەخشنەدی
و میهرمانیەگە تۆ بێ سنوره،
ناتوانین بوەستین و داوا یارمەتی له
میهرمانترین و بەخشنەترین ئاسمان
نەکەین، بۆیه داوا لێدەکەین، بە
بەخشنەدی و میهرمانیە فراوانەگەت
ئێمەش وەک بەندە دلسۆزەکان بەخەرە
پێزی دلسۆزان، تاوەکو ئێمەش بتوانین
وەک ئەوان دلسۆزبێن بۆ زاتی پاکت،
و له نێو ئەم سنوردا پارێزگاریمان
لێکە، تاوەکو دلسۆزیمان، ئێمە به پاکی
بەخزمەتی زاتی پاکت بگەیهینیت .

هونەری پەيوەندی هاوسەرگىرى سەرکەوتوو

پارێزەر: شاهين خاليد

زۆرن ئەوگەنجانەى گە هاوسەرگىرى دەگەن بەلام لەراستيا پێکەوه نازين ياخوود پێکەوه دەژين بەلام پەيوەنديەکی دروستى هاوسەرگىرى نيه لە نياوانياندا، ياخود پەيوەندى کردنى نياوانيان لەسەر ئەساسى گواستەووى وێنەى گەسايەتيان بووه بۆ ناو پرۆسەى هاوسەرگىرى گە بەر لە ژيانى هاوسەرگىرى بۆيان دروست بووه لە کۆمەلگادا.

هاوسەرگىرى بەرلە هەر شت پێوستە پەيوەنديەکی مۇقايەتى سەرکەوتوو بێت گە تێيدا هەريەک لە هاوسەران هەلگرى ئيش و نازارو چارەسەر بێت بۆ بەرەنگاربوونە وەى هەر کۆسپێک گە رېنگر ئە بێت لە بنيادناني مائىکى لياوان ليو لە ئارامى و بەختەومرى...گومانى تيدانیه هەموو گە نجىک هەول دەدات بۆ بنياد نانی خيزانێکى سەرکەوتو و بە ختەومر ئەمش پيوستى بە ناسينى سايکۆلۆژياى رەگەزى بەرامبەر دە بێت بە پلەى يەکەم و پاشان فيربوونى هونەرى ئەتە گيت ومامەلەکردن .

هيوادارين هەر گەنجێک ياخود هەرژن و مێردێکى بە رېز ئەم بابەتە دەخوينتەوه، هەولبەت ئەم خالانەى خوارووه جێبەجێ بکات و خۆشەويستى بکاتە گالای بالای هاوسەرگىرى و وە دوغاش جوانترين ديارى بێت بۆ هاوسەرەکەى بۆ کۆبوونەوهيان لە دونيادا بە خوشى و لە دوا رۆژدا لە فيردەوسى بالادا:

نيما ن کليلی بەختەومرى هاوسەرانه: هەر کات پەيوەندى مروڤ لەگەل خودای گەورە پتە و دامەزراو بێت، ئەوا لەگەل هاوسەرەکەى و لەگەل هەموو گەردوندا بە هە مان شيوە ئە بێت.

هەولەدان بۆ دروست نە بوونى بۆشايى سۆزو خۆشە ويستى: دروست بوونى بۆشايى سۆزو خۆشەويستى لە ناو خيزاندا ئەنجامەکەى گەران و پشکين و دۆزينەووى بە ناو خۆشەويستىەک دەبێت گە داهاووى خيزان دەخاتە مەترسيەوه.

بوونى پلان بۆ ژيانى هاوسەرگىرى: بەرەچاوکردنى بنەماو هەنگاوەکانى پلاندانان و تىگەيشتن لەسوودەکانى پلانى خيزانى لە پەرت نەبوونى تواناکان و هەنگاوانان بەيەک ئاراستە و لەبەرچاوگرتنى ئەهولەويات، پۆلێکى گرنگ دەبينێت لەسەر خستنى خيزاندا.

بەرەومردەکردنى منالان و ئاراستەکردنىيان بۆ ريزگرتن لە دايک و باوک، بۆ نمونە کاتیک منال دەگەرێتەوه بۆ مال باوکەکە پێى بلێت: کورم يان کچم سەلامت لە دايکت کرد! پێت وت هيچت پێويستە! ئەمە وا لە دايکەکە دەکات هەست بەوه بکات گە رېزى لى دەگيرى، هەمان شت بۆ دايکەکە لەگەل منداڵکانى بچولێتەوه سەبارەت بە باوکيان.

رېزگرتن لە گەس و کارى يەگەترى: سەرەراى بوونى رېزو و خۆشەويستى و گرنگى دان بە بيرو بۆچون و هەستى يەگەترى: کيپرکى بۆ ريزگرتن لە گەس و کارى يەگەترى يەگەترى تر دە بێت لەو خالە بنەرەتيانەى گەوا کەشتى خيزانى بەرەو گەنارى ئارامى ئاراستە دەکات.

ئەنجامدانى کارى هاوبەش: يەگەکى لەوشتانەى گە خۆشەويستى خيزانى بەرەدەوامى پێ دەدات کارى هاوبەشە لە نياوان ژن و مێردا بەتايبەت بۆ ئەو خيزانانەى گە گەمەتر يەک دە بينن، بۆ نموونە کاتیک پياو يارمەتى خيزانەکەى دەدات لە کاروبارى ناو مال لەلای خيزانەکەى خۆشەويستى زياتر دە بێت بە پيچەوانەشەوه پياو پيويستى بە پشتگيرى خيزانەکەى دەبێت بۆسەرچەم کاروبارەکانى.....

ئەمانەى خزانە روو چەند رېسايەک بوون بۆ بەدیهيتاننى پەيوەنديەکی هاوسەرگىرى درووست ئەو ئامانجەى هەموومان هەولى درووست بوونى دەدەين، جا پيويستە هاوسەران هەنگاوى زياتر و زياتر هەلبگرن بۆ ئەووى ئالای بەختەومرى بەرەدەوام شەگاوە بێت بەسەر مالەکانيانەوه، پەيوەندى دروست و خۆشەويستى خيزانى لە ميانى رۆژ و مانگ و سالەوه بپێتە خاوەن مال و ساتيکيش ئوغر نەکات.

پىشۋى برەو

زۆربەى كىشەكانمان دەرەنجامى دوو ھۆكارە،
 ھەئسوكەوت دەكەين بى بىرکردنەو، يان
 بەردەوام لە بىرکردنەو ۋەداين بى رەفتارکردن.

پۇژىك دادىت شىرىتى ژيانمان نىشان دەدرىت،
 ھەولبدە ئەو شىرىتە شايستەى بىنن بىت.

لوتكەى توندى و زبرى دەرھەق بەخۆت ئەوئە
 بۇ پازىکردنى دەوروو بەرەكەت بژىت، ئەوانىش بۇ
 شكاندى ھەموو شتە جوانانەكانى تۆ بژىن.

ئافرەت ۋەك كارەبا وايە گەر پياۋەكەى بەچاكى بەكارى ھىئا
 ئەوا ژيانى پىر دەكات لە پوناكى، گەر خراپىش بەكارى ھىئا
 ئەوا دەيگىرىت و ئەوانەىە لەناۋى ببات.

لەيەكەم بىننىندا حوكم بەسەر خەلكىدا مەدە.

جىاۋازىيەك نىيە لە نىۋان پەنگى شەكر و
 خويىدا، بەلام دواى تاقىکردنەو جىاۋازىيەكە
 دەزانىن، ھەرۋەھا مەۋقەكانىش ھەروان.

شۆخى و پىكىۋشى لە پوكەشدا خۆى ئاپىنىتەو،
 بەلكو پىكىۋشى ناۋەكى ھەيەكە لە پىكى زمان و
 عەقل و دل و دەرون و شىۋازدا خۆى دەبىنىتەو.

كەسى شياو بۇ شوئىنى شياو

ئا: كاروان كمال نریمان

تيۇرى كەسى شياو بۇ شوئىنى شياو، چاوپۇشى ناكات لەكەم وكورى وحەزوو ئارەزو، سەرکەوتنىشى بەدەستەيناو لە زۇربەى ئەو كۆمەلگايانەى كەجىبەجىيان كىردووە، كەسەنەشیاوكان جیادەكاتەو، پۇستەكان بەپىي لىھاتوووى و بەهرەو توانا دەسپىرىت.

ئەم بىردۆزەيە ئەگەر ھەر كۆمەلگايەك چاك فىرى بىيىت و لىي تىبگات واتە شتەكانى لەجىگەى خۇى داناو، سوود بەھەموو مرۇقەكان دەگەيەنىيىت و بەگويىرى شايستەيى كارەكان سىپىرداوەو مافەكان پارىزراوە، وھەركەس شايەنى سىزايىت رىزى لىناگىرىت، بۇيە دەگىرىت وەزارەت و دامودەزگاكان بەپىي بەپىوورى لىھاتوووى و بەتوانايى دابىرىت، بەھەماھەنگى وھاوکارى ولەگەل لايەنى پەيوەندى داردا، لەچارچىووى توئىزىنەووى زانستى بەپىشت بەستىن بە ئەزموونە سەرکەوتوووە نىودەولەتەكان چاودىرى بگىرىت، تۆكەم

بگىرىت بەدەروازەكانى فىركارى وىزارى كار، كۆكبن لەسەرىنەماى شەفافیەت، ھەلى باش بىرەخسىنرىت بۇ ھاولاتيان بەيەكسانى، ئەوكات شكۆمەند دەبن و خەمخۆرى نىشتىمان دەبن، كەئەمەماناى تەواوەتى قەلسەفەى دانانى كەسى شياو لەشوئىنى شياو.

ئەم پىوەرەنە ھەموو كەرتىكى گشتى وتايبەت كارى پىبىگىرىت. نەوەك پۇستىك بىرىت بەكەسىكى نىزىك كەشايەنى نەبىت! لەو نىوانەشدا كەسى لىھاتوو دوربىخىتەو!

لەگەل ئەوەشدا وەبەرھىنانى مرۆيى بەپىي جۆرو سەرچاوە كارىكە دەبىت دەولەت بايەخى پىبىدات و لەپلانى گەشەپىدان دابىنىت.

ھىچ جياوازيەك نەگىرىت لەگەل ئەووى كە ناو دەنرىت بە (لادىي) و (شارى)، لىھاتوووى بگىرىتە پىوورى جەسپاندى دادگەرى لەدابەشكردى پلەو پۇستە حكومىەكان بەپىي داواكارى حكومەت بىت،

لەھەمووى ترسناكتر ئەوويە كە تيۇرەكە بەھەلەونەزانى پىادەبىگىرىت، ئەگەر ئەسپەكە خىراپ تاوبىرىت لەنەبوونى چاودىرى داھەموومان چاودىرىن ھەرچاودىرىك بەرپرسە لەپاسپاردەكەى ئەگەر ئەم پىوەرەنە جىبەجىكران بەشيوەيەكى ئاشكرا بىردۆزەكە رەگدا دەكوتىت لەشادەمارى كۆمەلگەدا، ئاشوب وگەندەلى كەم دەكاتەو لەم سەردەمى زانستەدا دەبىت وەك مافىكى مرۇف بەردەوام دووبارە بگىرىتەو، پىويستە گفتوگۆى نىشتىمانى سازبىگىرىت ھۆزگەرى وناوچەگەرى سنوردارىگىرىت و نەبىتە كۆسىپى بەردەم يەكىتى نىشتىمانى، دامەزراوەكانى كۆمەلگەى مەدەنى رۆلىان ھەبىت بۇ گەرەنەووى شكۆمەندى وھاوسۆزى بۇنىشتىمان يەكىتى گەل پتەو دەبىت وبارى ئەمنى جىگىر دەبىت، خزمەتكردى لەسەر ھەمووان پىويستە مافى ھەمووانىشە كەلەخىرەكانى سوودمەندىبن، نىشتىمان خۆشەويست بىت لامان.

دو رو

خەلڭ زۆرن كە قىسەدەكەن و دەشلەژىن و نازانن بلىن چى ھەتا درۆيەك دەكەن. زۆرن بەللىن دەدەن و ھەربىريان نامىنى، گەر بىرىشيان دەھىنيتەو درۆيەكى تر دەكەن و يانىش قەرزدارت دەكەنەو. زۆرن كاتىك سپاردە و ئەمانەتلىكان لادادەنرى خيانەتى تىدا دەكەن و بەئارەزووى خۇيان دەستى لى دەدەن و بىريان دەچىتەو كە مولكى خۇيان نىيە و بۇيان نىيە وا مامەلەى لەگەلدا بكەن.

خودايە! لەوانەمان نەژمىرىت كە بەزمان بانگەشە بۆتۇ دەكەن و بەدلانىش لىت دووردەكەونەو، ئەى بەرپىزترىن كەس لەلامان، نەمانكەيت بە بىرپىزترىن كەس لەلاى خۆت (اللهم امين). نرايەكى يەحيای كورى موعازى رازىيە.

كە ئەو كەسە دوو روو و مونافىقە، وىژدان و ھەستى بەرامبەرى ئالۆز و پەرت دەبىت، كەسانىكى تىرىش ھەن كە ناتوانن بەرامبەرەكەيان بناسن و بگرە رەنگە ئەوانىش سىقاتى دوو رووكان وەربگر! پىغەمبەر (درودى خودای لەسەر بىت) فەرمووئەتى (نیشانەى " دوو روو " سى شتە، كاتى قسەى كرد درۆ دەكات، كاتى بەللىنى دا ناپاياتە سەر، كاتى سپاردەيەكى لا دانرا خيانەتى تىدا دەكات) صحيح البخارى، كتاب الإيمان، باب ۲۴، ژمارە ۲۴ و ۴۵۹ و ۳۱۷۸. وصحيح مسلم، كتاب الإيمان، باب ۲۵، ژمارە ۵۹. ئەم فەرموودەيە ھەموو شتىكى براندەو، خۆشەويست ۱۴۰۰ سال پىش ئىستا وای فەرموو و ئىستا ژمارە و ناماريان زۆرتەر و بەرزترە بەداخەو.

لەم سەردەمى ڧىتنەيەدا كەسى وا ھەيە نەك دوو روو بەلگو چەندان رووى ھەيە و بەچەندىن شۆو خۆى نىشانى خەلڭ دەدات و خۆى دەنوئىت.

روو ھەيە وەكو نورە، كەچى لەدواى نورەكەو ئاگرە، ھەيە بىدەنگە و دەبىت لىى بترسىن، ھەيە شارەزاو پسپۆرە و دكتۇراى ھەيە لەھەلخەلەتاندنى مرقۇفەكان، ھەيە زمانەكەى رەنگىكە و كردارەكەى رەنگىكى تر، يان قسەى رەنگاو رەنگ دەكات و خوشى رەش و سىپىيە، ھەشە پەيوەندى بەھىچ شتىكەو نىيە و تاكە كىشەى تەنھا قىامەتە..

بەگشتى ھەموو جوۆرە مرقۇڧىك لەم سەردەمەدا دەستدەكەوئىت، ئىمە لىرەدا باسى دوو روو دەكەين.. كاتىك كەسنىك يەكىك دەناسىت و دواتر بۆى دەردەكەوئىت

قوتابى يەك و وهرزشوانىك

و: ئەمىر كۆيى

ھەببوو لە نىوان وهرزشوانانى پاكردن..
كە ئادەمىزاد ناتوانىك ماوەى مىلىك
بېرىت لە كەمتر لە چوار خولەكدا..
و ھەر كەسك ھەول بەدات ئەو ژمارە
ببەزىنىت ئەوا دلى دەتەقەت!!
بەلام يەكك لە وهرزشوانان پرسىارى
كرد ناخۆ كەس ھەولى داو و دلى تەقەو،
لە وەلامى ئەواندا وتىيان نەخىر كەس
نەبوو؟
بۆيە دەست بە جى دەستى كرد
بەمەشق و راھىنان تاكو توانى ژمارەكە
ببەزىنى ئەو ماوەى بېرىت لە كەمتر لە
چوار خولەك..
لەسەرقاتدا خەلكى وایان زانى كابر
شیت بوو یان كاتزمىرەكەى دروست نییە
بەلام دواى ئەو بىنیا باوەریان پى كرد
و ھەر لەو سالدە زياتر لە سەد وهرزشەوان
توانیان ئەم ژمارە ببەزىن؟
بى گومان پازى بونى نەرىنى وای لى
كردبوون نەتوانن ھەولبەدن، وە كاتك ئەم
قایل بوونە نەما توانیان داھىنان بكەن..

تەنھا پرسىارىكەم لە چوار لاپەرەدا
شىكارەكەم نووسىو..
مامۇستاكە وتى: ئەو دوو پرسىارى
كە لەسەر تەختە پەشەكە نووسىبوم
نموونە بوون بۆ قوتابىەكانم نووسىبو لەو
پرسىارانەن كە زانست نەیتوانىو تاكو
ئىستا شىكاریان بكات!!
بى گومان پازى بونى نەرىنى وای لە
زۆرىك لە زانایان كردوو بىرنەكەنەو
تەنانت لە ھەولدان بۆ شىكاركردنى
پرسىارەكە..
ئەگەر ئەم قوتابى يە بەخەبەر بوايە
و گوئىسىتى رافەكردنى دكتۆر بوايە بىرى
لە شىكاركردنى ئەم پرسارىرە نەدەكردەو.
بەلام رەنگە خەوئىكى سوود بەخش
بویت..
تاوەكو ئىستاش ئەم پرسىارە لە چوار
پەرودا نمایش كراو لە زانكۆكەدا.

وهرزشوانىكى لىھاتوو

بەنجا سال بەر لە ئىستا بۆ جونىك

- لە يەكك لە زانكۆكانى كۆلۇمبىا
يەكك لە قوتابىيەكان ئامادەى وانەكە
بوو لە بابەتى بىركارى، ناوبراولە
پشتەووى ھۆلەكە دانىشت و(بەئارامى
خەوى لى كەوت) لە كۆتايى وانەكە بە
دەنگى قوتابى يەكان خەبەرى بۆو..
تەماشای تەختە پەشەكەى كرد بىنى
مامۇستاكەى دوو پرسىارى لەسەر نووسىو
بە خىراى نووسىيەو و لە ھۆلەكە چوو
دەرەو و كاتك گەراپەو مائەو دەستى
بە بىركردنەو كرد بۆ شىكاركردنى ئەم
دوو پرسىارە..
ئەو دوو پرسىارە زۆر گران بوون بۆيە
رووى كرده كتيپخانەى زانكۆ و چەند
سەرچاوە يەكى پىويسىتى وەرگرت.. دواى
چوار رۆژ توانى پرسىارى يەكەم شىكار بكات..
قوتابىەكە لە ومامۇستايە زۆر پى زار
و دلتەنگ بوو كە ئەم نەركە قورسەى داو
بەسەرياندا!!
بۆيە چوو بۆ لای و پى گوت: ئەى
دكتۆر چوار رۆژە خەرىكى شىكاركردنى

بۆ ئەوەی خۆشەویست پین!

هەڵسوکەوت و مامەڵەکردن لەگەڵ خەڵکیدا ھونەرێکی ناوازەییە، چونکە مەرۆقەکان حیاوازن لە سروشت و پیکهاتەو ھەزو خولیاياندا. کاریکی سادەو ئاسان نیە ھەر وای ریزو خۆشەویستی خەڵکی بە دەست بێنین، بەلام لە بەرامبەردا زۆر ئاسانە دۆستان و نازیزانمان لە دەست بەدین بەھۆی ھەڵەو کەمتەرخەمی خۆمانەو، چونکە ھەردەم روخان لە دروستکردن زۆر ئاسانتەر.

گەر توانیت مامەڵەییەکی جوان و تەندروست بکەیت سەرەتا خۆت ئاسودەوخۆشجال دەکەیت، ھەست دەکەیت بەو ھۆیەو خەڵکی خۆشیان دەوێت و ھەز بە ھاوڕێیەتی و دۆستایەتیت دەکەن، جا بۆ ئەوەی ئەم بەھریە بە دەست بێنین پێویستە رەچاوی ئەم خالانە بکەین:

۱- چۆن ھەز دەکەیت قسەکەریکی باش بیت، لە بەرامبەردا ھەوڵبەدە گوێگریکی باشیش بیت، ئەوانە لە گەڵتا دەدوێن گوێیان بۆ شلکەو قسەیان پێ مەبەرە تا زنجیرە بێرکردنەو ھەیان نەپسیت، بەم شیوەیە کەسەکە ھەست بە متمانەو خۆشی دەکات و خۆشتی دەوێت.

۲- ھەوڵبەدە وشەو دەستەواژەکان تەبەئەتەری ھەڵبژێرە جوانترین و ناسکتەرییان بەکاربێنە، بابەتێک بۆ گفتوگۆکردن دیاری بکە کە بەلای دەورووبەرەو

بەسودو گرنگ و بابەتەری، خۆت لەو باس و بابەتانە بپارێزە کەمایەتی بێزاری و نیگەرانیە، بزانە گفتوگۆکانت ناویئەو بەلگە کەسایەتیت.

۳- ھەوڵبەدە روخۆش و لێو بەخەندەبیت، ئەمە وادەکات لای خەڵکی پەسەند بیت تەنانەت لای ئەوانەشی کەباش ناتاناسن، چونکە بزو روخۆشی رێگای خۆی دەکاتەو بۆ نێو ناخوول و دەروون.

۴- ھەوڵبەدە جەخت لەسەرشتە جوانەکان بکەیتەو، گەر کەسیک ھەڵەو کەموکورتیەکی ھەبوو ئەو ناراستەوخۆو بە نەرمونیانی لەگەڵیدا بەدوێ وەک ئەوەی باسی کەسیکی تر دەکەیت، ئەوکات کەسەکە لەناخی خۆیدا بەراورد دەکات و لە وتەو ئامۆژگاریەکان تێدەگات و بە خۆیدا دەچیتەو.

۵- بەپێی توانا ھاوکاری و یارمەتی کەسانی تر بەدە، بەتایبەت ئەوانە لە داوای یارمەتیت لێدەکەن، خۆت بە دوور بگرە لە ھەرمانکردن بەسەر کەسانی تردا چونکە رەفتاریکی بێزارووە نەشیاو.

۶- ھەوڵبەدە گەلەو سوووعەت کردن کەم کەیتەو، چونکە کەسایەتی و پێگەت دەروشینیت، ئەمەو سوووعەتکردن لای ھەموو کەسیک مایە قیوڵ نیە، ئەمەو دەشت لەکاتی گونجاو سوووعەت بکەیت.

۷- لەمامەڵەو ھەڵسوکەوتەکاندا روون و ئاشکرا، خۆت بەدووڕەگرە لە دووڕویی و رەنگاو رەنگی، ھەرچەندە سەرکەوتنی کاتی بەدەست بێت بەلام رۆژیک دیت ئاشکرا دەبیت و ریسەکەت دەبێتەو بەخوری.

۸- بە پێی ئاست و بەھروو توانای خۆت ھەڵسوکەوت بکە، گەر لە ئاستی ھەندیک کەسدا نەبووی شەرم مەکە چونکە ئەمە نەنگی نیە، شۆرەیی ئەوێ کراسیک بپۆشیت ھی خۆت نەبیت یان بۆت نەشیت.

۹- ریز لەکات بگرەو پابەندبە بە وادەو بەلێنەکانتەو، بەو ریز لە بەرامبەر دەگریت و ئەویش ریزت لێدەگریت.

۱۰- کاتی گونجاو ھەڵبژێرە بۆ سەردان و میوانداری و بەرامبەرەکان نیگەرەن مەکوو پلان و بەرنامەیان مەشیوینە.

۱۱- خۆت بە دوور بگرە لە ھەڵسوکەوتی ھەرام و ناشیرین وەک ئازاوەگێڕی، غەیبەت، دووزمانی ..... ھتد.

۱۲- کەسیکی رەوشت بەرزو بێ فیزو سادەبە، بەو متمانەو خۆشەویستی بەدەست دینی.

۱۳- بۆ دابینکردنی پێداویستەکان خەڵکی نیگەرەن و وەرپس مەکوو زۆریان لێ مەکە باوا نەزان بۆ بەرژووەندی کەسی ھاوڕێیان دەکەیت.